

Rakennushistoriallinen tutkimus

Työnkulma

Kuopio

2016

Tilaaaja

Lemminkäinen Talo Oy

Tilaaajan edustaja

Janne Mönkkönen, aluejohtaja

Konsultti

ark-byyroo Oy

Kustaankatu 3

00500 Helsinki

info@arkbyroo.fi

www.arkbyroo.fi

p. 010 2350 566

Työryhmä

Marianna Heikinheimo, TkT, arkkitehti, vastaava tutkija

Heini Ynnilä, FT, tutkija

Atte Karttunen, graafikko

Suoritusajankohta

Kesä-lokakuu 2016. Työ on luovutettu kommentoitavaksi 24.10.2016.

© Arkkitehtitoimisto ark-byyroo

Asiasanat

Työväentalo, seuratalo, Kaj Michael, Kuopio, 1950-luku, Työnkulma, Rupla, jälleenrakennuskausi, Vahtivuori, työväenliike, rakennussuojelu, asemakaavamuutos, Korkein hallinto-oikeus, rakennushistoriallinen tutkimus

Sisällys

1. Johdanto.....	4
1.1 Kohde	4
1.2 Perustiedot	4
1.3 Tehtävä	4
1.4 Rakennussuojelukysymys	5
2. Työnkulma Kuopion uudempaan rakennuskantaan ja Kaj Michaelin töihin suhteutettuna.....	7
2.1 Kuopion sotienjälkeinen rakentaminen	7
2.2 Kaj Michaelin tuotanto	7
2.3 Vertailu	9
3. Työnkulma seurantalohin suhteutettuna.....	15
3.1 Suomi on seurantalojen maa	15
3.2 Vertailu muihin seurantaloihin	17
3.3 Seurantalot ja talkoohenki	23
3.4 Seurantalot ja ajan liikerakennukset.....	25
4. Työnkulman käyttö ja synty haastattelujen valossa	26
4.1 Kari ”Tumi” Turusen haastattelu.....	26
4.2 Outi Vuorikarin haastattelu	28
5. Arvojen määrittäminen	29
5.1 Toiminnan hiipuminen	29
5.2 Kulttuurihistoriallinen arvo aineettoman kulttuuriperinnön suojelun näkökulmasta.....	29
5.3 Rakennushistoriallinen ja rakennustaiteellinen arvo	30
Lähteet	32

1. Johdanto

1.1 Kohde

Selvityksen kohteena on Kuopiossa Maaherrankadun ja Tulliportinkadun risteyksessä sijaitseva, arkkitehti Kaj Michaelin suunnittelema ja Kuopion toimitilayhdistys ry:n rakennuttama, 1957 valmistunut kokoon-
tunnus rakennus eli niin kutsuttu Työnkulma, joka myöhemmin tunnetaan nimellä Rupla. Se on voimassa olevassa asemakaavassa luokiteltu toimistorakennukseksi. Tontille ollaan laatimassa uutta asemakaavaa, ja kiinteistön omistajan tavoitteena on rakennuksen purkaminen. Rakennus on huonokuntoinen ja se on ollut joitakin vuosia tyhjiällään.

Aikaisemmasta asemakaavaehdotuksesta, jossa Työnkulma oli esitetty purettavaksi, valitettiin. Tämän johdosta Kuopion hallinto-oikeus kumosi kaavan, jonka jälkeen asia siirtyi korkeimpaan hallinto-oikeuteen kun Kuopion kaupunginhallitus valitti hallinto-oikeuden kumoamis päätöksestä. Koska eri asiantuntijoiden lausunnot¹ Työnkulman valtakunnallisesta merkityksestä olivat ristiriitaisia ja koska Työnkulman roolia Kuopion sodanjälkeisessä rakennuskannassa ei ole arvioitu, KHO edellytti päätöksessään Työnkulman rakennuksen kulttuurihistoriallisten arvojen vertaamista suhteessa muihin työväentaloihin ja rakennuksen vertaamista Kuopion kaupungin moderniin rakennusperintöön. Ilman näitä vertailuja ei KHO:n

mukaan ole oikeudellisesti arvioitavissa, että Työnkulman rakennuksen osalta rakennetun ympäristön arvot, rakennushistorialliset tai kulttuurihistorialliset arvot olisivat niin vähämerkityksisiä, että rakennuksen suojelemista koskevien määräysten antaminen asemakaavassa maankäyttö- ja rakennuslain 57 §:n 2 momentin nojalla olisi aiheutonta.

1.2 Perustiedot

Kohteen nimi: Työnkulma (Rupla)
Rakennettu: 25.4.1957 pidettiin osittainen lopputarkastus. Lopputarkastus oli osittainen, sillä taloon oli tarkoitua rakentaa laajennusosa, jota ei kuitenkaan koskaan toteutettu.

Rakennuttaja: Kuopion toimitilayhdistys ry
Arkkitehti: Kaj Michael
Osoite: Maaherrankatu 25
Kiinteistötunnus: 297-2-6-4
Kaupunginosa: Vahtivuori
Kortteli: 6
Tontti: 4

Laajuustietoja

Kerrosala yhteensä: 2097 kem²
Tontin kok: 1186 m²
Kerroksia: kellari + kolme kerrosta

Käyttöhistoria

1957 alkaen kokoontumis, toimisto- ja liiketila, tyhjillään vuodesta 2012 alkaen.

Omistus
1957–2006 Kuopion toimitilayhdistys ry
2006–2009 Kuopion Rupla Oy
2009– Savocon Oy (Lemminkäinen Talo Oy)

Asemakaavahistoria

Työnkulma rakennettiin tontille, jonka voimassa olevaan asemakaavaan ei sisällynyt määräyksiä rakentamisesta tai käyttötarkoituksesta. 21.3.1983 astui voimaan asema-
kaavan muutos, jossa tontin merkintä muuttui liike- ja toimistorakennusten korttelialueeksi, jonka jäljellä oleva rakennusoikeus on 1400 kem² ja kerrosluku III.

1.3 Tehtävä

Tuomioistuon on todennut Työnkulmasta esitettyjen näkemysten olevan ristiriitaisia. Rakennuksen merkityksestä laajemmassa kulttuurihistoriallisessa ja rakennushistoriallisessa mielessä on annettu ristiriitaisia selvityksiä, jotka Korkein hallinto-oikeus on tuonut esiin ja todennut asemakaavaehdotuksen tausta-aineiston olevan näiltä osin riittämätön. Tässä työssä pyritään täydentämään lisäselvitysvaade ja esittämään Työnkulma kontekstissaan Kuopion modernin rakennuskannan, sodanjälkeisen työväentalorakentamisen ja seurantaloperinteen osalta. Koska Työnkulmasta on laadittu jo suppea rakennushistoriallinen selvitys ja kohdetta aikakautensa yhteiskunnalliseen ilmapiiriin kontekstualisoiva kulttuurihistoriallinen selvitys, nämä aihepiirit on rajattu tämän työn ulkopuolelle.

¹ Mm. Kosunen 2011, Pelli 2012.

Käsillä oleva selvitys koostuu kolmesta osasta. Työn yhtenä osana on selvittää Työnkulman roolia suhteessa arkkitehtoniseen kontekstiinsa, eli Kuopion keskusta-alueen sodanjälkeiseen arkkitehtuuriin ja suunnittelijansa Kaj Michaelin tuotantoon. Toisaalta Työnkulmaa on tarkoitus tarkastella kulttuurihistoriallisessa kontekstissaan, kuten seurantaloiden rakentamisen taustalla olevaan aatteellisen toimintaan, tilojen rakentamisprosesseihin, hallintoon ja niissä tapahtuneeseen toimintaan nähden. Oleellista on verrata sitä kaupunkirakentamiseen sijoitettuihin muuhin sodanjälkeisiin kivrakenteisiin seurantaloihin. Kolmantena osa-alueena paneudutaan Työnkulman paikallishistoriallista merkitystä, sen vaihtelua ja käyttöä, on kartoitettu kahden haastattelun avulla.

Kuopion uudempaan arkkitehtuuriin vertaaminen tapahtui Kuopion kaupungin kaavoittajan toimittaman lähtöaineiston, paikan päällä tehdyn rakennuskantaa koskevan katselmuksen ja kirjallisten lähteiden perusteella. Konsultti sai kaupungilta käyttöönsä Kuopion kulttuurihistoriallisen museon modernin rakennusperinnön inventoinnin. Kyseinen Kioski-tietokantaa tallennettu aineisto on vielä kesken. Lähtökohtia vertailukohteiden määrittämiselle on saatu muun muassa Helena Riekin *Kuopion kaupungin rakennushistoria* -teoksesta vuodelta 2005 ja Savon Arkkitehdit SAFA:n toimittamista arkkitehtuurin opaskartoista 2003 ja 2010, joissa on käytännössä työryhmän toimesta arvoitettu kuopilaista modernia arkkitehtuuria esittelemällä vuosikymmenittäin hienoimpia töitä.

Tämän työn vertailukohteiksi valikoitui toisen maailmansodan jälkeisiä kulttuuri- ja liikerakennuksia Kuopion keskustan alueella, joilla siis valmistumisajankohdansa, sijaintinsa ja tytopologiansa puolesta

on yhtymäkohtia Työnkulmaan. Kohteiden vertailu on esitetty nykytilavalkokuvien ja yhteenvetotaulukon avulla. Vertailuun valittiin yhdeksän kohdetta.

Kohdetta on verrattu myös muihin kaupunkikeskustassa sijaitseviin seurantaloihin 1950–1960-luvulta. Sodanjälkeiset vuosikymmenet olivat kaupungistumisen aikaa. Moderni muutokieli ja rakennustekniikka poikkesivat sotaa edeltäneiden vuosikymmenten rakentamistavasta ja rakennusten mittakaava kasvoi. Liiketoiloissa tapahtui kehitystä etenkin myymälärakentamisen saralla. Tähän kehityskulkuun kytkeytyy myös Työnkulma, jonka toiminnallinen ratkaisu ja ulkomuoto liittyvät myös ajankohdan liikerakentamiseen. Verrokityöväentalojen suojelutilanne on selvitetty osana vertailua.

Tarkastelemalla Työnkulmaa näistä näkökohdista, kohteen valtakunnallinen kulttuurihistoriallinen merkitys voidaan määritellä.

1.4 Rakennussuojelukysymys

7.12.2011 rakennushistoriallinen selvitys

Arkkitehti Lasse Kosunen (Arkkitehtitoimisto Lasse Kosunen Oy) laatii rakennushistoriallisen selvityksen, jonka mukaan rakennuksen arkkitehtoniset ja rakennushistorialliset arvot eivät edellytä sen asemakaavallista suojelemista. Rakennuksen arvotekijät liittyvät paikallishistoriaan ja työväen kulttuurihistoriaan. Selvityksen mukaan Työnkulman rakennuksen ongelmana on tilojen epäajanmukaisuus ja suuri korjausvelka, joka vastaa uudisrakentamisen kustannuksia.

10.2.2012 kannanotto

Arkkitehti ja seurantaloiden asiantuntija Leni Pakkala toteaa rakennushistoriallisesta selvityksestä antamassaan kannanotossa, että Työnkulma on kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus. Työnkulman tekee harvinaiseksi se, että harvat näin suuret talot on rakennettu talkoilla. Kaupunkirakenteessa sijaitsevia isoja työväentaloja ei ole montaa ja sodan jälkeen rakennetuista Työnkulma kuuluu rakennustutkijan arvion mukaan kahden arvokkaimman joukkoon.

6.6.2012 kuulutus asemakaavan muutoksen valmistelusta

Kuopion kaupunki antaa kuulutuksen asemakaavan muutoksen valmisteluyöstä ja pyytää aiheesta lausuntoa Museovirastolta, Kuopion kulttuurihistorialliselta museolta, ELY-keskukselta, naapurikiinteistöiltä ja Kuopion kaupungin kaupunkikuva työryhmältä, toimitilayhdistykseltä ja vasemmistolitilta.

3.7.2012 lausunto

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo toteaa lausunnossaan asemakaavan muutoksesta, että rakennuksen suunnittelu edustaa arkkitehdin hyvää osaamista ja asiakkaitaan tarpeisiin paneutumista. Rakennus on pitkälti säilyttänyt alkuperäisen ulkoasunsa. Talon paikallishistoriallinen arvo liittyy ensisijaisesti sen käyttöön ja toissijaisesti rakentamistapaan ja syntytistoriaan.

6.8.2012 lausunto

Ely-keskuksen lausunnossa asemakaavanmuutosta koskien todetaan, että Työnkulman rakennuksen kulttuurihistoriallisesta ja rakennushistoriallisesta merkityksestä annetut asiantuntija-arvot ovat kes-

kenaän ristiriitaisia. Ely-keskus puoltaa Työnkulman rakennuksen säilyttämistä koskevaa asemakaavamuutosta. Toisaalta lausunnossa todetaan, että rakennuksen peruskorjaus muuttaa ja poistaa rakennuksen kulttuurihistoriallisia ja säilytettäviä arvoja.

20.9.2012 kulttuurihistoriallisen selvitys,

2.10.2012 lisäys

Filosofian maisteri Nina Pelli (Historiapalvelut Pelli) kulttuurihistoriallisessa selvityksessään katsoo Työnkulman edustavan oman aikakautensa rakentamista ja olevan Kaj Michaelin tuotannossa myös ainutlaatuinen. Rakennuksen kulttuurihistoriallinen arvo liittyy sen paikallis- ja rakennushistoriallisiin piirteisiin. Paikallishistoriallinen arvo liittyy rakennuksen käyttöön osana paikallista yhteiskunnallista toimintaa. Valtakunnallisesti katsottuna rakennus on osa työväentalojen ja seurantaloiden rakentamisperinnettä ja rakennuksen erityispiirteinä on sen rakentaminen talkoovoimin.

29.1.2013 päätös asemakaavan muutosehdotuksesta ja 13.2.2013 kuulutus kaavaehdotuksen nähtävilläolosta

Kuopion kaupunki antaa päätöksen asemakaavan muutosehdotuksen hyväksymisestä ja kuuluttaa kaavaehdotuksen nähtävilläolosta. Aineisto toimitetaan lausuntoja varten eri intressiryhmille.

2.3.2013 lausunto

Pohjois-Savon perinnepoliittinen yhdistys ry:n lausunnon mukaan Työnkulman rakennuksen säilyttämistä puoltavat arvot ovat niin merkittäviä, että rakennus tulee suojella asemakaavalla.

21.3.2013 lausunto

Ely-keskus toteaa asemakaavan muutoksesta antamassaan lausunnossa, että Työnkulman rakennuksella on kulttuurihistoriallisia arvoja, joita maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tulee vaalia.

14.6.2013 esitys

Museovirasto antaa esityksen Pohjois-Savon ELY-keskukselle Työnkulman suojelemisesta rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain nojalla. Esityksen tueksi Museovirasto toteaa, että Työnkulma täyttää rakennusperinnön suojelemisesta annetussa laissa säädetty suojelun edellytykset. Kaupunkirakenteessa sijaitsevana sotien jälkeen rakennettuna seurantalona Museovirasto katsoo kohteen merkityksen olevan valtakunnallinen.

17.6.2013 päätös

Kuopion kaupunginvaltuusto päättää hyväksyä Kuopion 2. kaupunginosan korttelin 6 tontteja 3 ja 4 koskevan asemakaavan muutoksen. Asemakaavan muutoksella muocostuu Kuopion 2. kaupunginosan korttelin 6 tontti 14. Tontti on osoitettu asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialueeksi (AL-39). Kaava mahdollistaa Työnkulman rakennuksen purkamisen.

26.8.2013 valitus

Suomen kommunistisen puolueen Kuopion osasto ry valittaa Kuopion hallinto-oikeuteen kaupunginvaltuuston päätöksestä hyväksyä asemakaavan muutos.

23.12.2013 päätös

ELY-keskus päättää, ettei se määrää Työnkulmaa suojeltavaksi rakennusperinnön suojelemisesta anne-

tun lain nojalla. Perusteluna ELY-keskus toteaa, että suojelukysymys on tutkittu ja ratkaistu asemakaavan muutoksen yhteydessä, joka ei ole muutoksenhaun johdosta lainvoimainen.

16.1.2014 päätös

Kuopion hallinto-oikeus kumoo Kuopion kaupunginvaltuuston päätöksen.

11.2.2014 valitus

Kuopion kaupunginhallitus valittaa Kuopion hallinto-oikeuden päätöksestä Korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

6.2.2015 päätös

Korkein hallinto-oikeus hylkää kaupunginhallituksen valituksen. Perustelluissa todetaan, että kun huomoidaan lausunnoissa esitetyt arviot Työnkulman valtakunnallisesta merkityksestä kaupunkirakenteessa sijaitsevana sotien jälkeen rakennettuna seurantalona, kaupunginvaltuuston hyväksymä asemakaavan muutos ei perustu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin Työnkulman rakennettuun ympäristöön liittyvien ja kulttuurihistoriallisten arvojen osalta.

Työnkulma Kuopion uudempaan rakennuskantaan

ja Kaj Michaelin töihin suhteutettuna

Tässä luvussa tarkastellaan Työnkulmaa Kuopion keskusta-alueen sotienjälkeisen modernin arkkitehtuurin edustajana. Luvussa luonnehditaan myös Kaj Michaelin arkkitehtuurin piirteitä Kuopiossa ja analysoidaan sitä, miten Työnkulma sijoittuu hänen tuotannossaan.

Arvio Työnkulmasta suhteessa Kuopion moderniin rakennuskantaan perustuu konsultin katselmukseen Kuopiossa elo- ja syyskuussa 2016. Tällöin käytiin läpi sotien jälkeen rakennettuja kulttuuri- ja liikerakennuksia Kuopion keskusta-alueella ja lisäksi Kaj Michaelin suunnittelemaa rakennuksia Kuopiossa. Katselmuksen perusteella valittiin Työnkulman lisäksi kahdeksan kohdetta vertailuun. Valittuja kohteita koskevia tietoja pomittiin Helena Riekin teoksesta *Kuopion rakennushistoria* (2005), Savon Arkkithedit SAFA:n julkaisemista *Kuopion arkkitehtuurin opaskartoista* (2003 ja 2010), sekä Kuopion kulttuurihistoriallisen museon Kios-ki-tietokannasta.

2.1 Kuopion sotienjälkeinen rakentaminen

1950-luvulla Kuopion keskustaa ja sitä välittömästi ympäröivää aluetta rakennettiin laajasti. Kuopio sai ajanmukaisen keskussairaalan, kauppaoppilaitos rakennettiin rakennemuutosta elävän maan uudenlaista koulutustarvetta vastaamaan. Linja-autoaseman rakentaminen kytkeytyy maan päätieverkon

modernisointiin. Pääkatujen varteen rakennettiin moderneja pankki- ja liiketiloja. Laajoja omakoti- ja kerrostaloalueita syntyi keskustan tuntumaan muun muassa Haapaniemeen, Niiralaan, Linnanpellolle ja Särkiniemeen.²

2.2 Kaj Michaelin tuotanto

Kaj Michaelin (1922—2002) tuotanto Kuopiossa on mittava. Vuonna 1950 arkkitehdiksi valmistunut Michael toimi aluksi Kuopion asemakaava-arkkitehtina vuoteen 1955 ja perusti sitten oman toimiston. Työnkulma oli toimiston ensimmäisiä suunnittelutöitä. Kaiken kaikkiaan Michaelin toimisto suunnitteli parisen tuhatta rakennusta 1950-luvulta 1980-luvulle ulottuvalla ajanjaksolla. Nämä sijoittuvat Kuopioon ja sen ympäristöön, Kainuuseen, Keski-Suomeen, Etelä-Savoon, sekä Etelä- ja Pohjois-Karjalaan. Pienemmille paikkakunnille rakennettiin hänen suunnittelemaan kirjastoja, kunnantaloja, seurakuntataloja, liikuntakeskuksia, kouluja, terveyskeskuksia, päiväkoteja ja palvelutaloja.³

Kuopiossa Michaelin tuotannon painopiste on asuntorakentamisessa. Hänen suunnittelemat monikerrokset kerrostalot vastasivat asuntojen

2 Riekki ja Niiranen 1982, 148–152.

3 Riekki 2005, 520–521.

kovaan kysyntään. Samoihin aikoihin kun Työnkulmaa rakennettiin, Michaelin suunnittelemat kahdeksankerrokset asuintornit valmistuivat 1956 osoitteeseen Kuopionlahdenkatu 16. Kuopionlahdenkatu 16 on monin Michaelin alkuaikojen asunkerrostalojen tavoin ollut vahvasti väritetty. Väripinnat on jaettu fasadeissa ruutuihin ja horizontalaaleihin vyöhykkeisiin. Vastaavia väripintoja on Michaelin suunnittelemissa asunkerrostaloissa osoitteessa Maaherrankatu 37, Suokatu 43 ja 45 sekä Haapaniemeenkatu 12.⁴

Toinen jo varhaisissa asunkerrostaloissa esiintynyt piirre, jota Michael käytti myöhemmin, on rakennuksen eri osien erottaminen eri volyymein ja pintamateriaalein. Kuopionlahdenkatu 16:ssa asuintornien välissä on matala tiiliverhoiltu välisosa. Puolijulkista rakentamista edustavat Raittiusseuran talo osoitteessa Savonkatu 11 ja Pelastusarmeijan tilat sisältävä rakennus osoitteessa Kauppakatu 55—57. Nämä ovat hybridirakennuksia, joissa asuminen on yhdistetty liike- tai kokoontumistiloihin. Kummassakin on kaksi osaa, jotka erottuvat toistaan mittasuh-teiden, sekä pintamateriaalien ja julkisivujäsentelyn kautta. Kaupallista tai julkista tilaa käsittävät osat ovat matalia, asuinhuoneistoja sisältävät osat ovat korkeita. Rakennukset ovat 1960-luvulta.

4 Riekki 2005, 520.

Raitiusseuran Raittiustalo on Kaj Michaelin Kuopioon suunnitelmista rakennuksista käyttötarkoitukseltaan lähimpänä Työnkulmaa. Rakennus valmistui vuonna 1968 ja sen toiminta on pysynyt alkuperäisessä käytössä tähän päivään saakka. Sekä Työnkulman että Raittiustalon taustalla on ollut aatteellinen ryhmä, joka on rakennuttanut itselleen Michaelin suunnitellut toimitilat. Samaan seurantalorakentamisperinteeseen kytkeytyvät Työnkulma ja Raittiuseurantalot eroavat toisistaan erityisesti siinä, että Raittiuseurantalot on osa – joskin selkeästi erottuva osa – asuintaloa ja Työnkulma on ollut kokonaisuudessaan kokoontumistiloille, liiketiloille ja toimitustiloille omistettu rakennus. Kun kaikki toiminnot on sijoitettu yhden volyymin sisälle, se vastaa typologiaaltaan kompakteja liikerakennuksia.

Yhden volyymin sisälle on sijoitettu myös vuonna 1957 valmistuneen, osoitteessa Puijonkatu 27 sijaitsevan ja Keilatalona tunnetun rakennuksen asuin- ja liiketilat. Seitsemänkerroksisen rakennuksen kolme alinta kerrosta ovat liiketiloja ja ylemmät neljä asuinhuoneistoina. Työnkulman tavoin alumiinipintaisessa rakennuksessa eri toiminnot erottuvat julkisivussa erilaisten ikkunajäsentelyjen kautta. Tämän lisäksi Puijonkadun puoleisessa julkisivussa liiketilat ulkonevat kevyesti muusta rakennusmassasta.⁵

Michaelin kolmannessa julkisivultaan alumiinipintaisessa saman aikakauden rakennuksessa, joka sijaitsee osoitteessa Asemakatu 20, on jälleen Raittiuseurantaloon ja Pelastusarmeijan talon tavoin ratkaistu sijoittamalla toiminnot kahteen eri korkeuden

---

5 Rakennuksen tietoja on poimittu Kuopion kulttuurihistoriallisen museon Kioski-tietokannasta.

siipeen. Tässä vuonna 1958 Savon Voiman toimitaloksi valmistuneessa kokonaisuudessa sisäpihanpuoleiset julkisivut on katujulkisivusta poiketen rapattu ja ne muistuttavat Michaelin asuinkerrostalojen julkisivuja jäsentelyltään.⁶

Varsinaisia liikerakennuksia Michael suunnitteli Kuopioon Kioski-tietokannan perusteella vain yhden. Tämä rakennus on torin kulmalla sijaitseva Hallmannin talo eli H-talo, joka valmistui 1960-luvun puolivälissä ja on varhainen yksityiskauppiaiden yhteistavaratalo. Rakennustyyppille ominaiseen tapaan rakennuksen keskelle rakennettiin valopiha.⁷ H-rakennus on ainoa Michaelin suunnittelema rakennus Kuopiossa, jonka Pohjois-Savon SAFA on esittänyt Kuopion arkkitehtuurikartoissa 2003 ja 2010.

---

6 Rakennuksen tietoja on poimittu Kuopion kulttuurihistoriallisen museon Kioski-tietokannasta.

7 Riekkä 2005, 125.

2.3 Vertailu

Kuopion ruutukaava-alueelta läheiseen tarkasteluun valittiin yhdeksän kohdetta, joiden valmistumisajan-kohta, suunnittelu, typologia, nykyinen kaava-merkintä, rakennuksen toiminnan heijastuminen arkkitehtuurissa ja rakennuksen luonnetta parhaiten kuvaavat avainsanat esitetään alla olevassa taulukossa.

Valitut rakennukset edustavat erilaisia typologioita. Niitä ei ole suojeltu asemakaavamerkinnöillä. Pohjois-Savon maakuntakaavassa Maakuntakirjasto ja Kaupunginteatteri on luokiteltu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti tärkeiksi kohteiksi. Kuopion keskeisen kaupunkialueen oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa vuodelta 2001 viidestä vertailukohteesta Maakuntakirjasto ja Kaupunginteatteri on osoitettu säilytettäväksi rakennuksiksi (SR-2). Parhailaan tekeillä olevassa modernin rakennuskannan inventoinnissa muiden vertailukohteiden arvotusprosessi on vielä kesken. Seuraavassa taulukossa on erinäisten perustietojen lisäksi arvioitu kohteen kulttuurihistoriallisia arvoja niin hyvin kuin mahdollista tämän työn lähdäaineistojen, eli kenttäkäyntien, Kuopion kulttuurihistoriillisen museon modernismi-inventoinnin, esiintuotujen kirjallisten lähteiden sekä asemakaavojen perusteella.

Kohteet on arvioitu alustavasti niiden arkkitehtuuristen arvojen (A), kaupunkikuvallisten arvojen (K), historiallisten arvojen (H) ja säilyneisyyden (S) perusteella sanallisesti. Tarkastelu kohdistuu pääasiassa ulkomuotoon.

Arvioinnin asteikko on kolmiportainen:

A Arkkitehtoniset arvot

1 = ei erityistä merkitystä

2 = ajalleen tyypillinen

3 = edustava

K Kaupunkikuvalliset arvot

1 = ei erityistä merkitystä

2 = jonkun verran kaupunki tai kyläkuvallista merkitystä

3 = huomattava kaupunki- tai kyläkuvallinen merkitys

H Historialliset arvot

1 = ei erityistä merkitystä

2 = paikallishistoriallista merkitystä

3 = maakunnallista tai valtakunnallista merkitystä

S Ulkoasun säilyneisyys

1 = alkuperäisratkaisu ei ole hyvin säilynyt, muutokset eivät tue rakennuksen luonnetta

2 = rakennuksessa on tehty muutoksia, mutta ne ovat luettavissa ja kokonaisuuden luonne on säilynyt

3 = muutoksia ei ole tehty tai ne on sovitettu luontevasti osaksi olemassa olevaa kokonaisuutta

kohde	vuosi	suunnittelija	typologia	yleiskaava	asemakaava	arvotus	sanallinen arvotus
Työnkulma Maaherrankatu 25	1957	Kaj Michael	toimisto- liike- kokoontumis- rakennus	(AK) Kerros- talovaltainen asuntoalue, (P) Palvelujen ja hallinnon alue	(K) Liike- ja toimistora- kennusten korttelialue	A: 1 K: 2 H: 2 S: 3	Työnkulman julkisivu on metallia, joka oli aikakauden uusi materiaali. Se ei kuiten- kaan ole erityisen huolellisesti suunniteltu eikä ajalleen tavanomainen. Kulmatalon kaksi katujulkisivua poikkevat toisistaan jäsentelyltään. Sillä ei ole ympäristönsään merkittävää kaupunkikuvallista roolia, vaikka vertikaalijäsentely ja juhlasalin korkeat ikkunat korostuvat Maaherrankadun julkisivussa. Julkisivun metallipinta on sinällään hyvin säilynyt. KokoontumISRakennuksena Työnkulmalla on ollut paikallishistoriallista merkitystä, mutta sen alkuperäinen käyttö on päättynyt.
Raittiutalo Savonkatu 11	1968	Kaj Michael	asuinkerros- talo- kokoontumis- rakennus	(AK) Kerros- talovaltainen asuntoalue, (P) Palvelujen ja hallinnon alue	(AK) Asuinkerrostalojen korttelialue	A: 2 K: 1 H: 2 S: 3	Rakennuksen arkkitehtuuri on ajalleen tyyppillistä. Sen volyymi on säilynyt. Raken- nusta on ylläpidetty ja siihen on lisätty parvekeasituksia, jotka parantavat asuntojen asuttavuutta. Sitä voi pitää hyvin säilyneenä. KokoontumISRakennuksena, jonka käyt- tö jatkuu, sillä on paikallishistoriallisia merkityksiä. Kokonaisuudella on suurehkosta koostaan huolimatta melko vähäistä kaupunkikuvallista merkitystä.
H-talo Haapaniemenkatu 20 / Kauppakatu 32-43	1966	Kaj Michael	kauppa- keskus	(C) Keskusta- toimintojen alue	(KL) Liikerakennusten korttelialue	A: 3 K: 2 H: 3 S: 2	Matalan, vaalea liikerakennuksen arkkitehtuuri henkii modernisuutta ja sillä on tärkeä rooli Kuopion kaupallisessa keskustassa. Sen julkisivut ovat huoliteltuja. Se on raken- nustyyppinsä, sisäpihällisen kauppakeskuksen, varhainen edustaja. Rakennuksessa on tehty eri tasoisia muutoksia.
Maakuntakirjasto Maaherrankatu 12	1967	Matti Hakala	kirjasto	(P) Palvelujen ja hallinnon alue	(Y) Yleisten rakennusten korttelialue kaupungin tarpeisiin	A: 3 K: 3 H: 3 S: 3	Arkkitehtuurikilpailun tuloksena syntynyt rakennus on ulkomuodoltaan tynni ja huoli- teltu. Se täydentää kaupunkikuvaa vakuuttavasti. Sen sommitelma kytkeytyy kiinteäl- lä tavalla katuverkostoon. Rakennuksella on maakunnallista merkitystä ja se on hyvin säilynyt.
Kaupunginteatteri Niiralankatu 2	1963	Helmer Stenros, Risto-Veikko Luukkonen	teatteri	(PY) Julkisten palvelujen ja hallinnon alue	(PV) huvi- ja viihdetarkoi- tuksia palvelevien raken- nusten korttelialue	A: 3 K: 3 H: 3 S: 3	Kaupunginteatteri on arkkitehtuurikilpailun tulos. Sen edustavaa arkkitehtuuria täy- dentää luontevasti laajennusosa. Rakennus muodostaa näyttämötorneineen maise- mallisen kiintopisteen. Sen historiallinen merkitys on suuri.

kohde	vuosi	suunnittelija	typologia	yleiskaava	asemakaava	arvotus	sanallinen arvotus
Sokos Haapaniemenkatu 24	1966	Pauli Lehtinen, Armas Lehtinen	tavaratalo	(C) Keskustatoimintojen alue	(K) Liike- ja toimistotalojen korttelialue	A: 2 K: 2 H: 2 S: 2	Matala ja vaalea rakennus edustaa uudenlaista tavaratalon typologiaa, missä liiketilat on tuotu rakennuksen läpi kulkevan kadun varrelle. Katu kytkeytyy Kuopion toriin. Tavaratalo oli yksi lajissa kokeneiden suunnittelijoiden parhaimmista. Rakennus kytkeytyy osaksi Kuopion modernia kaupallista keskusta ja sen torimaisemaa. Se on suhteellisen hyvin säilynyt, vaikka katu on muutettu sisäkaduksi.
Keilatalo Puijonkatu 27	1957	Kaj Michael	asuin- ja liikekerrostalo	(C) Keskustatoimintojen alue	(AL) Asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue	A: 2 K: 2 H: 2 S: 2	Seitsemäkerroksisen alumiiniverhoillun rakennuksen kolmen alimman kerroksen liiketilat on tuotu esille katutilaan työntyvien lasipintaisten kiiilojen, muusta rakennuksesta ulkonevan osan ja asuinhuoneistoista eroavien ikkunasommitelmien kautta. Näillä tehokeinoilla ja julkisivun valomainosten myötä rakennus liittyy torinlaidan tavarataloihin. Sen tasa- ja pulpettikattomukaelma on persoonallinen. Rakennuksessa toimi Kuopion ensimmäinen keilahalli. Rakennus on melko hyvin säilynyt.
Puijonkatu 26-28	1963	Kaarlo Arttuuri Pinomaa	asuin- ja liikekerrostalo	(AK) Kerrostalovaltainen asuntoalue, (P) Palvelujen ja hallinnon alue	(ALP) Asuin-, liike-, toimisto-, ja palveluasumisen rakennusten korttelialue	A: 2 K: 1 H: 2 S: 3	Matalahkon nelikerroksisen rakennuksen julkisivua jakavat ajalleen tyyppillisen tapaan horisontaalit lasipinnat ja vaaleat umpiosat, vertikaalilaiheita edustavat pilareiden kannattamat sisäänvedot ja umpiseinävyöhykkeet. Ylin kerros on sisäänvedetty ja huomaamaton asuinkerros. Rakennuksessa oli pitkään pankkitointintaa. Muutokset tämän tyylipuhtaan 1960-luvun liikerakennuksen julkisivussa ovat vähäiset, mutta kaupunkikuvallisesti se ei nouse merkittäväksi.
Kauppakatu 55-57	1963	Kaj Michael	asuin- ja liikekerrostalo	(AK) Kerrostalovaltainen asuntoalue, (P) Palvelujen ja hallinnon alue	(AL) Yhdistettyjen liike- ja asuinkerrostalojen korttelialue	A: 2 K: 1 H: 1 S: 2	Kahdesta osasta koostuva asuin- ja liiketalo on ajalleen tyyppillinen. Asuintalon julkisivu on väripintoineen ja ruudutuksineen myös arkkitehti Kaj Michaelin Kuopion tuotannolle tunnusomainen. Rakennuksella ei ole erityistä kaupunkikuvallista tai historiallista merkitystä. Se on kohtuullisesti säilynyt, mutta ilmeisen huonokuntoinen.

Työnkulma. Kaj Michael 1957.

Kauppakatu 55-57. Kaj Michael 1963.

H-talo. Kaj Michael 1966.

Raittiurantalokatu. Kaj Michael 1968.

Sokoksen tavaratalo. Pauli ja Armas Lehtinen 1966.

Kapunginteatteri. Helmer Stenros ja Risto-Veikko Luukkonen 1963.

Puijonkatu 26-28. Kaarlo Artturi Pinomaa 1963. Kuva: Aada Mustonen, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

Keilatalo. Kaj Michael 1957. Kuva: Aada Mustonen, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

Maakuntakirjasto. Matti Hakala 1967.

Työnkulma seurantalohin suhteutettuna

3.1 Suomi on seurantaloiden maa

Suomea on tunnetusti pidetty yhdistysten maana. Yhdenä tunnuksena tästä voidaan pitää vapaaehtoistyöhön perustuvien kansalaisjärjestöjen itselleen rakentamien toimitalojen määrää. Yhä edelleen Suomessa on toiminnassa seurataloiksi laskettuja aatteellisten yhdistysten tai kansanliikkeiden kokoontumistiloja yhteensä noin 2500 kappaletta.⁸ Vastaaviksi tiloiksi rakennettuja, sittemmin käyttötarkoitukseltaan tai omistukseltaan muutettuja rakennuksia on vielä tätäkin enemmän. Tähän joukkoon myös Työnkulma tällä hetkellä kuuluu.

Seuratalo on yhteisnimitys taloista, jotka erilaiset aatteelliset yhdistykset tai kansanliikkeet rakentavat kokoontumistiloikseen. Seurataloja omistavien tahojen keskusjärjestöjen ylläpitämään, Suomen Kotiseutuliitossa toimitettavaan Seurantalot.fi-verkkosivuun on koottu 1700 seurantaloon tiedot. Näistä 264 on luettu työväentaloksi, 546 on määritelty nuorisoseurantaloksi, 225 on nimetty ungdomsföreningshusetiksi, 389 on luettu maamiesseurantaloksi, 123 on määritelty kansantaloksi, 49 on nimetty vk:n taloksi, 61 on luettu kotiseututaloksi 26 on nimetty raittiusseurantaloksi.⁹

⁸ Kukkonen 2008, 6; seurantalot.fi/talot/

⁹ seurantalot.fi.

Helsingin Siltasaareen valmistui 1908 Karl Lindahlin suunnittelema suomen vanhimman työväenyhdistyksen eli Helsingin Työväenyhdistyksen Graniittilinna.

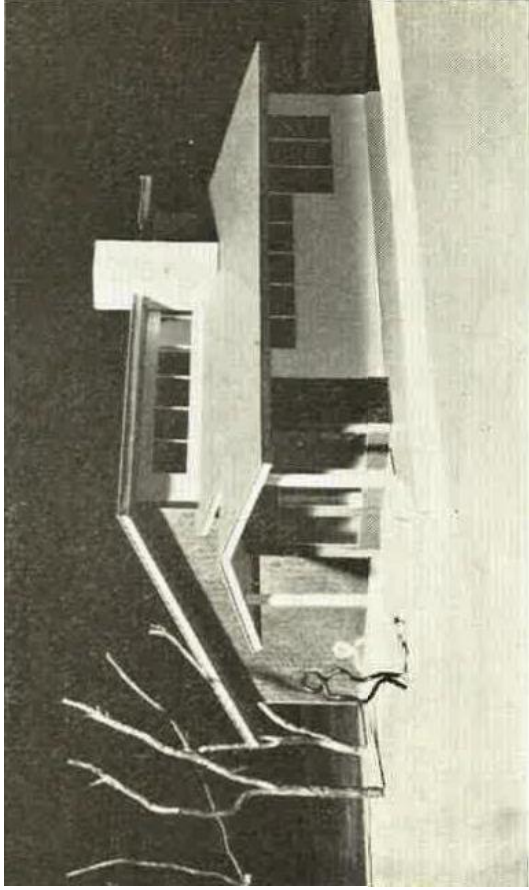
Seurantaloiden rakentamista ovat ohjanneet mm. sijainti, tavoitteellinen koko, rakennusaikakauden rakennustaiteelliset virtaukset ja käytettävät varat. Seurantaloiden kirjo on suuri. Toisaalta juhlasalin, näyttämön, kahvila- tai muun vastaavan ravintolatilan ja aulan sijointelu on määritellyt tilaohjelmaa ja niissä on tiettyä yhteneväisyyttä, onhan niiden kaikkien tavoitteena ollut tarjota puitteet suuren väkijoukon kokoontumiseen.

Seurantaloiden rakentamisella on pitkä historia. Erilaisia tyyppi- ja mallipiirustuksia laadittiin eri

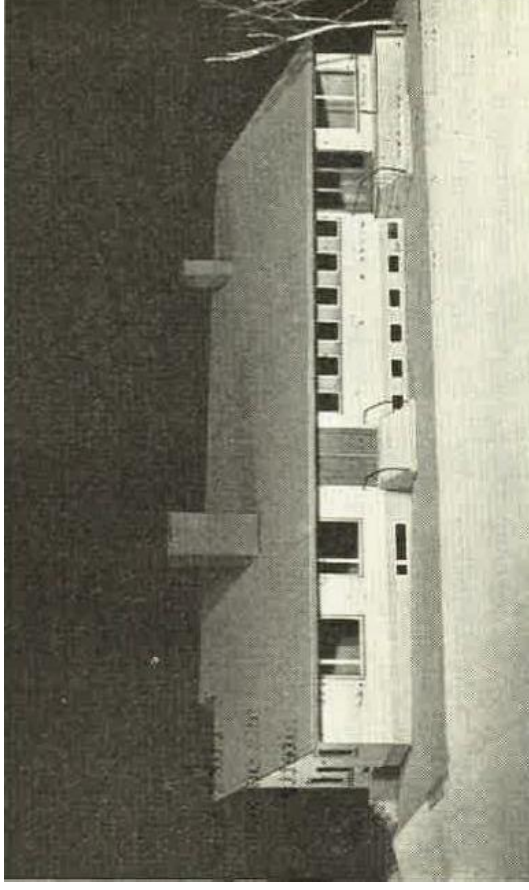
liikkeiden keskusjärjestöjen toimesta jo 1900-luvun alkuvuosikymmeninä ja niiden mukaan tai niitä mukaillen toteutettiin useita rakennuksia. Myöhempiä malleja edustavat Jussi Paatelan kahden erikokoisen nuorisoseurantaloon mallipiirustukset vuodelta 1949 ja Työväenyhdistysten Keskusliiton julkaisema vihkonen vuodelta 1958, jossa esiteltiin arkkitehti Sirkka Taruman piirustukset neljälle erikokoiselle toimitalolle.¹⁰

¹⁰ Työpiirakennuksia, Pakkala 2008, 60.

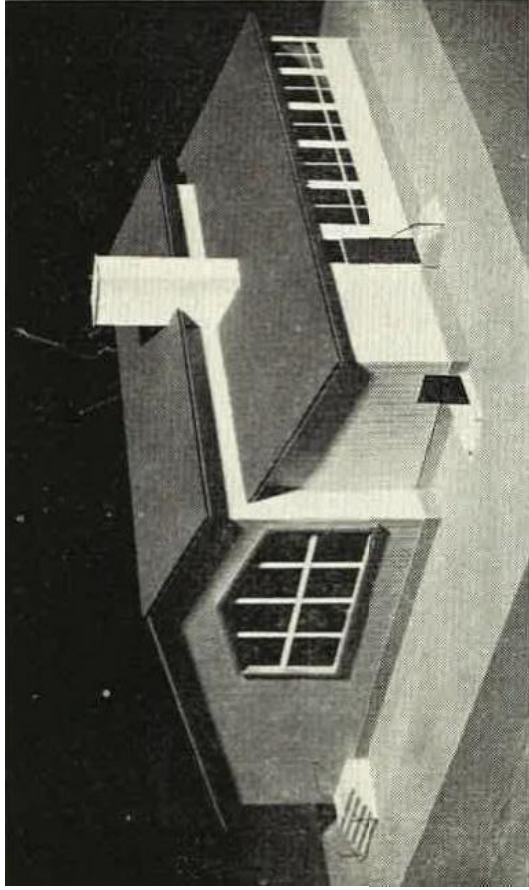

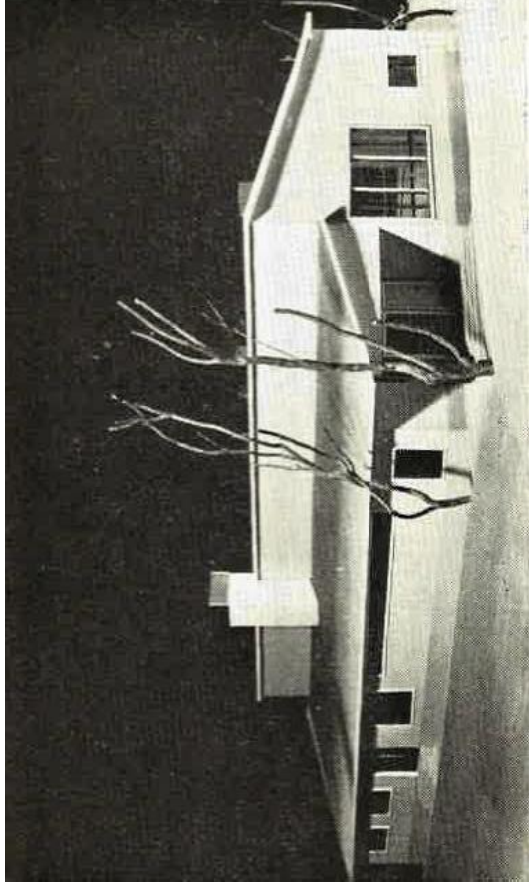
Tarumaan Toimitilotyypin A, jonka sali oli mitoitettu 90 hengelle. *Tyypirakennuksia, 4.*

Tarumaan Toimitilotyypin C, jonka sali oli mitoitettu 208 hengelle. *Tyypirakennuksia, 10.*

Tarumaan Toimitilotyypin B, jonka sali oli mitoitettu 120 hengelle. *Tyypirakennuksia, 7.*

Tarumaan Toimitilotyypin D, jonka sali oli mitoitettu 285 hengelle. *Tyypirakennuksia, 13.*

Vanhimmat seurantalot ovat 1880-luvulta ja kiivainta rakennusaikaa oli 1900-luvun ensimmäinen puolisko.¹¹ Suurin osa Suomen 2500 toiminnassa olevasta seurantalosta on puurakenteisia ja moni niistä sijaitsee maaseudulla. Ne ovat myös kooltaan huomattavasti kaupungin keskustojen kohteita pienempiä. Rakennustutkija Leni Pakkalan ja historiantutkija Tero Tuomiston mukaan seurantalon keskimääräinen koko on 380 m². Työväentalot ovat tätä lukua yleensä kookkaampia.¹² Oman ryhmänsä muodostavat kaupunkikeskustojen työväentalot. Ne ovat kokoluokaltaan yli tuhat neliometriä ja niihin sisällytettiin usein ulos vuokratettavia tiloja, kuten toimistoja. Useiden tuhansien neliometrien suuruisia kivisiä työväentaloja ja rakennettiin kaupunkikeskustoihin jo 1900-luvun alussa. Ne ovat alueensa merkkirakennuksia, huomattavia rakenteita, jotka ovat Työnkulmaa paljon suurempia kooltaan. Hyviä esimerkkejä ovat Helsingin, Tampereen ja Oulun työväentalot.¹³

Työväentalojen rakentaminen jatkui 1950-luvulla, jolloin etenkin pienemmät kaupungit saivat työväentalonsa. Pohjois-Savoa paikallisesti tarkasteltaessa on vuosina 1900–1987 eli kiivaimman seuratalorakentamisen aikana alueelle rakennettu yhteensä 134 työväntaloa. Näistä Työnkulman jälkeen rakennettiin seitsemän.¹⁴

3.2 Vertailu muihin seurantaloihin

Jotta Työnkulma voidaan ymmärtää osana sodanjälkeistä seurantalorakentamista kaupunkikeskustoissa, Seurantalot.fi-sivuston kautta on etsitty toiminnassa olevia samaa kokoluokkaa ja aikakautta edustavia seurantaloja kivistä rakennettuina kaupungin keskustoissa. Alla olevat tiedot pohjautuvat pitkälti kyseisen verkkosivun tietoihin, joita on täydennetty muista lähteistä saaduilla tiedoilla. Muun muassa kohteiden kaavamerkintöjä on selvitetty sijaintikaupunkien kaavoituspalveluista. Tarkemmin esiteltyjen kohteiden lisäksi on kerätty listaa muista aikakauden seurantaloista, jotka eivät ole suoraan verrannollisia Työnkulman kanssa, mutta antavat kuvaa ajan seurantalorakentamisen painopistealueista.

¹¹ Tuomisto ja Pakkala 2008, 10.

¹² Tuomisto ja Pakkala 2008, 14.

¹³ seurantalot.fi/talot/255-tampereen-ty%C3%B6v%C3%A4nyhdistys-ry-1780; seurantalot.fi/talot/873-ouluun-j%C3%A4rjest%C3%B6yhdistys-ry-2278.

¹⁴ Hyvönen 1988.

Varkauden Tori-Torppa. Kuvakaappaus, Google maps.

Savonlinnan Kisalinn. Kuvakaappaus, Google maps.

Tori-Torppa, Varkaus

Pohjois-Savon Varkauden Tori-Torppa sijaitsee Työ- ja kulman tavoin kaupunkikeskustassa. Se valmistui 1951 ja sen huoneistoala on 1202 m². Rakennus on yksikerroksinen. Sen runko on tiiltä ja julkisivultaan se on osin rapattu ja osin peltipintainen, osin harja- ja osin tasakattoinen. Rakennuksessa on juhlatilojen lisäksi asuin- ja kokoustiloja. Salin sijaintia ei ole selkeästi erotettavissa julkisivusta, joskin sisäänkäynti viittaa selkeästi julkiseen tilaan.¹⁵ Ajantasa-asemakaavassa vuodelta 1994 rakennus on liike- ja toimistorakennusten korttelialueella (K).

¹⁵ seurantalot.fi/talot/1590-ty/C3%B6v%C3%A44en%C3%A44jes t%C3%B6jen-oy-3186. Hyvönen 1988, 66.

Kisalinn, Savonlinna

Etelä-Savon Savonlinnan keskustassa sijaitseva Kisalinn on vuodelta 1955. Savonlinnan työväenyhdistyksen toimiston lisäksi tiloissa toimi pitkään Savonlinnan kaupunginteatteri, joka on nyt muuttanut pois ja tilat ovat tältä osin tyhjiä. Rakennuksessa on myös kokoustiloja ja maantasokerroksessa on liiketiloja. Kaksi-kolmekerroksinen rakennus on rapattu ja harjakattoinen. Sali ja näyttämötila paljastuvat julkisivussa toisen kerroksen ikkunasommitelman kautta.¹⁶ Ajantasa-asemakaavassa vuodelta 1988 rakennus on liikerakennusten korttelialueella (KL).

¹⁶ seurantalot.fi/talot/1350-savonlinnan-ty/C3%B6v%C3%A44enyhdistys-ry-2136.

Pietarsaaren Toimitalo. Kuvakaappaus, Google maps.

Valkeakosken Työväentalo. Kuvakaappaus, Google maps.

Toimitalo, Pietarsaari

Pohjanmaalla kaupunkikeskustassa sijaitsee Pietarsaaren Toimitalo. Sen ensimmäinen osa valmistui 1956 ja sen kokonaishuoneistoala vuonna 1963 valmistuneen uuden osan kanssa on 1687 m². Rakennus on osin rapattu, osin tilipintainen ja osin levytetty. Juhlasalin erottaa pihanpuoleisesta fasadista. Kattoprofiili on vaihteleva.¹⁷ Ajantasa-asemakaavassa vuodelta 1962 rakennus on huvi- ja viihdetarkoituksia palvelevien rakennusten korttelialueella (YV).

¹⁷ seurantalot.fi/talot/2065-toimitaloyhdistys-f%C3%B6reningsg%C3%A5rden-ry-1795.

Työväentalo, Valkeakoski

Pirkanmaalla Valkeakosken Työväentalo on vuodelta 1958 ja sen alkuperäinen huoneistoala oli 1957 m². Rakennus sijaitsee aivan kaupungin ytimessä ja on Valkeakosken työväenyhdistyksen toimitalo kokous- ja saunatiloineen. Kiinteistössä toimii myös elokuvateatteri. Yksi-kolmikerroksisen rapatun rakennuksen maantasokerroksessa on liiketiloja. Rakennus on tasakattoinen. Sali jää rakennuksen sisälle eikä sitä ole havaittavissa julkisivussa muuten kuin että pääsisäänkäynnin massiivisuus viittaa rakennuksen sisällä sijaitsevaan julkiseen tilaan.¹⁸ Ajantasa-asemakaavas-

¹⁸ seurantalot.fi/talot/461-valkeakosken-ty%C3%B6v%C3%A4nyhdistys-ry-1859.

sa vuodelta 2007 rakennus on asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialueella (AL). Asemakaavan muutos liittyy tontin täydennysrakentamiseen. Työväentalo-osaa korotettiin osittain ja siihen liitettiin uusi, kookas asunto-osa.

Kainuun Kansanpirtti. Kuvakaappaus, Google maps.

Kainuun Kansanpirtti, Kajaani

Kainuun Kansanpirtti Kajaanissa rakennettiin vuosina 1950–1956. Sen huoneistoala 1080 m² ja se sijaitsee Kajaanin keskustan tuntumassa. Rakennus on kaksi-kolmikerroksinen ja sen julkisivu on osin rapattu, osin levyvuorattu.¹⁹ Ajantasa-asemakaavassa vuodelta 1985 rakennus on liikerakennusten korttelialueella (AL).

---

¹⁹ seurantalot.fi/talot/2174-kainuun-kansanpirtti-ry-2519.

Karkkilan Kansantalo. Kuvakaappaus, Google maps.

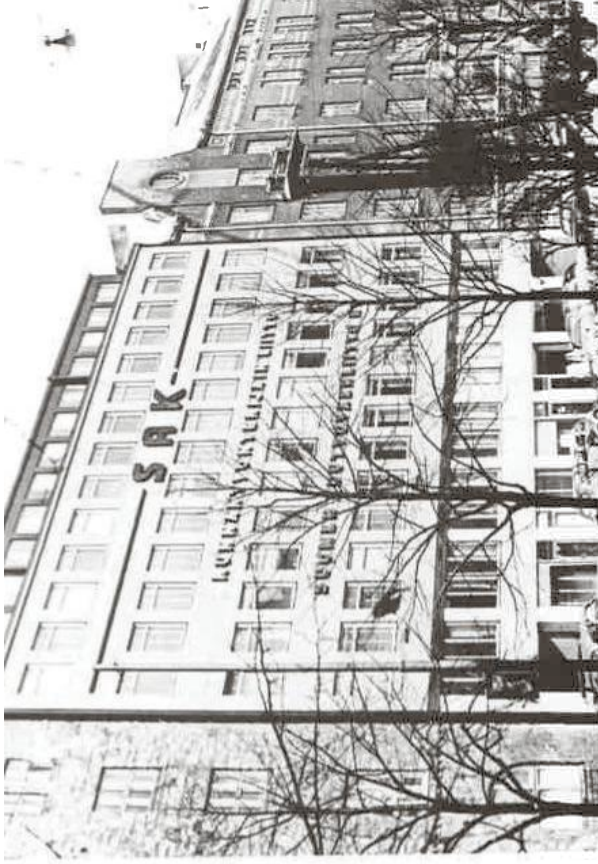
Kansatalo, Karkkila

Uudenmaan Karkkilan Kansantalo on valmistunut vuonna 1957 ja se sijaitsee keskusta-alueella. Kolmi-kerroksisen rakennuksen pinta on rapattu ja maan-tasokerroksessa on liiketiloja. Katto on harjakatto.²⁰ Ajantasa-asemakaavassa vuodelta 1996 rakennus on asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue, jolle saa sijoittaa kokoontumistiloja (ALY).

---

²⁰ seurantalot.fi/talot/1332-karkkilan-kansantaloyhdistys-ry-4103.

Helsingin Työväentalon vuonna 1955 valmistunut kolmas osa. Kuva vihkosesta *Tervetuloa Talolle* vuodelta 1987, alkuperäinen kuva Työväen arkistosta.

Työväentalo, Helsinki

Helsingin Työväenyhdistyksen Graniittilinnana tunnettu toimitalo valmistui alun perin Siltavuoreen vuonna 1908. Rakennusta laajennettiin ensimmäisen kerran vuonna 1925 ja vuonna 1955 se sai toisen laajennusosan. Tämä laajennusosa oli toimistorakennus, jonka suunnitteli arkkitehti Heikki Sysimetsä. Rakennuksen katutasoon tuli liiketilaa, ylimpiin kerroksiin keskeiskäytävän varrelle sijoittui pieniä toimistohuoneita. Toimistoihin sijoittui yhdistyksen jäsenliittoja. Helsingin Työväentalon historiaa tutkineen Tero Tuomiston mukaan sodanjälkeinen uudisosa rakennettiin puhtaasti palkattuna työnä.²¹

²¹ Tuomisto 1988, 31–34.

Raahen työväentalo. Kuvakaappaus, Google maps.

Työväentalo, Raahе

Myöhempää rakennusaikakautta edustava, mutta tyyliltään ja toiminnoltaan Työnkulmaan vertautuva on Pohjois-Pohjanmaan Raahen keskustassa sijaitseva Raahen Työväentalo. Se on vuodelta 1969 ja sen huoneistoala on 1122 m². Rakennuksessa on liiketiloja ja myös tässä kohteessa juhlasali erottuu julkisivussa toisen kerroksen ikkunarivistönä. Rakennus on tiilipintainen ja juhlasalin osa julkisivusta on peltiä. Kaksikerroksista juhlasalia lukuun ottamatta rakennus on yksikerroksinen. Se on tasakattoinen.²² Ajantasa-asemakaavassa vuodelta 1950 rakennus on yleisten rakennusten korttelialuetta (Y).

²² seurantalot.fi/talot/734-raahen-demokraattinen-yhdistys-ry-1630.

Vertailukohteiden kaavatarkastelu

Usean seurantaloon nykykäyttö vastaa pitkälti alkuperäistä toimintaa. Toisissa muutoksia on enemmän. Kun kiinteistöjä kehitetään ja niiden käyttötarkoituks muuttuu, asemakaavaa joudutaan usein muuttamaan ja suojelutarvetta arvioimaan. Tässä työssä lämpään vertailuun otettujen kohteiden ajantasa-asemakaavat ovat pääsääntöisesti kymmeniä vuosia vanhoja. Tämän perusteella kyseisiin seurantaloihin on kohdistunut melko vähäisessä määrin merkittäviä muutospaineita. Kahdeksasta vertailukohteesta yhden asemakaava on 1950-luvulta, yhden 1960-luvulta, kahden 1970-luvulta, kahden 1980-luvulta ja kahden 2000-luvulta. 2000-luvulla laadittujen asemakaavamuutosten yhteydessä yksi vertailukohteista on suojeltu merkinnällä sr-2. Kyse on maamme yhden merkittävimmän työväentalon laajennusosasta. Helsingin työväentalon vanhin osa on suojeltu sr-1 merkinnällä. Valkeakosken Työväentalon uusi asemakaava vuodelta 2007 on laadittu tilanteessa, jossa rakennusta korotettiin ja laajennettiin. Vanhaa osaa ei tällöin suojeltu.

Vertailuun otettujen seurantaloiden yleisin kaavamerkintä on liike- ja toimistokäyttö. Näitä kohteita on kolme. Kahden kohteen merkinnässä on toimisto- ja liikekäytön lisäksi myös asuinkäyttö. Yksi rakennus on merkitty viihde- ja huvirakennukseksi ja toinen on korttelissa, jossa on liike- ja toimistokäytön lisäksi hotellitoimintaa. Vanhimmassa, alkuperäisessä 1950-luvun kaavassa on seuratalo merkitty yleiseksi rakennukseksi.

Yllä esitellyt kaupunkikeskustoihin rakennetut seurantalot ovat melko harvalukuinen joukko suhteessa koko sodanjälkeiseen seurantalotuotantoon.

Pääosa seurantaloista on selkeästi kooltaan pienempiä ja ne sijaitsivat taajamissa tai haja-asutusalueilla kaupunkikeskustojen sijaan.

Seurantalot keskustojen ulkopuolella

Haja-asutusalueella sijaitsevia seurantaloja rakennettiin 1950-luvulla useita, muun muassa:

- Pohjois-Pohjanmaan Ylikiimingin Sarastus valmistui 1958.²³
- Keski-Suomen Kalmarin Nahjus on vuodelta 1956.²⁴
- Pohjois-Savon Piellaveden Toimela on vuodelta 1958.²⁵
- Keski-Pohjanmaan Alaviirteen Meripalviljonki on vuodelta 1959.²⁶
- Keski-Suomen Säynätsalon Muuratsalossa vuonna 1952 valmistunut Vasemmistoliiton työväentalo on huoneistoalaltaan 600 m².²⁷
- Uudenmaan Loviisan Bildande Nöjen on vuodelta 1951.²⁸
- Uudenmaan Porvoon Byagillet on vuodelta 1953.²⁹
- Uudenmaan Kirkkonummen Bygdebo on vuodelta 1951.³⁰

²³ seurantalot.fi/talot/501-nuorittan-nuorisoseura-ry-1524.

²⁴ seurantalot.fi/talot/2360-kalmarin-nahjus.

²⁵ seurantalot.fi/talot/1410-pielaveden-sulkavan-maa-ja-kotitalousseura-ry-3011.

²⁶ seurantalot.fi/talot/1104-alaviirteen-nuorisoseura-ry-3294.

²⁷ seurantalot.fi/talot/1761-s%C3%A4yn%C3%A4tsalon-vasemmistoliitto-2084.

²⁸ seurantalot.fi/talot/952-bildande-n%C3%B6jen-r-f-1045.

²⁹ seurantalot.fi/talot/2203-byagillet-r-f-1049.

³⁰ seurantalot.fi/talot/1520-vohlsnejdens-ungdomsf%C3%B6rening-r-f-1911.

- Nauvon Bygdgården on vuodelta 1951 ja sen huoneistoala on 204 m².³¹
- Etelä-Pohjanmaan Evijärven Innankylän nuorisoseuran tilat ovat vuodelta 1951 ja rakennuksen huoneistoala on 243 m².³²

Taajama-alueella sijaitsevia, Työnkulmaa pienempiä koisia 1950-luvun kohteita ovat mm.

- Pohjois-Pohjanmaan Haapajärven Työväentalo on vuodelta 1950 ja sen huoneistoala on 410 m².³³
- Keski-Suomen Jyväskylän Vaajakosken Työväentalo on vuodelta 1952.³⁴
- Lapin Kemlin Karihaaran kansantalo on vuodelta 1956 ja sen huoneistoala on 482 m².³⁵
- Pohjois-Savon Kiuruveden Puistonkulma on vuonna 1957 valmistunut, ja se on huoneistoalaltaan 670 m².³⁶ Rakennuksen on suunnitellut Kaj Michael.³⁷
- Lapissa Kemlin FC-88 seuratalo on rakennettu 1959. Sen huoneistoala on 348 m².³⁸
- Pohjois-Savon Varkauden Huvipirtti on vuodelta 1952 ja sen huoneistoala on 696 m².³⁹

³¹ seurantalot.fi/talot/1504-nagu-hembygdens-v%C3%A4l-r-f-3062.

³² seurantalot.fi/talot/646-evij%C3%A4rven-inankyl%C3%A4nnuorisoseura-ry-1069.

³³ seurantalot.fi/talot/1708-haapaj%C3%A4rven-ty%C3%B6v%C3%A4nyhdistys-sarastus-ry-1086.

³⁴ seurantalot.fi/talot/698-vaajakosken-ty%C3%B6v%C3%A4ntalon-kannatusyhdy-ry-1853.

³⁵ seurantalot.fi/talot/1180-karihaaran-j%C3%A4rjest%C3%B6yhdistys-ry-2484.

³⁶ seurantalot.fi/talot/568-vasemmistoliiton-kiuruveden-kunnallisj%C3%A4rjest%C3%B6-ry-3016.

³⁷ Hyvönen 1988, 38.

³⁸ seurantalot.fi/talot/1640-fc-88-kemi-ry-4552.

³⁹ seurantalot.fi/talot/1787-k%C3%B6n%C3%B6npellon-sos-dem-ty%C3%B6v%C3%A4nyhdistys-ry-1364.

3.3 Seurantalot ja talkoohenki

Työnkulman merkittävyttä arvioitaessa esiin on nostettu sen talkoisiin pohjautuvan rakennustavan merkittävyys. Taloa on pidetty poikkeuksellisen suurena talkooponnistuksena. Kolmikerroksisena ja kooltaan 2000 kem se on selkeästi keskivertotyöväentaloja

suurempi. Toisaalta seurantalorakentamiseen kuuluu jo ideologiselta lähtökohdaltaan talkoorakentaminen. Kotiseutuliiton julkaisema kirja vuodelta 2008 *Yhdessä rakennetut* kertoo jo nimensäkin perustella seurantalojen yhteisöllisestä rakennustavasta. Leni Pakkanen ja Lea Varpasen vuoden 1977 *Työväentalotutkimuksen* mukaan rakentaminen tapahtui kaikissa taloissa osittain talkoilla. Rakentamisen lisäksi talon ylläpito ja toiminnan pyörytys perustuivat talkoisiin. Näin tehtiin kustannusten säästämiseksi mutta myös yhteishengen nostamiseksi. Maalla omin käsin puusta rakentaminen oli yleisempää, kaupunkien kivilatojen rakentamiseen palkattiin myös ammattilaisia.⁴⁰

Jo 1900-luvun alun kaupunkikeskustojen suurikoisten seurantaloiden rakentamisessa hyödynnettiin talkooväkeä. Esimerkiksi Helsingin Siltasaaren Graniittilinna toteutettiin osin talkoovoimin.⁴¹ Talkoohenki korostui vielä jälleenrakennuskauden Suomessa, jolloin poliittinen kenttä muuttui ja kaupungistuminen oli voimakasta. Osuvasti samaan aikaan kun Työnkulman toimintaa käynnistettiin, Työväenyhteisöjen keskusliitto julkaisi ohjekirjansa nimeltään *Talkooaapinen*. Kirjassa ojeistettiin työväentalojen rakentamisen ja kunnosta-

40 Pakkala ja Varpanen 1977, 31–42, Tuomisto ja Pakkala 2008, 12–13.

41 Tuomisto 1988, 12.

misen toimintamalleihin. Kirjassen julkaisu vuosi 1958 omistettiin työväentalojen talkoovuodeksi.⁴²

Muita kivisiä työväentaloja, joita on korostetusti mainittu rakennetun talkoovoimin, on tässä tutkimuksessa tullut esiin muutamia. Tunnetuin esimerkki on työväentaloksi alun perin rakennettu Helsingin Kulttuuritalo. Helsingin Kulttuuritalo rakennettiin vuosina 1955–1958 ja sen suunnitteli Alvar Aalto. Anu Kostander on Helsingin yliopiston Valtiotieteellisen laitoksen poliittisen historian alan pro gradu-työssä tutkinut Kulttuuritalon rakentamisprosessia ja toiminnan käynnistämistä. Hän näkee talkoorakentamisen paikan hengen syntyprosessina. Rakentamisprosessi oli rakentajilleen osoitus työväen voimasta.⁴³ Talkoisiin osallistui runsaasti ihmisiä niin pääkaupunkiseudulta kuin ulkopaikkakunnilta. Työnkulmaa koskevien haastattelujen valossa vastaavaa rakentajien hankintaa niin Kuopiosta kuin sitä ympäröivästä maakunnasta oli myös Työnkulman tapauksessa. Työnkulmaa merkittävästi kookkaamman Kulttuuritalon talkootyön organisoinnista vastanneen talkootyön jaoston kortistossa on yli 5000 talkoolaisen nimet. Heidän työpanoksensa oli muutamasta tunnista aina 400 työtuntiin.⁴⁴ Yhteensä talkootöitä tehtiin jopa 150 000. Ammattimaisen työnjohdon alla toiminut talkooväki työskenteli rakennustyömaalla päivittäin noin kahden vuoden ajan.⁴⁵

Myös Hyvinkään Järjestöalo, joka on vuonna 1958 valmistunut ja rakennusmestari Arvi Rosti-

42 Tammi 1958.

43 Kostander 2010.

44 Malmberg 2008, 10.

45 *Helsingin Kulttuuritalo* 1958, Sippo 2008, 4.

Hyvinkään Järjestöalo. Kuvakaappaus, Google maps.

lan suunnittelema, rakennettiin talkoovoimin. Sen huoneistoala on 502 m²,⁴⁶ eli rakennus on selkeästi Työnkulmaa pienempi, mutta sen rakentamisprosessi vastanee Kulttuuritaloa enemmän Työnkulman rakentamista. Hyvinkään keskustassa sijaitsevan järjestöalon historiassa on paljon samaa kuin Työnkulmassa, kuten se, että rakentamisen taustalla oli useita vasemmistolaisia paikallisia järjestöjä, jotka perustivat Järjestöaloyhdistyksen. Talkootöihin osallistui satoja talkoolaisia. Talon rakentamista varten perustetun talousvaliokunnan laskelmien mukaan töissä piti olla vähintään 15 henkeä viitena iltana viikossa hankkeen etenemiseksi. Koska taloa rakennettiin pääosin iltai-

46 seurantalot.fi/talot/2098-hyvink%C3%A4%C3%A4n-j%C3%A4rjest%C3%B6talos%C3%A4%C3%A4ti%C3%B6-rs-1137.

3.4 Seurantalot ja ajan liikerakennukset

Tero Tuomisto on todennut, 1950-luvulta alkaen voidaan havaita työväentaloissa kehitystä liikerakennusten ja kauppakeskusten suuntaan.⁵⁰ Keskustoilin rakennettiin työväentaloihin kuului 1950-luvulla lähes poikkeuksetta kaupallisia tiloja. Liiketilojen määrä kasvoi kaupungistumisen myötä ja myymäläkoot kasvoivat. Tuona aikana rakennettiin ensimmäiset ostoskeskukset ja liikerakentaminen kehittyi. Suomen ensimmäinen ostoskeskus valmistui Munkkiniemeen 1959, jolloin myös Puotinharjun Puhoksen rakentaminen aloitettiin. Nämä ostoskeskukset oli suunniteltu siten, että kaikki liikkeet olivat yhdessä kerroksessa. Ne sijaitsivat kaupunkikeskustojen sijaan lähiöissä.

Samaan aikaan maassa rakennettiin lukuista aikaisempaa suurempia myymälöitä ja tavarataloja. Tavaratalorakentamista kehitti etenkin SOK, joka avasi ensimmäisen tavaratalon Helsinkiin 1952. Vuosikymmenen lopulla tavarataloja oli jo kymmenen. Heti seuraavan vuosikymmenen alussa osuuskauppojen tavaratalojen määrä kolminkertaistui ja vanhat puurakenteiset keskusmyymälät korvattiin kivirakenteisilla keskustavarataloilla. Kuopioon vuonna 1966 valmistunut tavaratalo oli jo SOK:n 48. tavaratalo. Sen on suunnitellut Pauli Lehtinen, jonka on ollut suurin osuuskaupan seitsemätoista Osuuskaupan tavarataloa.⁵¹

Yhteen tasoon rakennettujen ostoskeskusten ja keskusliikkeiden omistamien tavaratalojen lisäksi

50 Tuomisto 2008, 82.

51 ark-byroo 2015, 10–18.

syntyi yksityiskauppiaiden yhteistavarataloja, joista varhaisia esimerkkejä ovat Kaj Michaelin suunnittelema H-talo Kuopiossa ja Espooseen rakennettu Heikintori. Näissä rakennuksissa myymälätilat oli sijoitettu valopihan ympärille ruotsalaisen esikuvansa tavoin.⁵²

Yhtenäistä näille kaikille uusille liikerakennuksille koosta riippumatta on laajojen lasipintojen käyttö katujulkisivussa. Näyteikkunoista tehtiin mahdollisimman suurikokoisia kun vielä 1900-luvun alkuvuosikymmenen liiketiloissa ikkunat vuorottelivat umpinaisten seinänosien kanssa.

Työnkulma on hyvä esimerkki ajan liikerakentamisen yhdistämisestä työväentalorakentamiseen. Rakennus on muotokieleltään lähellä ajan liikerakennuksia. Rakennus luokiteltiin liikerakennukseksi kaavamuuoksen yhteydessä 1980-luvun alussa.

Muiden yllä esiteltujen seurantalojen tapaan Työnkulman maantasokerros on ollut pääosin kaupallista tilaa alusta asti ja liiketiloja on muokattu vuosikymmenten saatossa tarpeen mukaan. Toisen kerroksen juhlasali on näyttäytynyt julkisivussa korkeiden ikkunoiden nauhana. Muissa ajan työväentaloissa on talon sisään kätkeytyvää julkista tilaa markkeerattu joko vastavain toisen kerroksen kookkaiden ikkunoiden rivein tai valittu ratkaisuksi muun muassa sisäänkäyntien korostamisen ja muusta massasta erottuvien osien ja kattomuotojen käytön. Toisaalta esimerkiksi Karkkilan Kansantaloon julkisivun arkkitehtuurissa ei ole lainkaan julkisen rakennuksen elementtejä. Tässä Kansantalossa on luovuttu perinteisestä juhlasalista. Sen sijaan talossa on kokous- ja toimistotiloja.⁵³ Vas-

52 Rieki 2005, 125.

53 <https://www.facebook.com/Kansantalo/info>.

taavaan ratkaisussun päädyttiin Kuopiossa 1980-luvun lopulla kun Kuopion Sosiaalidemokraattisen Työväenyhdistyksen omistama Koy Puijonkatu 23 eli Sektori-niminen kiinteistö rakennettiin kauppatorin reunalle. Myöskään tässä 9600 m² kokoisessa kiinteistössä ei ole juhlasalia, ja suurin osa tiloista on vuokrattu liike- ja varastotiloiksi.⁵⁴

54 Hyvönen 1988, 23.

Työnkulman käyttö ja synty haastattelujen valossa

Koska Työnkulman merkityksen kartoittamista paikallisessa kulttuurihistoriassa on pidetty tärkeänä niin KHO:n kuin muiden kaavoituksen ja Työnkulman suojeluun kantaa ottaneiden tahojen toimesta, tämän työn puitteissa on toteutettu Työnkulman toiminnassa mukana olleiden henkilöiden haastatteluja. Haastatteluja laati jo vuonna 2012 Nina Pelli kulttuurihistoriallisen selvityksensä yhteydessä. Kun Pelliin haastatteluissa korostui etenkin Työnkulman myyntiin johtaneiden syiden kartoitus, tässä työssä haluttiin saada laajempaa näkökulmaa rakennuksen toiminnan kehityskaareen ja Työnkulman merkitykseen kulttuurikeskuksena. Haastateltavista Kari ”Tumi” Turunen on ollut mukana Työnkulman toiminnassa aivan sen alkuajoista asti erinäisissä vastuullisissa tehtävissä, Outi Vuorikari edustaa kuopiolaista kulttuurin kuluttajaa, joka tarkastelee Työnkulmaa laajemmassa kontekstissa.

4.1 Kari ”Tumi” Turusen haastattelu

1. Oma tausta ja suhde Työnkulmaan

Kari Turusen kokemukset Työnkulmasta ulottuvat aina 1950-luvulle asti. Hän on nähnyt rakennusvaiheen sillä hänen isänsä ollut mukana rakentamassa. Hän muistaa rakennustyöläisten pikkujoulut ja muita juhlia. 1970-luvulla hänellä on ollut talon eri puolilla työpiteitä. 1990-lopulla (1997) hän veti kolme vuotta ely-keskuksen rahoituksella projektia, jonka tavoitteena oli talon

pelastaminen. Samaan aikaan hän oli rakentamassa kellaritiloihin teatterille, musiksille ja muuhun tämän tyyppiseen toimintaan suunniteltua monitoimitilaa. Hän oli myös mukana myymässä taloa.

2. Tarina talosta

Työväenliikkeellä oli jo ennen Työnkulma ollut San-karihautaamaan kumilla toimitila nimeltä Kotikahvila, mutta tarvittiin isompia tiloja. Tonttia etsittiin keskustasta mutta sellaista ei heille haluttu myydä. Lopulta tontti saatiin suhteellisen halvalla syrjästä suon laidalta eli mahdollisimman huonolta sijainnilta.

Talo rakennettiin talkoilla. Talkoilla säästettiin kustannuksia ja se satoi ryhmän tiiviisti toisiinsa, eli sillä oli yhteishenkeä luovaa ja tuttavuutta syventävää merkitystä. 1950-luku oli aikaa, jolloin työväenliike tuli yhteiskunnassa esiin eristyksistä. Talkooväkenä oli rakentamisen ammattilaisia. Myös naisia oli mukana talkoissa, kuten vanhoista kuvista voidaan nähdä. Heidän roolinsa ei ollut pelkkä muonitus vaan he osallistuivat ainakin joihinkin rakentamisen tehtäviin. Rakentaminen ei ollut vain Kuopion vaan koko maan kunnan ponnistus. Maaseudun työväenyhdistysten paikallisjaostot ja urheiluseurat osallistuivat, talolliset antoivat puita metsistään rakentamiskäyttöön.

Talon taustalla oli Kuopion toimitaloyhdistys, jonka jäsenenä oli pienempiä yhdistyksiä, kuten vasemmistolaisia puolueita, ammattiyhdistyksiä ja urheiluseuroja. He järjestivät siellä omia tilaisuuksiaan ja juhlia. Alun perin tiloissa toimi kirjapaino ja

siellä oli salin lisäksi luentosaleja kansanvalistukselle. Talossa oli myös järjestöjen toimistoja. Aika nopeasti talon toiminnan luonne muuttui. Sitä perustamassa olevat järjestöt siirsivät toimintansa muualle. Siitä tuli tärkeä keikka- ja tanssipaiikka läpi aatteellisten taustojen. Siellä esiintyivät mm. talon omistavien yhdistysten kontaktien kautta neuvostoblokin muusikkoja ja suomalaisia sen ajan huippunimiä. Kari Turunen kuullut sanottavan, että 1950-60-lukujen Kuopiossa on 500 avioparia tavannut toisensa ensikertaa Työnkulman tilaisuuksissa.

1980-luvulla rakennuksen ylläpito nousi yhä suuremmaksi haasteeksi. Kun toimitilayhdistyksen monet jäsenyhdistykset olivat siirtäneet toimintansa pois talosta eivätkä maksaneet talosta vuokraa, piti saada korvaavia toimijoita tilalle. Näihin aikoihin taloon tuli liikeyrityksiä ja eri kahvilayrittäjiä.

Ylläpidon suunnitelmallisuus ja korjausten toteuttaminen olivat erityisen suuria haasteita. Tämä varmaankin pitkälti johtui rakennuksen hallinnon rakenteesta. Toimitilayhdistykseen kuului monia yhdistyksiä, joiden ensisijaiset tavoitteet olivat muuta kuin rakennuksen ylläpito ja kehittäminen. Työnkulma nähtiin tuottavana, sitä ei nähty oleellisena oman toiminnan kehittämislle. Rakennuksesta saatua tuotoa käytettiin muuhun tarkoitukseen kuin ylläpitoon. Suunnitelmallista ylläpitoa ei ollut, korjauksia tehtiin vain pakon edessä.

Talon huono kunto oli suuri haaste 1990-luvulla tultaessa. Sen kunnostukseen anottiin rahaa Kansan-

talojen liitolta, mutta tätä ei saatu. Sen sijaan tuolloin kulttuuriministerinä toiminut Suvi-Anne Siimes myönsi 500 000 markkaa saliteknikan parantamiseen. Samalla tehtiin vähäisiä muutoksia saliin, kuten lisättiin katsomo.

1990-luvulla taloa kehitettiin ja sen korjausta varten laadittiin paljon suunnitelmia ja selvityksiä rahoituksen haun tueksi. Muun muassa Kuopion tekninen koulu laati kunnostusarvion ja arkkitehti Matti Asikainen laati piirustukset, joissa oli suunniteltu uusiksi rakennuksen tekniset rakennelmat, lisätty hissit rakennuksen ulkopintaan ja uusittu vinttikerros, jonne sijoituisi muun muassa sauna ja toimistotilaa. Kellarikerrokseen rakennettiin tuolloin monikäyttöinen teatteri/musiikkitalo ja sille olisi ollut paljon kiinnostuneita käyttäjiä. Ajatus oli, että alakerta oli aloitteleville kokoonpanoille, yläkerran päätila etabloituneille esiintyjille. Tiloja ei lopulta saatu käyttöön. Rakennustarkastus hylkäsi sen käytön, sillä siellä ei ollut koneellista ilmastointia ja suuren väkimäärän salimiseksi tiloissa olisi pitänyt tehdä ilmanlaatuun liittyviä selvityksiä, mutta niihin ei ollut varaa.

3. Miksi päädyttiin myyntiin

Talon omistaminen kävi liian raskaaksi toimitilayhdistykselle. 2000-luvun alussa talo pyrittiin luovuttamaan kaupungille, mutta tämä ei halunnut ottaa sitä vastaan. Ostajan löytäminen oli vaikeaa. Talo myytiin siinä uskossa, että muilla toimijoilla olisi kyky ylläpitää sitä kulttuuritilana. Taloa ensin vuokrannella ja sen sittemmin ostaneilla Rokkisedillä (Kuopion Rupla Oy) oli aluksi vireää toimintaa, mutta tämä sittemmin hiipui.

Työnkulman käyttöönviihkimistilaisuus. Kuva saatu Kari Turuselta, alkuperäiset toimitettu Kuopion kulttuurihistorialliseen museoon.

4. Miksi talo pitäisi säilyttää?

Kuopiossa on tarve sisäliikuntatiloille ja kulttuuritapahtumapaikoille. Musiikkikeskus ja teatteri ovat liian kalliita harrastelijaporukoille tai muille pienille toimijoille. Esimerkiksi Raittiustalo on liian pieni moneen toimintaan. Työnkulma on tunnelmaltaan myös kodikas ja viehättävä. Se on hyvin joustava. Sen

akustiikka on erityisen hyvä mm. kaarevan etuseinän, alaslasketun valaisin/akustokokonaisuuden, sekä detaljien kuten rimoitusten ja ulokkeiden ansiosta.

4.2 Outi Vuorikarin haastattelu

1. Oma tausta ja suhde Työnkulmaan

Vuorikari muutti 1970-luvulla Kuopioon ja halusi juurtua. Hän oli opiskellut kirjallisuutta ja opetti äidinkieltä työkseen. Hän halusi ammentaa ja nostaa esiin kulttuuriarvoja, joita pidetään helposti itsestään selvyvänä. Hän on asunut Työnkulman läheisyydessä ja ollut mukana sen monissa musiikki- ja teatteritahtumissa.

2. Tarina talosta

Työnkulma rakennettiin aikana, jolloin työväenliike tuli näkyväksi ja hyväksytyksi yhteiskunnassa. Samoihin aikoihin kun Työnkulma rakennettiin, Isolle hautausmaalle pystytettiin punaisten muistopatsas. Myös tämä patsas on tiettävästi tehty talkoovoimin. Ne ovat kaksi konkreettista esimerkkiä työväen voimasta.

Työnkulma on ollut monenlaisen kulttuuritoiminnan näyttämönä. Vuoden 1991 alusta Kuopion teatteri joutui evakkoon Työnkulmalle muutamaksi näytännötkaudeksi ja sittemmin Ylioppilasteatteri on esiintynyt siellä pysyvämmiin. Siellä on esiintynyt maan kärkiarhistoja ja se on ollut tärkeä nuorisokulttuurin tapahtumapaikka. Myöhemmin se on ollut tärkeä senioreiden päivätanssipaiikka, jossa on käyty säännöllisesti kodin ulkopuolella, tavattu ihmisiä ja harrastettu liikuntaa. Se on ollut inspiroiva ympäristö ja eri sukupolvien käytössä aina 2000-luvulle saakka.

Talo on ollut myös neuvostoyhteyksien takia mukana kansainvälisessä toiminnassa. Vuonna 1983 oli sateinen kesä eikä Rauhalahdessa järjestettävien

sosialististen maiden osallistujista koostuvaa Juhon Rissas -maalausleiriä ei voinut pitää ulkosalla. Leiri siirrettiin Työnkulmaan, jonne osallistujat maalasivat seinämaalauksia. Ne esittivät taiteilijoiden kotikylänsä maisemia, omakuvia yms. Maalaukset peitettiin sittemmin punaisen maalin alle. Monet näistä nuorista maalareista ovat sittemmin nousseet omassa synnyinmaassaan taide-elämän kärkikaartiin, kuten puolalainen Zigmund Moritto. Työnkulmassa on filmattu myös Kaurismäkien Saimaa-ilmiötä 1981, eli Työnkulmalla on myös Kuopion ulkopuolista tunnettavuutta ja merkitystä.

3. Miksi toiminta hiipui?

Nuorisokulttuuri muuttui, esimerkiksi ravintoloista ja festareista tuli tärkeitä esiintymispaikkoja. Päivätanssitoiminta olisi varmaanakin jatkunut jos tämä olisi ollut mahdollista. Toiminnalle osoitettiin uudet tilat, mutta ne olivat liian pienet ja kaikki halukkaat eivät aina mahtuneet mukaan, jolloin koko toiminta lopahhti.⁵⁵ Ylioppilasteatterikin olisi luultavasti ollut halukas jatkamaan, mutta tiloihin olisi pitänyt tehdä jonkinlaisia päivityksiä, kuten parantaa ilmanvaihtoa. Eli esteeksi nousi myös rakennuksen huono kunto.

4. Miksi talo pitäisi säilyttää?

Työnkulma on ainoa 1950-luvulla rakennettu kiinteistö, joka oli tarkoitettu kokonaan julkiseen käyttöön. Se on palvelutarkoitustaan puoli vuosisataa ja on edelleen Kuopion katukuvassa esimerkki aikansa arkkitehtuurista ja muistutus jälleenrakentamisen

---

⁵⁵ Kuopion kaupungin kulttuuriympäristöryhmän 4.11.2016 antaman kommentin mukaan päivätaansitoiminta ei ole lakannut vaan jatkuu nykyisin Raittiustalossa.

ja talkootyön voimasta. Kuopiossa on tarvetta noin 100 hengen esiintymistalalle, jossa olisi näyttämö. Esimerkiksi nuorisotalossa (nykyiseltä nimeltään Kulttuuriareena 44) ja Raittiusseuran talossa on paljon ahtaampaa. Tarvitaan matalan kynnyksen esiintymispaikka. Työnkulman salin ja kahvilan tilayhdistelmä on toimiva kokonaisuus. Paikassa on myös aina ollut hyvä henki.

Arvojen määrittäminen

Työnkulman merkitystä on arvioitu erinäisissä lausunnoissa ja kannanotoissa kahdella tasolla. Yhtäältä on korostettu toiminnan kautta syntyneitä kulttuurihistoriallista arvoa, toisaalta on painotettu rakennuksen arkkitehtonisia arvoja osana Kuopion sodanjälkeistä rakennuskantaa ja seurantalorakentamisen perinnettä. Tässä yhteenvedossa kerrataan ensin rakennuksen toiminnan päävaiheet, sitten tarkastellaan toimintaa aineettoman kulttuuriperinnön suojelun kriteerein ja arvoidaan rakennusta ja sen rakentumista rakennustaiteellisesti näkökulmasta.

5.1 Toiminnan hiipuminen

Työnkulma rakennettiin kokoontumistiloiksi ja taustajärjestöjensä toimistotiloiksi. Katutasossa oli ulos vuokrattavaa liiketilaa. Kellarissa toimi kirjapaino. Toiminnan luonne muuttui melko nopeasti kun kiinteistöyhtiön taustajärjestöt siirsivät toimintojaan muualle tilan tarpeen kasvaessa ja muuttuessa. Työnkulma jäi tavallaan paitsioon.

1980-luvulla toiminta hiipui ja 1990-luvun laman jälkeen sitä ei enää korjattu. Rakennus tuli huonoon kuntoon ja sen omistaja eli Kuopion toimitilayhdistys ry yritti löytää sille tuloksetta uutta käyttöä. Omistaja oli teettänyt muunmuassa uusiokäyttösuunnitelmia. Omistaja päätti kuitenkin kokonaan luopua rakennuksesta ja yritti vuoden 2000 paikkeilla luovuttaa sen korjausvelvoitteella Kuopion kaupungille, joka kieltäytyi. Kiinteistö myyntiin ulkopuoliselle, joka

vuokrasi tiloja ilmeisen edullisesti harrastus-, kerho- ja muuhun vastaavaan toimintaan, mutta tämä toimintamalli ei jäänyt pysyväksi. Pian kiinteistö vaihtoi uudelleen omistajaa, jolloin uudeksi omistajaksi tuli sen nykyinen omistaja, Lemminkäinen Talo Oy. Nykyinen omistaja osti kiinteistön tarkoituksenaan purkaa huonokuntoinen seuraintalo ja rakentaa paikalle asuinkerrostaloja.

5.2 Kulttuurihistoriallinen arvo aineettoman kulttuuriperinnön suojelun näkökulmasta

Aineettomalla kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan elävää perinnettä ja se kattaa kaikki ihmisen toiminnan muodot. Elävänä ne siirtyvät sukupolvelta toiselle esimerkiksi suullisen perinteen ja sosiaalisen elämän käytäntöjen ja tapojen kautta, joskin saaden uusia muotoja. Toiminnan tuloksena voi syntyä fyysisiä tuotteita. Oleellista aineettoman kulttuuriperinnön määrittämisessä on jatkuvuus ja yhteisönsä elinvoimaisuus.⁵⁶ Tämä aineeton kulttuuriperintö on Unescon yleissopimuksella suojelama. Vuoden 2003 Unescon yleiskokouksessa hyväksymän sopimuksen tavoittena on edistää aineettoman kulttuuriperinnön suojelun lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden aineettoman kulttuuriperinnön kunnioittamista sekä lisätä tietoi-

⁵⁶ aineetonkulttuuriperinto.fi.

suutta aineettoman kulttuuriperinnön merkityksestä. Suomi hyväksyi tämän yleissopimuksen ”Yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta” vuonna 2013 (VN 47/2013) ja vuosina 2016–2018 toteutetaan toimenpideohjelma, jolla pyritään yleissopimuksen toimeenpanoon Suomessa. Toimeenpanossa keskeisinä toimijoina ovat yhteisöt, sillä heidän merkitys on suuri oman kulttuuriperintönsä tunnistamisessa ja määrittämisessä.⁵⁷

Työnkulman kulttuurihistoriallista merkitystä voidaan arvioida Unescon aineettoman kulttuuriperinnön kriteeristön pohjalta. Oleellista aineettoman kulttuuriperinnön arvottamisessa on siihen liittyvän yhteisön aktiivinen osallistuminen sen näkyväksi saattamiseen. Kansalaisjärjestöjen ja -liikkeiden esittämä vastustus Työnkulman purkamissuunnitelmiin voidaan tulkita merkeiksi yhteisön elinvoimaisuudesta ja pyrkimyksestä oman perinnön arvon määrittämiseksi. Toisaalta päätös kiinteistön myymisestä oli seuraus toiminnan hiipumisesta. Tilat jäivät tyhjiksi kun niille ei ollut käyttöä. Rakennus rapistui alkuperäisen omistajan omistuksen aikana, mikä entisestään rajoitti tilojen käyttöä ja käytön kehittämistä. Tässä suhteessa on vaikea nähdä Työnkulmaan liittyvän sellaista elävää aineetonta kulttuuriperinnettä, joka olisi erityisen sopimuksen suojelussa.

⁵⁷ aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/toimeenpano-suomessa, aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/unescon-sopimus.

Kulttuurihistoriallisen näkökulman lisäksi

Työnkulman arvoa määriteltäessä on korostettu sen tarjoamia mahdollisuuksia harrastustoiminnalle. Kuopiosta katsotaan puuttuvan sopivia tiloja harrastelijateattereille ja muille vastaaville kokoonpanoille. Tämä ei kuitenkaan ole syy suojella Työnkulma.

5.3 Rakennushistoriallinen ja rakennustaiteellinen arvo

Arkkitehti Kaj Michael oli hyvin tuottelias. Vaikuttaa siltä, että suurin osa Kaj Michaelin Kuopioon suunnittelemissa rakennuksista on säilynyt käytössä tähän päivään saakka. Kuopion keskustassa olevista kohteista suurta osaa on hoidettu hyvin. Esimerkiksi monissa asuinrakennuksissa saattoi elokuussa 2016 havaita olevan peruskorjaus käynnissä. Kaj Michaelin vahvuus suunnittelijana tulee parhaiten esille asuinrakennuksissa, joiden julkisivuissa hän on käyttänyt voimakkaita värejä ja ruudukkoaiheita. Monissa kohteissa hän on myös yhdistänyt eri korkeuksia volyyymeitä toisiinsa. Näitä tehokeinoja ei ole käytetty Työnkulmassa, toisin kuin esimerkiksi samaa aikakautta edustavassa Raittiusseurantalossa tai Kauppakatu 55–57:ssä. Työnkulma jää ulkoasuun taan vaatimattomaksi suhteessa muihin aikansa julkisiin tai puolijulkisiin rakennuksiin. Kaupunki, osuukauppa, kirkko tai vaikkapa varakas kauppiassuku ovat olleet vakaavarampimpia rakennuttajia kuin pieni yhdistys. Työnkulman ominaispiirre onkin vähäeleisyys ja vaatimattomuus. Rakennusta ei rakennettu kaupungin tai kaupunginosansa komeimmaksi. Toisaalta arkkitehdin sommitteluratkaisu viittaa ajankohdan kompakteihin liikerakennuksiin

ja hän kokeili julkisivussa uudenlaista ratkaisua, metallijulkisivua. Työnkulman arkkitehtuuri ei kuitenkaan ole erityisen huoliteltua, mikä ilmeisesti esimerkiksi kulmatalon kahden pääjulkisivun eripaisuudesta, jolloin julkisivujen metallisuus jää kuriositeetiksi. Viitteet 1950-luvun liikerakennusten kansainvälisiin trendeihin, esimerkiksi kantavien linjojen pysyvuuntaisuuden korostaminen julkisivussa, jäävät heikoiksi verrattuna esimerkiksi samanaikaiseen 12-kerroksiseen Autotaloon (Valovirta ja Tuompo 1957) Helsingissä. Alumiinin käyttö herättää sinällään jatkokeskustelua. Ensimmäinen metallijulkisivu Suomessa oli Alvar Aallon Rautatalossa vuonna 1954. Autotalon alumiinijulkisivuista tiedetään, että metallilevyt olivat kallista tuontitavaraa. Miten siis vähävaraisella työväenyhdistyksellä oli varaa rakentaa taloonsa alumiinijulkisivut? Ilmaan jää leijumaan kysymys siitä, oliko julkisivumateriaali mahdollisesti itänaapurin lahjoittamaa. Kenties materiaalivalintaan ja -hankintaan liittyi läheisen Keilatalon rakennushanke, jota Kaj Michael työsti samaan aikaan Työnkulman kanssa. Rakennukset valmistuivat 1957. Alumiinijulkisivuista oli arkkitehdillä jo kokemusta vuotta aiemmin valmistuneesta Savon Voiman toimitalosta.

Lopputuloksena oli modernin oloinen rakennus, jonka tilaohjelma oli aikansa kaupunkikeskustojen seuraintaloille tyypillinen. Työnkulma ei sikäli uudistanut työväentalojen typologiaa, vaikka siinä oli liikerakentamisen piirteitä. Vaikka rakennuksen arkkitehtuuri on kokonaisuutena vaatimatonta, se ei kuitenkaan ole ajalleen tyypillistä.

Kun Työnkulmaa tarkastellaan seurantalorakentamisen jatkumossa, sijoittuu se suurten kivisten kau-

punkkeskustoissa sijaitsevien rakennusten sarjaan. 1900-luvun alussa kaupunkikeskustoihin rakennettiin kaupunkikuvallisesti merkittäviä ja rakennustaiteellisesti korkeatasoisia seurantaloja ja tuota aikaa voitettiin työväentalojen rakentamisen kannalta kulttuurikana. Monet näistä olivat Työnkulmaa huomattavasti suurempia.

Perinne jatkui sodien jälkeen. Merkittävin seurantalolta ajalta on 1958 valmistunut Helsingin Kulttuuritalo. Sen arkkitehdiksi valittiin äskettäin akateemikoksi nimitetty, kansainvälisen uransa huipulla tuolloin ollut, Yhdysvalloista äskettäin Suomeen palannut Alvar Aalto, joka käsitteli Kulttuuritalon suunnittelutehtävää poikkeuksellisella antaumuksella antaen sille vapaan muodon, jonka on nähty muistuttavan punalippua. Arkkitehtuuri korostaa Kulttuuritalon suurta symboliarvoa: sen taustalla vaikutti sodan jälkeen laillistettu Suomen kommunistinen puolue, se sijaitsee Helsingin perinteisten työväenkaupunginosien ytimessä, ja se kuvastaa sivistyksen ja kulttuurin merkitystä työväestön piirissä. Rakennus onkin suojeltu rakennussuojelulain nojalla.

Kulttuuritalon vertaaminen muihin suomalaisiin 1950-luvun kivirakenteisiin työväentaloihin kaupunkikeskustoissa ei ole oikeudenmukaista, koska Kulttuuritalon symboliarvo on erityisen suuri ja se vertautuu lähinnä aikansa suuriin kulttuurilaitoksiin.

Yleisellä tasolla seurantalot noudattelivat aikansa rationalistista, niukkaa tyyliä. Kuten vertailu muihin suomalaisiin 1950-luvun kaupunkikeskustojen kivirakenteisiin, vastaavan kokoluokan kuin Työnkulma omaaviin työväentaloihin osoittaa, arkkitehtoninen edustavuus ja ulkomuoto vaihtelevat suuresti. 1950-luku ei ollut vilkkaan työväentalorakentamisen aikaa, mutta niitä

kuitenkin rakennettiin. Kymmenkunta taloa samassa kokoluokassa kuin Työnkulma on yhä säilynyt.

Seurantalorakentamisen perinteeseen liittyy talkoilla tekeminen. Vapaaehtoistyö sitoutti jäsenistön talkoilla tekemään. Vapaaehtoistyö sitoutti jäsenistön vaalimaan sekä aatetta että rakentamaansa taloa. Talokootyö mahdollisti rakennusten rakentamisen, koska palkattuna työnä rakennuskustannukset olisivat tulleet liian kalliiksi. Aikaisemmissa luvuissa on esitelty Helsingin Kulttuuritalon ja Hyvinkään järjestötalon rakentamisen organisoituminen, joita on tutkittu. Se, että Työnkulmassa käytettiin talkootyövoimaa, ei ollut erityisen poikkeuksellista, joskin tuohon aikaan suuria työväentaloja rakennettiin usein palkatun työväen voimin.

Monen seurantaloon toiminta on muuttunut sitten alkuperäisen käytön. Kuitenkin vain kahden seurantaloon osalta asemakaavaa on päivitetty 2000-luvulla uuden maankäyttö- ja rakennuslain aikana. Ainoastaan Helsingin työväentalon 1950-luvun lisärakennus on suojeltu julkisivujen osalta. Koska kyse on yhdestä maamme kansallisromanttisen kauden merkittävimpiin rakennuksiin kuuluvan Graniittilinnan laajennuksesta, suojelun lähtökohdat ovat muihin sodanjälkeisiin työväentaloihin nähden poikkeukselliset. Valkeakosken Työväentalon asemakaavan muutos vuodelta 2007 on laadittu täydennysrakentamisen tarpeisiin eikä vanhaa seurantalo-osaa ei suojeltu. Verrokkiaineistonsa pohjalta Työnkulman purku- ja suojelukysymyksen ratkaisemista voidaan

pitää ennakkotapauksena sodanjälkeisten, kaupunkikeskustoissa sijaitsevien työväentalojen kiinteistökehityshankkeissa. Koska rakennukset poikkeavat toisistaan niin paljon arkkitehtuurinsa ja ulkomuotonsa perusteella, ne eivät tässä mielessä muodosta yhtenäistä joukkoa.

6. Lähteet

Arkistolähteet

Kansanarkisto
Vanhoja valokuvia.

Kari ”Tumi” Turusen henkilökohtainen arkisto
Valokuvia Työnkulmasta. Alkuperäiset toimitettu Kuopion kulttuurihistorialliseen museoon.

Painamattomat lähteet

ark-byroo 2015. *Seutu-Sokos. Rakennushistoriaselvitys*. Helsinki 31.7.2015.

Kostiander, Anu, 2010. *Koko Kansan koti vai kommunistien pesäke? Helsingin Kulttuuritalon rakentaminen ja paikan henki 1955–1959*. Pro gradu –tutkielma, Helsingin yliopiston Valtiotieteellinen tiedekunta, Poliittinen historia.

Kosunen, Lasse, 2011. *Työnkulma, Kuopio. Rakennushistoriallinen selvitys*. Arkkitehtitoimisto Lasse Kosunen Oy.

Pelli, Nina, 2012. *Työnkulma – Rupa. Kiinteistö Oy Kuopion Maaherrankatu 25/Kuopio*. Kulttuurihistoriallinen selvitys. Historiapalvelut Pelli.

Tuomisto, Tero, 1988. *Kertomus talosta. Helsingin Tyventlon kahdekan vuosikymmentä*. Käsikirjoitus 1.8.1988.

Painetut lähteet

Halme, Anna-Maija ja Pakkala, Leni (toim.), 2008. *Yhdessä Rakennetut. Suomalaiset seurantalot*. Helsinki: Suomen Kotiseutuliitto.

Helsingin Kulttuuritalo 1958. Helsinki: Kulttuurityö ry.

Helsingin Työväenyhdistys ry, 1987. *Tervetuloa talolle. Mainos- ja opaslehtinen*.

Hyvönen, Onni, 1988. *Pohjois-Savon työväentalot*. Kuopio: Pohjois-Savon Sos.dem. Kulttuurityntekijt ry.

Hämäläinen, Pirjo 2009. *Talkootyön monumentti. Hyvinkään Jrjesttalon historia*. Hyvinkää: Hyvinkään Jrjesttolasti.

Kukkonen, Heikki, 2008. Aatteiden kodit. Teoksessa Halme, Anna-Maija ja Pakkala, Leni (toim.), 2008. *Yhdessä Rakennetut. Suomalaiset seurantalot*. Helsinki: Suomen Kotiseutuliitto. S. .

Malmberg, Aleksi (toim.), 2008. *Kulttuuritalo. Puoli vuosisataa tarinoita ja tapahtumia*. Helsinki: Koy Helsingin Kulttuuritalo.

Pakkala, Leni ja Varpanen, Lea, 1977. *Tyventalotutkimus* 1975. Tampere: Tampereen teknillinen korkeakoulu, Arkkitehtuurin osasto.

Pakkala, Leni, 2008. Sali, nyttm, puffetti ja lippuluukku. Teoksessa Halme, Anna-Maija ja Pakkala, Leni (toim.), 2008. *Yhdessä Rakennetut. Suomalaiset seurantalot*. Helsinki: Suomen Kotiseutuliitto. S. 56–62.

Rieki, Helena, 2005. *Kuopion kaupungin rakennushistoria*. Kuopio: Kuopion kaupunki.

Rieki, Helena ja Niiranen, Timo 1982. *Kuopio 200. Kuopion kaupungin rakentamisaikoiha*. Kuopio: Kuopion museo.

Savon arkkitehdit SAFA, 2010. *Kuopio arkkitehtuurin opas-kartta*.

Savon arkkitehdit SAFA, 2003. *Kuopio arkkitehtuurin opas-kartta*.

Sippo, Hanni, 2008. Inhimillinen monumentaalirakennus. Teoksessa Holma, Maija (toim.), *Kulttuuritalo. House of Culture*. Jyväskylä, Helsinki: Alvar Aalto Sti. S. 3–5.

Tammisto, Sulo-Veikko, 1958. *Talkooaapinen*. Tyvenyhteisjen keskuksen ohjekirjanen N:o 3.

Tuomisto, Tero, 2008. Työväentalot ja kansantalot. Teoksessa Halme, Anna-Maija ja Pakkala, Leni (toim.), 2008. *Yhdessä Rakennetut. Suomalaiset seurantalot*. Helsinki: Suomen Kotiseutuliitto. S. 82–83.

Tuomisto, Tero ja Pakkala, Leni, 2008. Talkoin ja lahjoituksin. Teoksessa Halme, Anna-Maija ja Pakkala, Leni (toim.), 2008. *Yhdessä Rakennetut. Suomalaiset seurantalot*. Helsinki: Suomen Kotiseutuliitto. S. 10–16.

Tyypirakennuksia. Työväenyhdistyksen keskusliitto, 1958.

Verkkolähteet

Aineeton kulttuuriperintö, verkkosivut
<http://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/index>
Haettu 16.8.2016

Hyvinkään jrjesttalo, verkkosivut
<http://www.hyvinkaanjarjestotalo.fi/>
Haettu 6.9.2016

Karkkilan Kansantalo, facebook-sivut
<https://www.facebook.com/Kansantalo/info>
Haettu 17.10.2016

Kuopion historiallinen museo, Kioski-tietokanta
<https://www.kulttuuriymparisto.fi/netsovellus/login.aspx>
Haettu 11.10.2016.

Seurantalot, verkkosivut
<http://www.seurantalot.fi/>
Haettu 6.9.2016.

Kulttuuriympäristöselvitys Kuopion seudun maakunta-kaavaa varten. Pohjois-Savon liitto 2006.

<http://www.pohjois-savo.fi/media/liitetiedostot/alueuunnittelu/kaavat/kaavaselvitykset/ksmk/ksmk-kuopion-seudun-kulttuuriymparisto-seutukunnan-vahvuudeksi.pdf>

Suullisia tietoja ovat antaneet

Kari ”Tumi” Turunen, aktiivinen toimija Kuopion Toimitaloyhdistyksess. Haastattelu 18.8.2016.

Outi Vuorikari, aktiivinen toimija Pohjois-Savon perinnepoliittisessa yhdistyksessä. Haastattelu 18.8.2016.

ark-byroo

Arkitehtitoimisto ark-byroo Oy
Kustaankatu 3, 00500 Helsinki
info@arkbyroo.fi | www.arkbyroo.fi
p. 010 2350 566

Arvio Työnkulman kulttuurihistoriallisista arvoista 25.1.2017

Tämä arvio on laadittu Kuopion kaupungin kaavoituksen pyynnöstä.

1. Harvinaisuus tai ainutlaatuisuus

(Laki rakennusperinnön suojelemisesta 498/2010 8§ kohta 1)

Aatteellisten yhdistysten ja kansalaisjärjestöjen itselleen rakennuttamia toimitaloja kutsutaan yleisesti seurantaloina. Suomessa on 2500 alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan toimivaa, 1880–1990 rakennettua seurantaloa. Niiden lisäksi on olemassa joukko seurantaloina, joiden käyttötarkoitus on muuttunut. Työnkulma kuuluu jälkimmäiseen joukkoon. Suomen Kotiseutuliitto pitää yllä seurantalot.fi - verkkosivustoa, jossa on noin 1700 talon tiedot. Niistä työväentaloja on 262. Seurantaloina rakennettiin erityisen paljon 1900-luvun alkupuolella ennen sotia. Suurten kaupunkien keskustoihin, kuten Helsinkiin, Tampereelle ja Ouluun, rakennettiin tuolloin kivirakenteisia, monikerroksisia työväentaloja. Ne ovat arkkitehtonisesti korkeatasoisia aikakautensa merkkirakennuksia. Sotien jälkeen seurantaloiden rakentamistahti hiljeni. 1950-luvulla Helsinkiin pystytettiin Alvar Aallon suunnittelema Kulttuuritalon uudisrakennus, joka poikkeaa muista aikansa työväentaloista erityisen suuren symboliarvonsa perusteella, ja Hakaniemen mahtavaa Graniittilinnaa laajennettiin lisäsiivellä. Näiden kahden, muita selkeästi suurempien rakennuskokonaisuuksien lisäksi suomalaisiin kaupunkikeskustoihin rakennettiin 1950-luvulla ainakin kuusi ja 1960-luvulla vielä seitsemäs suurikokoinen (yli 1000 neliömetriä) ja kivirakenteinen työväentalo. Tietävästi muut kuin Työnkulma ovat edelleen työväenliikkeen toimitiloina.¹ Kyseisiä rakennuksia ei ole suojeltu nykyisin voimassa olevissa asemakaavoissa. Täten 1957 valmistunut

¹ Kyseiset työväentalot ovat Tori-Torppa Varkaudessa, Kisalinna Savonlinnassa, Toimitalo Pietarsaareissa, Valkeakosken työväentalo, Kainuun Kansanpirtti Kajaanissa ja Kansantalo Karkkilassa. Lisäksi Raahen työväentalo vuodelta 1969 edustaa samaa typologiaa. Kotiseutuliiton seurantalot.fi -sivusto.

Työnkulma ei ole ainutlaatuinen tai edes erityisen harvinaislaatuinen työväentalona ja varsinkaan seurantalona.

Museovirasto on lausunnossaan (MV/65/05.01.01/2013) viitannut siihen, että Työnkulma olisi ollut esikuva monitoimi- ja kulttuurikeskuksille. Mielestämme ei ole erityistä perustetta väittää, että juuri Työnkulma olisi ollut esikuva, koska kaikki seurantalot ovat yhtä lailla olleet kunnan rakennuttamien monitoimisten kulttuurikeskusten esikuvia. Myös muissa verrokkiaineiston työväentaloissa on ollut yhdistettyinä monenlaista toimintaa saman katon alle, esimerkiksi asumista, kokous- ja juhlatiloja, liiketiloja, saunaosasto ja elokuvateatteri.

2. Aluetta tai aikaa kuvaavat tyypilliset piirteet (edustavuus)

(Laki rakennusperinnön suojelemisesta 498/2010 8§ kohta 3)

Kaj Michaelin tuotannon osana Kuopiossa

Arkkitehti Kaj Michaelin (1922–2002) arkkitehtitoimiston tuotanto Kuopiossa ja sen lähialueilla on mittava ja käsittää noin 2000 rakennusta 1950-luvulta 1980-luvulle. Hän toimi uransa alussa kaavoittajana vuoteen 1955, jonka jälkeen hän jatkoi yksityisyrittäjänä. Kuopion rakennetun ympäristön historiaa tutkinut FM Helena Rieki on nostanut esiin erityisesti Michaelin 1950-luvun tuotannosta kuopiolaiset asuinkerrostalot, joissa on käytetty rapattuja ja ruudutettuja julkisivupintoja sekä voimakkaita värejä, kaupunkikuvaa muovaavina elementteinä ja sikäli alueelle ja ajalle tyypillisinä. Hän ei tee vastaavia havaintoja Työnkulmasta.

Työnkulma oli yksi Kaj Michaelin ensimmäisistä itsenäisen uran rakennussuunnittelutehtävistä, mihin viittaa Työnkulman arkkitehtonisten aiheiden runsaus ja monimuotoisuus. Rakennuksen arkkitehtuuri ei ole erityisen linjakasta kontekstissa, missä pelkistyneisyys ja uudenlainen käsitteellisyys nostivat päätään.

Osana Kuopion modernia rakennuskantaa

Pohjois-Savon SAFAn julkaisemissa Kuopion arkkitehtuurin opaskartoissa (2003 ja 2010) valitut kohteet on esitetty vuosikymmenittäin ja kustakin kohteesta on lyhyt selostus. Kohdevalikoiman on toimittanut asiantuntijoista muodostunut työryhmä, joka on pyrkinyt valitsemaan kohdeluetteloonsa aikansa edustavimmat kohteet. Mukaan on mahtunut vain yksi Kaj Michaelin suunnittelema rakennus, H-talona tunnettu kauppakeskus (Haapaniemenkatu 20) vuodelta 1966.

Ark-byroo vertasi vuonna 2016 laaditussa selvityksessä Työnkulmaa kahdeksaan muuhun 1957–1968 rakennettuun moderniin rakennukseen Kuopion keskusta-alueella arkkitehtonisten, kaupunkikuvallisten, historiallisten ja säilyneisyysarvojen perusteella. Kohteet valittiin yhdessä Kuopion kaupungin virkamiehistä koostuvan asiantuntijaryhmän kanssa. Pääkäyttötarkoituksen mukaan tarkasteltuna joukossa oli kolme kulttuurirakennusta, kaksi liikerakennusta sekä neljä asuintaloa. Verrokeista viisi oli Kaj Michaelin suunnittelemia. Ark-byroon Kuopion keskustan yhdeksän arkkitehtuurikohteen vertailussa Työnkulman arkkitehtonisen arvon ei ole katsottu olevan merkittävä, ja historialliset sekä kaupunkikuvalliset arvot on arvioitu jossain määrin merkittäviksi. Rakennuksen ulkomuodon on katsottu säilyneen melko hyvin alkuperäisessä asussaan. Vertailuun otetuista kohteista vain yksi Michaelin suunnittelemista rakennuksista arvotettiin arkkitehtuurin osalta edustavaksi. Rakennus on tyyppinsä, sisäpihallisen kauppakeskuksen, varhainen edustaja, jonka julkisivut ovat huolitellut. Kaupunkikuvallisesti merkittävimpiä rakennuksia ovat arkkitehtuurikilpailun tuloksena syntyneet Maakuntakirjasto ja Kaupunginteatteri, joista ensimmäinen on maisemallinen kiintopiste ja jälkimmäinen täydentää kaupunkikuvaa ja kytkeytyy katuverkkoon merkittävällä tavalla. Vertailuun otetuista kohteista Työnkulman lisäksi neljä muuta kohdetta arvioitiin ulkomuodoltaan hyvin säilyneiksi.

Metallijulkisivu ja liikerakennus

Työnkulmassa on metallipeltijulkisivu. Niitä alettiin käyttää 1950-luvun lopun liikerakennuksissa ja vaatimattomammassa muodossa myös asuinrakennuksissa. Alvar Aallon suunnittelema Rautatalo vuodelta 1954, jossa on hyvin huolellisesti suunniteltu kuparipeltinen julkisivu, on upein ja varhaisin esimerkki metallijulkisivuista liiketaloissa. Korkeaa rakentamista edustavan Autotalon (1958) julkisivu verhoitiin alumiinilevyillä ja rungon pystylinjoja korostettiin pilasteri-aiheilla yhdysvaltalaisen esikuvien mukaan. Lisäksi julkisivuun oli integroitu teknillisiä järjestelmiä ja mainoslaitteiden järjestelmä. Autotalossa maantasokerros oli esteetön, avoin ja lasinen.

Työnkulmaa voi verrata myös ajankohdan varhaisiin Sokos-tavarataloihin, jotka olivat mittakaavaltaan samaa luokkaa. Myös niissä käytettiin moderneja materiaaleja, mutta massa oli usein polveileva ja kuvasti sisällä olevaa toimintaa. Laatikko-muoto yleistyi vasta kymmenkunta vuotta myöhemmin. 1950-luvun tavarataloissa alettiin kiinnittää huomiota tilan saavutettavuuteen, eli siihen, että sinne oli helppo tulla kadulta ja myös suuriin näyteikkunapintoihin.

Liikerakennuksiin ja tavarataloihin verrattuna Työnkulma ei ole erityisen moderni eikä sen julkisivuja ole suunniteltu vastaavalla tavalla kokonaisvaltaisena järjestelmänä kuin aikansa merkittävimmissä liikerakennuksissa. Aikaisemmissa lausunnoissa julkisivua on luonnehdittu huolellisesti suunnitelluksi, mutta helsinkiläisiin kohteisiin verrattuna julkisivujen yksityiskohdat ovat vaatimattomia. Työnkulman korkeat kulmaportaat ovat pienestä koostaan huolimatta monumentaaliset ja muistuttaa vanhemmasta arkkitehtuurista. Rakennukseen ei ole helppo tulla kadulta eikä se ole läpinäkyvä.

Työnkulma oli yksi Kaj Michaelin ensimmäisistä itsenäisen uran rakennussuunnittelutehtävistä, mihin viittaa Työnkulman arkkitehtonisten aiheiden runsaus ja monimuotoisuus. Rakennuksen arkkitehtuuri ei ole erityisen linjakasta kontekstissa, missä pelkistyneisyys ja uudenlainen käsitteellisyys nostivat päätään.

Sisätilat

Sisätilat ovat käyneet läpi monia muutoksia, muun muassa liiketilojen ja ravintolan osalta. Tilahahmot ovat säilyneet melko hyvin lähes alkuperäisinä.

Työnkulma seurantaloiden joukossa

Seuraintaloihin kuului tyypillisesti juhlasali, näyttämö, kahvila- tai muu vastaava ravintolatila ja aula. 1950-luvun kiinteistöissä on poikkeuksetta myös liike- ja toimistotilaa ja muuta yritystoimintaa palvelevia tiloja eli vuokrattavia tiloja. Toiminnan osalta Työnkulma on ajalleen tyypillinen työväentalo. 1950-luvun kaupunkikeskustojen työväentalojen massoittelu paljastaa monimuotoisen toiminnallisen konseptin. Rakennuksessa on monta eri luonteista ja usein eri korkuista osaa. Pääsalia korostettiin julkisivuissa – mikä oli tyypillistä myös esimerkiksi ajankohdan lukuisissa koulurakennuksissa. Työnkulman volyymi on kuitenkin muista 1950-luvun saman kokoluokan kaupunkikeskustojen työväentaloista poiketen kompakti suorakulmio, jonka sisälle kaikki toiminnot on sovitettu. Työnkulman suorakulmainen volyymi ja teollisen oloinen julkisivun käsittely ovat ajankohdan liikerakentamisen piirteitä. Työnkulma ei ole ajankohtansa tyypillinen työväentalo kokonaisratkaisunsa puolesta.

3. Alkuperäistä tai sitä vastaavan käytön, rakentamistavan, arkkitehtuurin tai tyylin ilmeneminen ja jatkuminen (alkuperäisyys)

(Laki rakennusperinnön suojelemisesta 498/2010 8§ kohta 4)

MV/65/05.01.01/2013:

Rakennus on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan sekä julkisivuiltaan että pääsisätiloiltaan. Rakennusta käytettiin pitkään alkuperäisessä käytössään: kansalaisten kokoontumispaikkana sekä erilaisten kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien pitopaikkana.

Alkuperäinen käyttö aatteellisen yhdistyksen kokoontumistiloina on päättynyt. Tätä seurannut käyttö virkistys- ja kulttuuritoimintaan oli hiipunut nuorisokulttuurissa tapahtuneiden muutosten takia ja siksi että rakennus oli päässyt niin huonoon kuntoon, että sen käyttö suuriin yleisötapahtumiin tuli hankalaksi. Talon omistus kävi taakaksi niin alkuperäiselle omistajalle kuin sitä seuranneelle omistuspohjalle. Myös liiketila- ja asuinkäyttö on päättynyt. Rakennus on ollut tyhjillään monta vuotta.

Kuten Museovirasto on todennut (MV/65/05.01.01/2013), rakennus on säilynyt melko hyvin alkuperäisessä asussaan sekä julkisivun että päätilojen osalta. ELY-keskus on viitannut rakennussuojelupäätöksessään (POSELY/267/07.01/2013) tehtyihin selvityksiin ja todennut, että rakennusta on vaikea kunnostaa (vaatimukset esteettömyydestä, paloturvallisuudesta, energiamääräyksistä ja pintojen kuluneisuudesta) ilman että arvokkaiksi katsottuja kulttuurihistoriallisia arvoja häviää. Myös tuore kuntotutkimus (Sweco pvm) vahvistaa näkemystä rakennuksen teknillisesti ongelmallisesta kunnosta. Mikäli rakennus siis kunnostettaisiin, arkkitehtuurin, tyylin ja rakentamistavan alkuperäisyys kärsisi suurella todennäköisyydellä, suojelun perusteeksi nostetut arvot katoaisivat, ja korjaustoimenpiteet olisivat mittavia ja kalliita.

4. Merkitys historiallisen tapahtuman tai ilmiön todisteena tai siitä kertovana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä (historiallinen todistusvoimaisuus)

(Laki rakennusperinnön suojelemisesta 498/2010 8§ kohta 5)

MV: Rakennus kertoo suomalaisen työväenliikkeen sodan jälkeisestä vaikuttavuudesta ja laajuudesta. Sitä osoittaa myös rakennuksen toteuttaminen talkoovoimin.

On totta, että Työnkulman rakentaminen on ollut paikallisilta työväenliiketoimiltoja lähellä olleilta yhdistyksiltä suuri ponnistus ja rakennus on todiste tästä ilmiöstä. Toisaalta se nykykunnossaan todistaa myös toiminnan hiipumisesta ja päätymisestä umpikujaan: toimitila-yhdistys päätti luopua kiinteistöstä selvitettyään useita eri vaihtoehtoja rakennuksen jatkokäytölle.

Sotien jälkeen rakennettiin vielä monitoimisia kulttuuritaloja, jollaisena seurantalot voidaan käsittää, kokonaan tai osittain talkootyönä. Hyvinvointiyhteiskunnan vahvistumisen myötä kuluttajat alkoivat vaatia palveluita maksamiensa verojen vastineeksi. Kunnat alkoivat vastata monitoimisten kulttuuritalojen rakentamisesta ja samaa rakennusta voivat käyttää erilaiset tarvitsijat. Oman talon ylläpito ja siihen liittyvä talkootyö hiipui Työnkulmassa seurauksena yhteiskunnan rakenteiden muuttumisesta.

Työnkulma rakennettiin alun perin osittain talkoilla ja osittain maksettuna rakennustyönä. Ei ole tietoa, missä suhteessa nämä jakautuivat. Talkootyö oli vielä yleistä seurantaloiden rakennushankkeissa sotien jälkeen. Toisaalta talkootyö ei liity yksinomaan seurantaloperinteeseen vaan ajankohtaan laajemmin. Suomi näytti yhteiskuntansa voiman ja kyvyn voittaa vaikeat ajat rakentamalla yhdessä yhteishengen voimin. Fyysisen rakennuksen säilyttämisellä ei kuitenkaan kyetä säilyttämään talkootyön perinnettä, joka on jo katkennut. Talkootyö voidaan nähdä aineettomana kulttuuriperintönä. Suomi on hyväksynyt yleissopimuksen aineettoman kulttuuriperinnön vaalimisesta (VN 47/2013). Sen toimeenpanossa keskeisessä asemassa ovat yhteisöt oman kulttuuriperintönsä tunnistamisessa ja määrittämisessä. Työnkulman tapauksessa talkootoiminnalla rakennuksen rakennuttanut yhteisö päätyi myymään kiinteistönsä, mitä voi pitää merkinä sen toiminnan elinvoimaisuuden hiipumisesta. Tilat rapistuivat jo alkuperäisen omistajan aikana.

RAKENTEIDEN KUNTOTUTKIMUS

RUPLA

TYÖNUMERO 22702394

2016-10-18

Muutosluettelo

			TARKASTETTU	HYVÄKSYTTY

Sisältö

1	Rakenneosat ja niistä tehtyt havainnot	1
1.1	Lyhyt kuvaus kohteesta	1
1.2	Tutkimuksen tavoitteet	1
1.3	Perustukset	1
1.4	Kellarin seinät	3
1.5	Ulkoseinät	4
1.6	Alapohjat	5
1.7	Välipohjat	7
1.8	Yläpohjat	7
1.9	Ikkunat ja ovet	11
1.10	LVIS-järjestelmät	13
2	Johtopäätökset ja rakennettavuuden arviointi	14

Liitteet

- Liite 1: Pohjapiirustus kellari
- Liite 2: Pohjapiirustus 1 kerros
- Liite 3: Pohjapiirustus 2 kerros
- Liite 4: Rakennetyypit
- Liite 5: Mikrobianalyysit

1 Rakenneosat ja niistä tehdyt havainnot

1.1 Lyhyt kuvaus kohteesta

Rakennuksen loppukatselmus on pidetty 1957. Rakennuksessa on betonirakenteinen kellarikerros. Korkean salin kohdalta rakennus on 2 kerroksinen ja muuten 3 kerroksinen. Rakennus on yläpohjaa luukun ottamatta kantavilta rakenteiltaan betonirunkoinen. Yläpohja on pääosin puurakenteinen. Julkisivut on kellaria lukuun ottamatta peltiverhoillut. Vesikatteena on konesaumattu pelti.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet

Tavoitteena oli kartoittaa rakenteita ja selvittää rakenteiden kuntoa. Tutkimuksia tehtiin aistinvaraisin havainnoin, pinta-kosteuden ilmaisimella sekä rakenneavauksilla lattia, seinä ja yläpohjarakenteisiin. Mikrobinäytteitä otettiin materiaaleista 10 kpl. Avaukset ja mikrobinäytteiden ottokohdat on esitetty liitteinä olevissa pohjapiirustuksissa. Rakennuksesta oli tutkimusten perusteella tavoitteena tehdä rakennettavuusarvio.

1.3 Perustukset

Rakennus on perustettu betonianturoille puupaalujen varaan. Perustuksia kaivettiin esiin sisäpihalta seinän vierestä. Kuvassa 1 on kaivannon pohja. Esiin kaivetun puupaalun yläpinta oli noin +81.9. Korkeus on laskettu vanhojen piirustusten lattian koron perusteella. Kaivannon vieressä lattiakorko vanhoissa suunnitelmissa on +84.3. Paalun ympärillä oli tiivis savikerros. Paalu oli vasaralla koputtelemalla kovan oloinen. Paaluun porattiin myös 3kpl reikiä ja paalussa ei ollut lahovaurioita poratuissa kohdissa. Kuvassa 2 on esiin kaivetun paalun yläpää. Kaivannon alapinta oli noin 0,5m paalun yläpään alapuolella. Kaivannossa ei pysynyt vesi vaan sadevedet poistuivat kaivannosta maaperään, joten pohjavesi oli alempana kuin kaivannon alapinta ja ainakin paalun yläpää on pohjavedenpinnan yläpuolella. Kaivannosta ei pumpattu vettä pois.

Kuva 1. Kuva kaivannosta.

Kuva 2. Esiin kaivetun puupaalun yläpää.

1.4 Kellarin seinät

Kellarissa seinät avattiin neljästä eri kohdasta sisältäpäin. Avaukset on tehty korkeussuunnassa noin seinän keskivaiheille. Seinät olivat kaikissa avatuissa kohdissa US-1 mukaisia, paitsi kadun alla olevan pienen tilan seinässä ei ollut toja-levyä kuten muissa seinissä. Avaukset tehtiin sisältä päin kantavaan betoniseinään asti, mutta betonista ei ole porattu läpi. Kellarin seinissä vedeneriste sijaitsee maata vasten olevan betoniseinän sisäpuolella. Kellarin seinässä veden- ja lämmöneristeen tulisi sijaita kantavan betoniseinän ulkopuolella. Maata vasten oleva betoniseinä oli pintakosteudenilmaisimella tarkastettaessa bitumin pinnasta märkä. Seinät on lämmöneristetty toja-levyillä, jonka jälkeen on ilmarako ja sisäpuolella muuraus. Avatuista paikoista seinän sisältä tuli tunkkainen haju, mutta toja-levyt olivat kuivan oloisia. Kuivat eristeet viittaavat siihen, että avatuissa kohdissa bitumikerros ei tällä hetkellä päästä kosteutta toja-levyyn. Seinän bitumi aiheuttaa todennäköisesti hajua sisätiloihin. Seinän toja-levyistä otettiin mikrobinäytteet 1 ja 2. Näytteissä ei ollut mikrobikasvua materiaaleissa.

Kellarin seinien betoninen ulkokuori on paikoitellen pahoin vaurioitunut. Paikoitellen laatat ja osa betonista on irronnut. Seinissä on rapautumista ja jonkin verran halkeamia. Kuvassa 3 on kellarin seinä Tullinportinkadun puolelta ja kuvassa 4 on halkeama sisäpihan puolella.

Kuva 3. Kellarin betoniseinä on huonossa kunnossa.

Kuva 4. Halkeama kellarin seinässä sisäpihalla.

1.5 Ulkoseinät

1-2 kerroksessa ulkoseiniä on avattu kolmesta kohdasta sisäpuolelta ja kahdesta kohdasta ulkopuolelta. Ulkoseinien rakenteet ovat US-2, 3, 4 mukaisia. Julkisivujen peltiverhoukset ovat huonossa kunnossa. Pellit repsottavat paikoitellen, pelleissä on lommoja ja muita jälkiä sekä epämääräisesti tehtyjä läpivientejä. Seinät on lämmöneristetty pääasiassa toja-levyillä ja osittain lisäksi mineraalivillalla. Seinissä sisäkuori on betonia. Salissa betoniseinän ja pilarin sisäpinnallakin on toja-levy, joka on tasoitettu ja maalattu. Kuva 5 on sisäpihan puoleisesta seinästä.

Avauksesta US-2 otettiin mikrobinäyte 6 sisäpinnan tojalevystä. Näytteessä oli epäily mikrobikasvusta materiaalissa.

Avauksesta US-3 otettiin mikrobinäytteet 4 villasta ja 5 toja-levystä. Näytteissä ei ollut mikrobikasvua materiaaleissa.

Kuva 5. Kuva julkisivusta sisäpihalta.

1.6 Alapohjat

Alapohjia on avattu kuudesta kohdasta. Alapohjarakenteet on esitetty rakennetyypeissä AP-1-6. Alapohjat ovat betonirakenteisia laattoja. Alapohjissa on käytetty bitumia vedeneristeenä betonikerrosten välissä lukuun ottamatta liiketilaa AP-6. Täyttö alapohjien alla on hiekkaa. Alapohjarakenteissa ei ole lämmöneristeitä eikä kapillaarikatkokerroksia.

Kellarin kattilahuoneessa (kuva 6) on jälkien perusteella jossain vaiheessa todennäköisesti vedenpinta ollut noin 75cm lattiapinnan yläpuolella. Vedenpinta on jättänyt jäljet joka paikkaan tiloissa. Tiloissa on erittäin voimakas öljyn haju ja lattiat ovat likaisia ja öljyisiä. Tiloissa on kaksi suurta öljysäiliötä. Öljyä on todennäköisesti imeytynyt kattilahuoneen ja ympäröivien tilojen betonirakenteisiin.

Kuva 6. Kattilahuoneen seinissä näkyy raja, missä todennäköisesti veden pinta on ollut.

Kosteutta on kartoitettu pintakosteuden ilmaisimella Gann Hydromette RTU 600 +B60 pinta-anturilla. Kartoituksen mukaan alapohjien pinnat ovat pääosin kuivia, paikoin pinnoissa on pieniä märkiä alueita. Pintailmaisimen lukemat olivat pääasiassa 60-80 välillä. Pintojen kuivuus selittyy betonilaattojen välissä olevalla bitumikerroksella, joka estää kosteuden nousua laatan pintaan. Laatat olivat jokaisesta poratusta reiästä syvemmältä märät, joissa pintamittarin lukemat olivat välillä 110-130. Kuvassa 7 on mittausta poratusta reiästä. Kellarissa alapohjan mattolaatasta otettiin mikrobinäyte 3. Tällä alueella laatat olivat irtailleet alustasta. Näytteessä ei ollut mikrobikasvua materiaalissa.

Kuva 7. Mittaus poratusta reiästä bitumikerroksen alapuolelta.

1.7 Välipohjat

Välipohjat ovat pääasiassa ala- ja ylälaattapalkistoja. Betonirakenteissa on jonkin verran halkeamia. Välipohjarakenne salin kohdalla on esitetty rakennetyypissä VP-1. Alalaattapalkiston päällä on puulattia ja välitilassa on purueriste. Purueriste oli avauskohdassa kuiva ja eikä haissut. Välipohjarakenne aulatilan kohdalla on esitetty rakennetyypissä VP-2. Laatastojen päällä olevat pintarakennekerrokset ovat purkukunnossa. Osassa kellarin kattoa palkiston alapinnassa on tojalevyä, joka on rapattu.

1.8 Yläpohjat

Rakennuksessa on kolme erityyppistä yläpohjarakennetta. Yläpohjarakenteet on esitetty rakennetyypeissä YP-1, 2, 3. Vesikatteena koko rakennuksessa on konesaumattu peltikate. Peltikatetta on paikattu bitumikermeillä ilmeisesti vesivuotojen takia. Kuvassa 8 on yleiskuva vesikatolta ja kuvassa 9 kuva pellityksestä pilarin yläpään kohdalla. Katon kallistukset etenkin jiireissä ovat liian loivia konesaumatulle peltikatteelle. Peltikate on kokonaisuudessaan purkukuntoinen.

YP-1 osalla kantavana rakenteena on betonin ylälaattapalkisto, jonka päältä on rakennettu puukoolaus ja villaeritys. Koolauksen päällä on harvalaudoitusta ja konesaumattu peltikate. Tällä katolla oli runsaasti vuotojälkiä ylälaattapalkiston alapinnassa kohdassa missä vesikatolla on kermillä paikattu jiiri. Kuvassa 10 on kosteuden aiheuttamia jälkiä ylälaattapalkistossa. Luukun kohdalta avauksesta otettiin mikrobinäyte 10. Näytteessä ei ollut mikrobikasvua materiaalissa.

YP-2 osalla katteen alapuolisessa harvalaudoituksessa on lahovaurioita vesivuotojen seurauksena. Yläpohjatilaa on käytetty varastotilana ja yläpohjatilasta on pieni luukku iv-konehuoneeseen. Ullakotilan välipohjana on betonilaatta, jonka päällä on eristekerrokset, puukoolaukset ja toinen betonilaatta. Kuvassa 11 näkyy peltikatteen harvalaudoituksen vaurioita.

YP-3 osalla vesi on vuotanut paikoitellen koko yläpohjan läpi. Vesivuotojen seurauksena yläpohjan puurakenteissa on mm. lahovaurioita. Mikrobinäytteitä on otettu puusta nro.7, pahvista nro.8 ja villasta nro.9. Kaikissa näytteissä oli selvä mikrobikasvu materiaaleissa. Vesivuodoista aiheutuneet vauriot ovat voineet huonontaa kantavien puurakenteiden kestävyyttä. Yläpohjan ilmatiiveys on huono, koska yläpohjassa ei ole ilmansulkua. Yläpohja on kokonaisuudessaan purkukuntoinen. Kuvassa 12 yläpohjaa on avattu alhaalta päin. Kuvassa 13 on avattu yläpohjan kantavaa puurakenteista palkkia.

Kuva 8. Kuva vesikatolta.

Kuva 9. Kuva pellityksestä pilarin yläpään kohdalla.

Kuva 10. Kosteuden aiheuttamia jälkiä yläpohjan ylälaattapalkistossa.

Kuva 11. Yläpohjassa on paljon kosteuden aiheuttamia vaurioita.

Kuva 12. Vuodot ovat pilanneet koko yläpohjarakenteen.

Kuva 13. Kantava puurakenteinen palkki salin kohdalla.

1.9 Ikkunat ja ovet

Ikkunoista maalit ovat hilseilleet ja puuosat ovat korjauskelvottomassa kunnossa. Kuvassa 14 on ikkuna ulkopuolella ja kuvassa 15 sisäpuolelta. Ulko-ovet ovat myös pääosin huonokuntoiset.

Kuva 14. Ikkuna ulkopuolelta.

Kuva 15. Ikkuna sisäpuolelta. Kuvassa näkyy myös vesivuotojälkiä patterin luona.

1.10 LVIS-järjestelmät

Tutkimus ei sisältänyt rakennuksen lvis-järjestelmien kuntotutkimusta. Päällisin puolin tehdyn arvioinnin perusteella koko rakennuksen lvis-järjestelmät ovat käyttökänsä päässä. Rakennuksessa on useassa paikassa jälkiä lvi-laitteiden vesivuodoista (esim. kuvassa 15).

2 Johtopäätökset ja rakennettavuuden arviointi

Rakennuksella on ikää noin 59 vuotta ja rakennus on perustettu puupaalujen varaan. Teknisesti puupaalut ovat käyttöikänsä päässä. Pohjarakennusohjeen RIL-121-2004 mukaan puupaaluja ei suositella pysyvien rakennusten tai rakenteiden perustamiseen, jos niiden suunniteltu käyttöikä on yli 50 vuotta. Vaikka yksi tarkastettu paalu oli hyväkuntoinen, ei voida tehdä johtopäätöksiä, että koko rakennuksen paalutus olisi vastaavassa kunnossa. Puupaalutus pitäisi olla kokonaan pohjavedenpinnan alapuolella, että paalut eivät lahoaisi. Rakennuksen puupaalut ovat ainakin yläpäistään pohjavedenpinnan yläpuolella, mikä edistää paalun lahoamista. Avauksia tulisi tehdä ympäri rakennuksen, mikäli paalutuksen kunto haluttaisiin kokonaisuudessaan selvittää. Pohjavedenpinnan korkeus ja vaihtelu olisi syytä selvittää esim. pohjavesiputkella. Rakennukseen ei ole järkevää tehdä perusteellista korjausta nykyisen puupaaluperustuksen varaan.

Rakennus on tiloiltaan hyvin erikoinen. Runkonsa perusteella nykyinen betonirunko soveltuu huonosti esim. asuinrakennuksen käyttötarkoitukseen. Entiseen käyttötarkoitukseen rakennus voisi rungon puolesta soveltua, mutta rakennuksen korjaustarve, nykyiset rakentamis, energia ja palomääräykset asettavat kuitenkin suuria ongelmia. Viereistä rakennusta vasten olevassa porrashuoneessa leveys on pienimmillään 1330mm ja korkeus 1910mm. Korkeus ei täytä nykyistä Suomen Rakentamismääräyskokoelman E1 mukaista vaatimusta, jossa uloskäytävän vapaan korkeuden tulee olla vähintään 2100mm. Portaiden korjaus aiheuttaisi rakennuksen pään purkamisen.

Korjaamalla rakennuksesta jäisi jäljelle mahdollisesti vain osa kantavasta betonirungosta. Kellarin betonirakenteiden kunto on huono, jolloin se aiheuttaa ongelmia myös sen päältä lähteville ylempien kerrosten rakenteille. Kellarikerroksen seinä ei saa rakennusfysikaalisesti toimiviksi kuin korjaamalla seinät myös ulkoapäin, jolloin seinät vierustat olisi purettava myös katualueella. Nykyisissä kellarin seinissä on bitumi sisäpinnassa sekä betonirakenteisiin mm. kattilahuoneosastolla on todennäköisesti imeytynyt paljon haitta-aineita. Haju kellarissa on niin voimakas, ettei sen aiheuttajia todennäköisesti pysty poistamaan tai kapseloimaan rakenteisiin vaan ainoa mahdollisuus on purkaa rakenteet. Alimman kerroksen kantavien rakenteiden purkaminen aiheuttaa samalla ylempien kerrosten purkamisen. Lisätutkimuksena kellarin betonirakenteista olisi syytä selvittää, mitä betoniin on imeytynyt.

Alapohjarakenteista puuttuu kapillaarikatkokerrokset, lämmöneristys sekä radonputkisto. Alapohjalaatat ovat märkiä pikikerrokseen asti. Pikikerros on pitänyt ylemmän laatan pinnan pääosin kuivana. Lisäksi alapohjalaattoihin on todennäköisesti imeytynyt haitta-aineita ainakin kattilahuone-osastolla. Alapohjat pitäisi purkaa ja toteuttaa nykyaikaisena alapohjarakenteena.

Yläpohjarakenteet ovat lähes kokonaan purkukuntoiset ja pitäisi uusia lähes kokonaisuudessaan. Vasten viereistä rakennusta olevasta YP-1 tyyppin katosta voisi

säästää vain kantavan ylälaattapalkiston. Tulliportinkadun puoleinen yläpohja YP-2 on kantavaan betonilaattaan asti purkukuntoinen. Salin kohdalla oleva YP-3 tyyppin yläpohja on kokonaisuudessaan purkukuntoinen. Yläpohjarakenteet YP-1 ja YP-2 ovat lämmöneristyskyvyltään erittäin huonoja.

Ulkoseinien peltiverhoukset, ikkunat ja ovet ovat purkukuntoisia. Seinät on lämmöneristetty pääasiassa toja-levyillä ja seinät ovat lämmöneristyskyvyltään huonoja. Seinien ulkoverhoukset, lämmöneristeet, ikkunat ja ovet olisi uusittava.

Mikrobinäytteitä on otettu muutamia rakennusosittain. Tuloksien perusteella ei voi tehdä johtopäätöksiä koko rakennuksen rakenteissa esiintyvistä mikrobivaurioista. Rakenteita tulisi avata paljon ympäri rakennuksen ja ottaa erittäin suuri määrä näytteitä, mikäli haluttaisiin suurempi varmuus rakenteiden mikrobivaurioista.

Yhteenvedona rakennusta ei pysty järkevin kustannuksin ja ilman suuria riskejä korjaamaan. Ainoa järkevä toimenpide on purkaa rakennus.

Kuopiossa 18.10.2016

Atte Vepsäläinen, RI

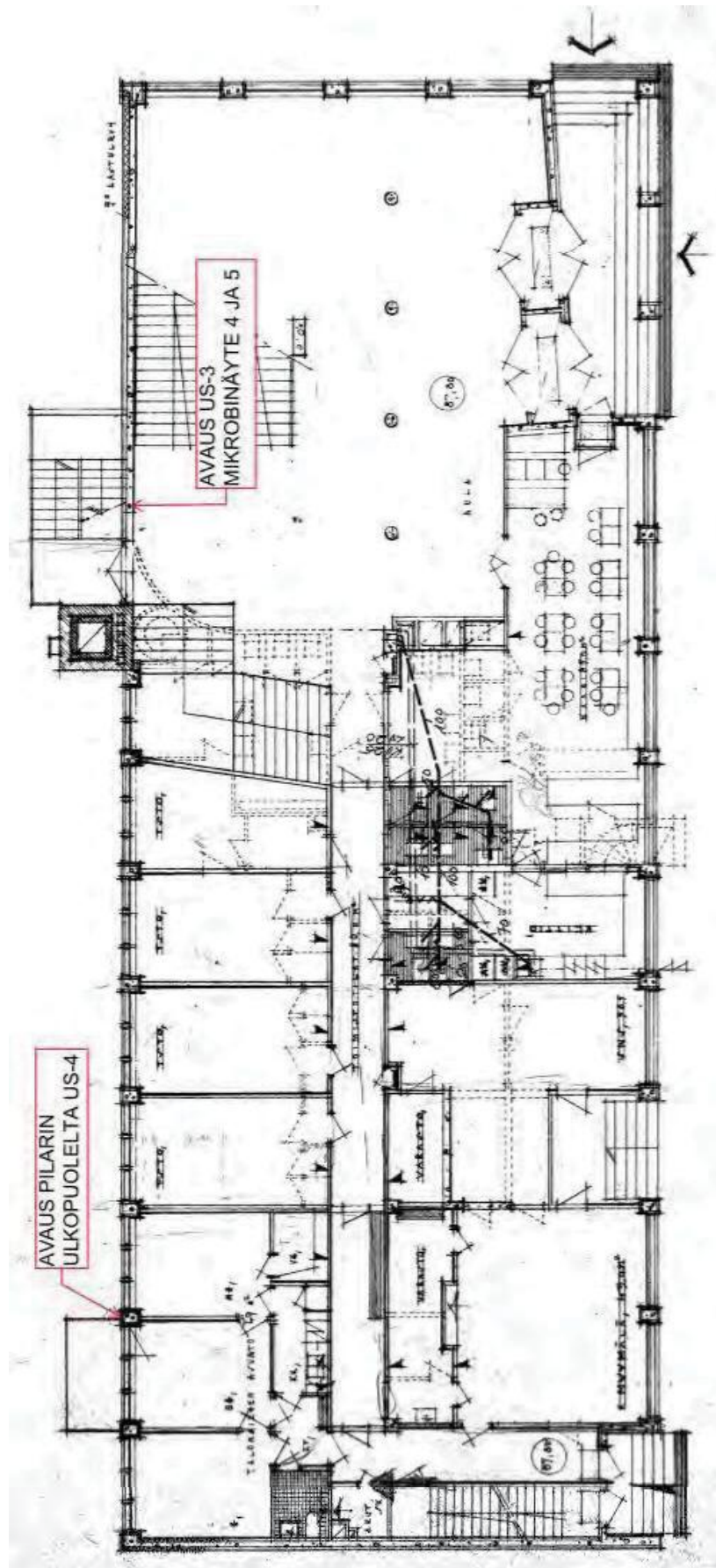
Hannu Kuokkanen, RI

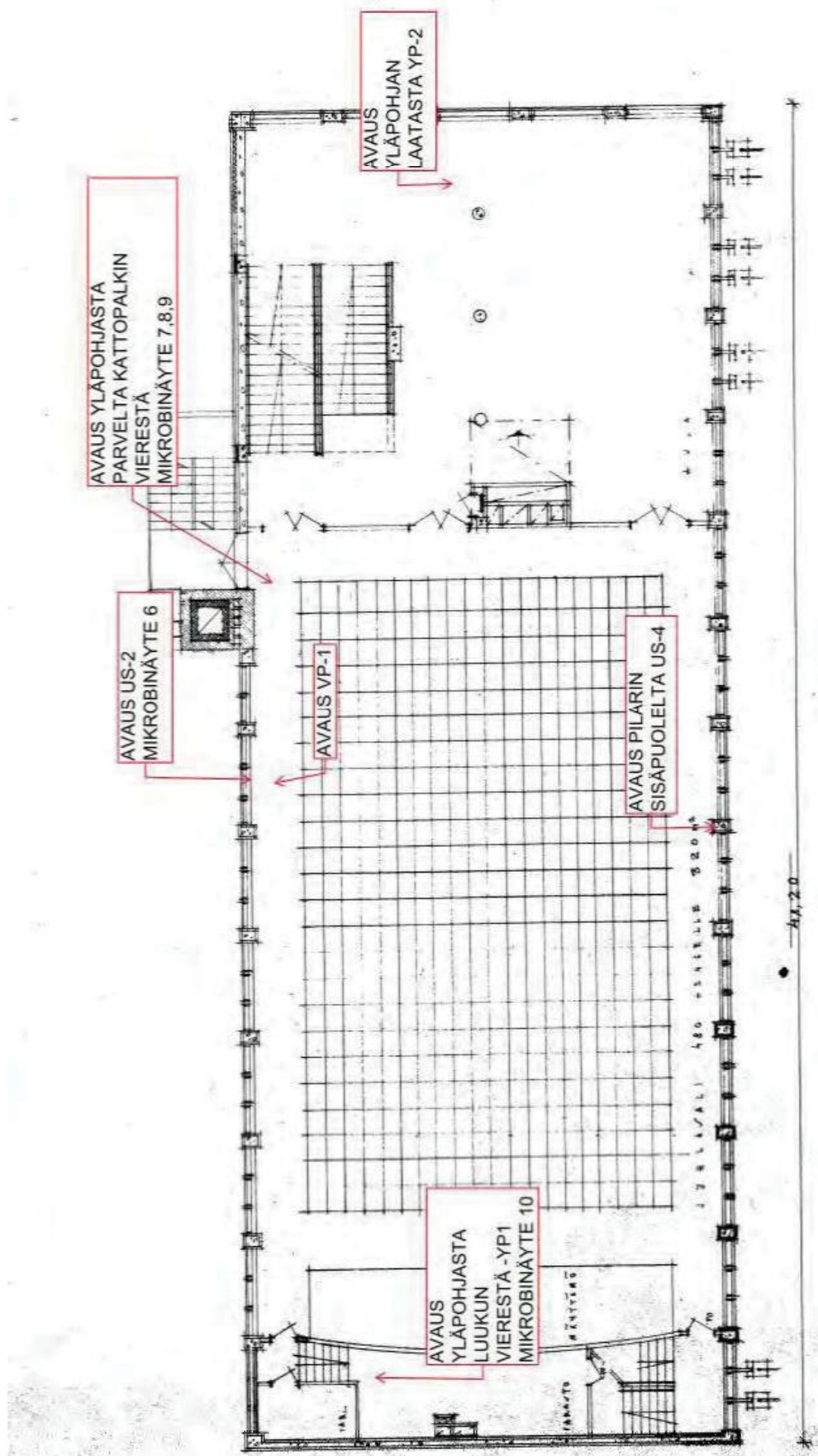

LIITE 2: Pohjapiirustus 1 kerros, ei mittakaavassa

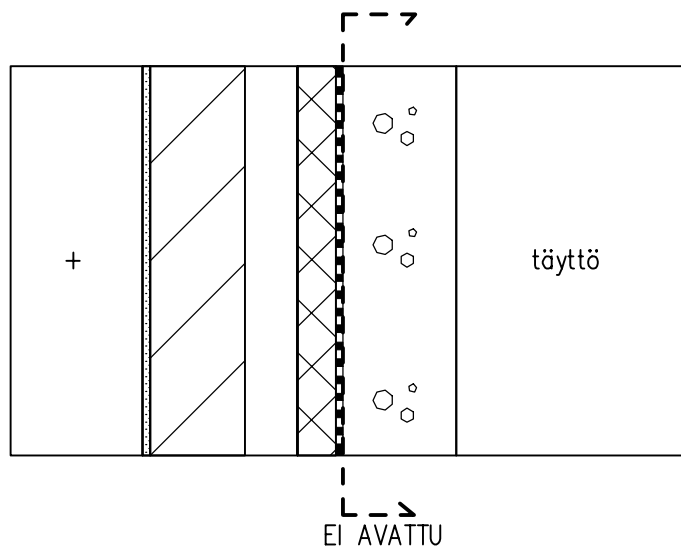

LIITE 3: Pohjapiirustus 2 kerros, ei mittakaavassa

LIITE 4: RAKENNETYYPIT

Nylund FMC GROUP Puijonkatu 26 70110 KUOPIO etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi Puh. 0207 497 300 fax. 0207 497 301	KOHDE RUPLA		TYÖN NUMERO 22702394	SIVU
	OSA RAKENNETYYPIT		TUNNUS US-1	
	TARKISTANUT	SUUNNITELLUT AV	PVM 23.6.2016	

ULKOSEINÄ KELLARISSA

Maali

Tasoite/rappaus

125 mm Muuraus

70 mm Ilmarako

50 mm Toja (sementtilastulevy), mikrobinäytteet 1 ja 2

Bitumi

Kanatava betoniseinä (ei avattu)

Nylund
FMC GROUP

Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

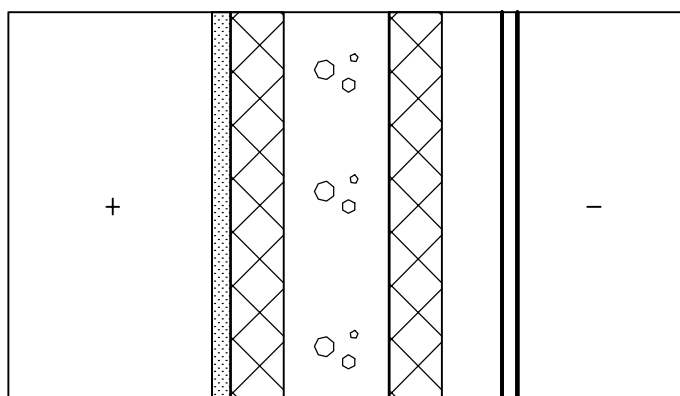
SUUNNITELLUT
AV

PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS
US-2

ULKOSEINÄ SALIN KOHDALLA

Maali

25 mm Tasoite

70 mm Toja (sementtilastulevy), mikrobinäyte 6

140 mm Betoni

70 mm Toja (sementtilastulevy)

Ristiin koolaukset ja ilmväli

Peltiprofiili

U arvo= ~1,1 W/m²K, nykyinen vaatimus 0,17 W/m²K

Nylund
FMC GROUP

Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

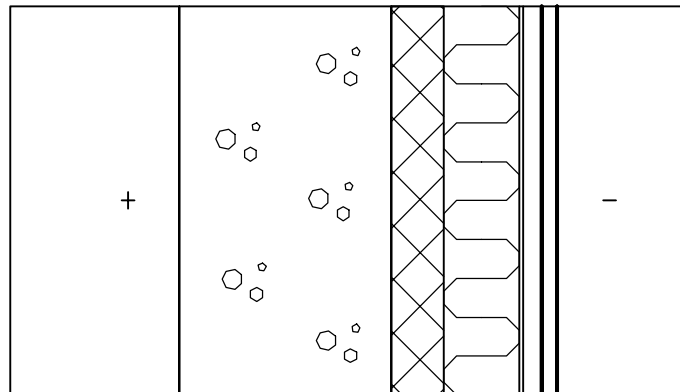
SUUNNITELLUT
AV

PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS
US-3

ULKOSEINÄ SISÄÄNTULOAUAN KOHDALLA

Maali

280 mm Betoni

70 mm Toja (sementtilastulevy), mikrobinäyte 5

10 mm Tasoite/rappaus

100 mm Mineraalivilla, mikrobinäyte 4

Tervapaperi

Ristiin koolaus ja ilmapäli

Peltiprofiili

U arvo= ~0,355 W/m²K, nykyinen vaatimus 0,17 W/m²K

Nylund
FMC GROUP
Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

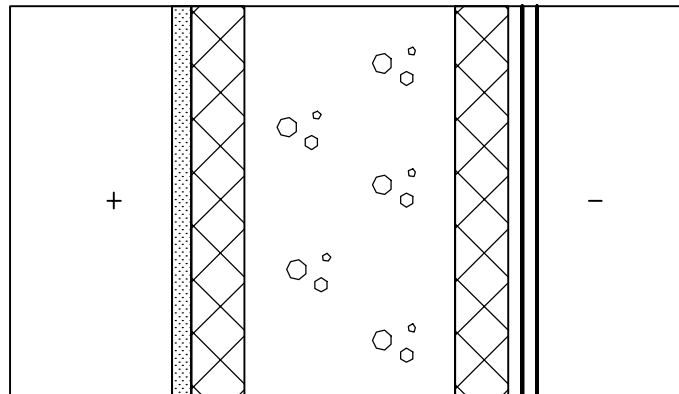
SUUNNITELLUT
AV

PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS
US-4

ULKOSEINÄ SALISSA PILARIN KOHDALLA

Maali

Tasoite

70 mm Toja (sementtilastulevy)

Betonipilari

100 mm Vaakakoolaukset ja 70 Toja (sementtilastulevy)

Pystykoolaukset ja ilmapäli

Pelti

Nylund
FMC GROUP

Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

SUUNNITELLUT
AV

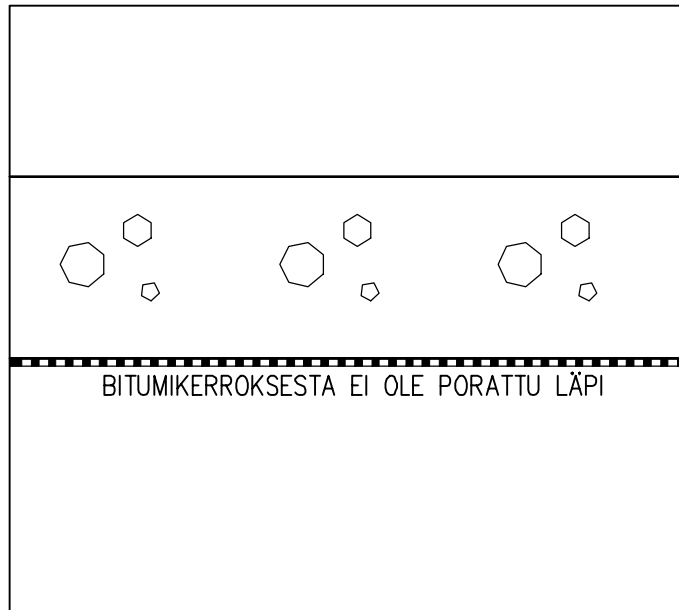
PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS

AP-1

ALAPOHJA KATTILAHUONEEN KOHDALLA

240 mm   Betoni

Bitumi

Todennäköisesti betoni, bitumikerroksesta ei ole porattu läpi

Nylund
FMC GROUP
Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

SUUNNITELLUT
AV

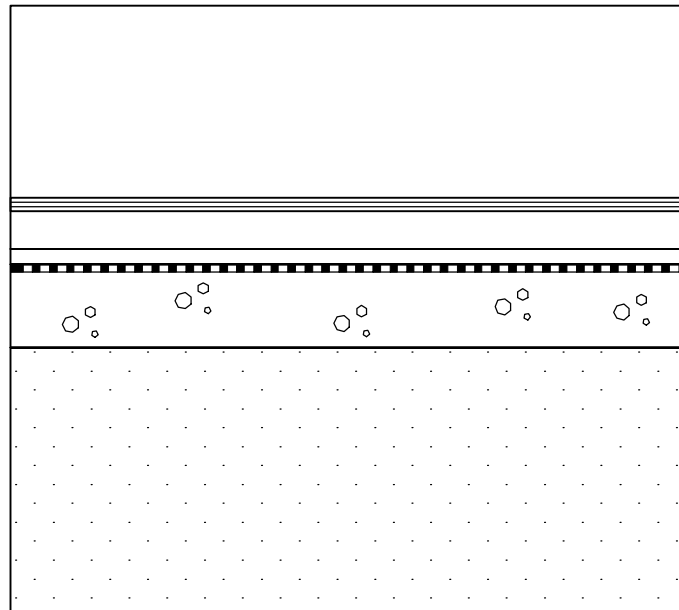
PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS

AP-2

ALAPOHJA VSS KOHDALLA

18 mm	Vaneri
50 mm	Koolaus
20 mm	Betoni
	Bitumi
100 mm	Betoni
	Hiekka

Nylund
FMC GROUP

Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

SUUNNITELLUT
AV

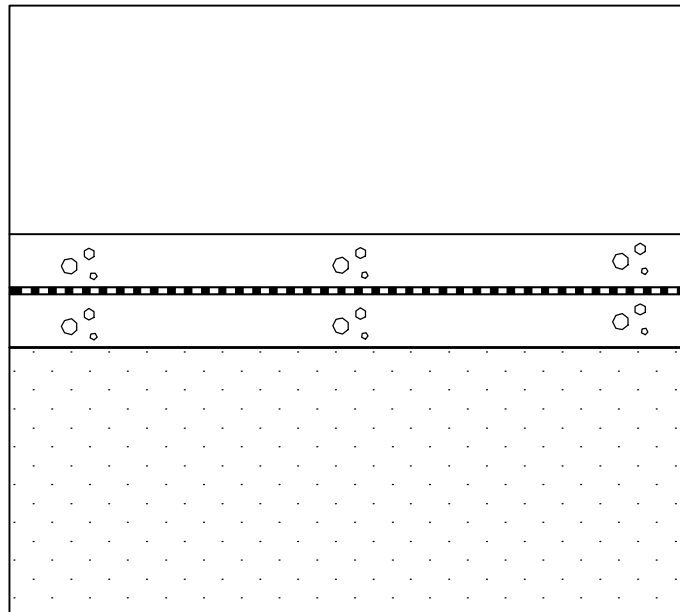
PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS

AP-3

ALAPOHJA KELLARIN "ALAVARASTON" KOHDALLA

50 mm Betoni

Bitumi

70 mm Betoni

Sora

Nylund
FMC GROUP

Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

SUUNNITELLUT
AV

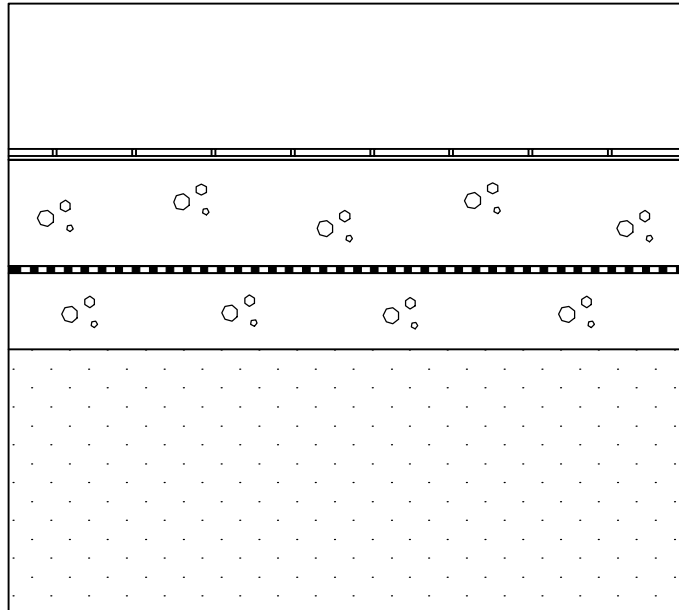
PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS

AP-4

ALAPOHJA WC TILAN KOHDALLA KELLARISSA

Laatoitus

140 mm Betoni

Bitumi

100 mm Betoni

Hiekka

Nylund
FMC GROUP
Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

SUUNNITELLUT
AV

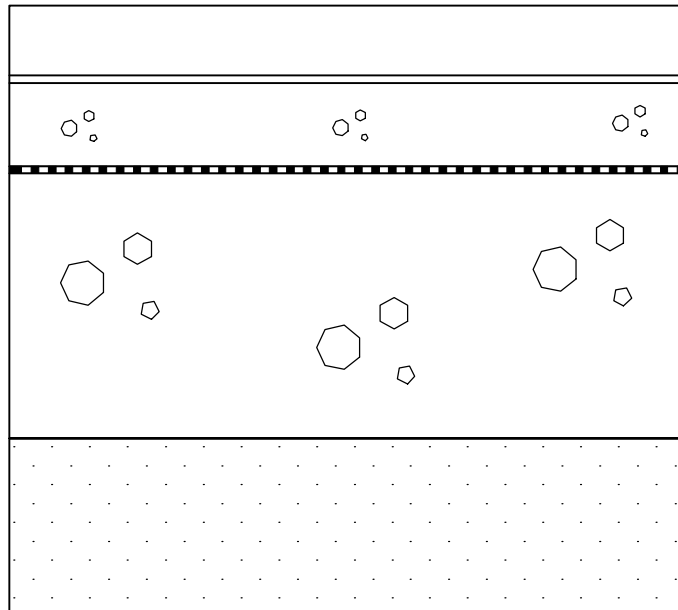
PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS

AP-5

ALAPOHJA KELLARIN KERHOHUONEEN KOHDALLA

Mattolaatta, mikrobinäyte 3

110 mm Betoni

Bitumi

350 mm Betoni

Hiekka

Nylund
FMC GROUP

Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

SUUNNITELLUT
AV

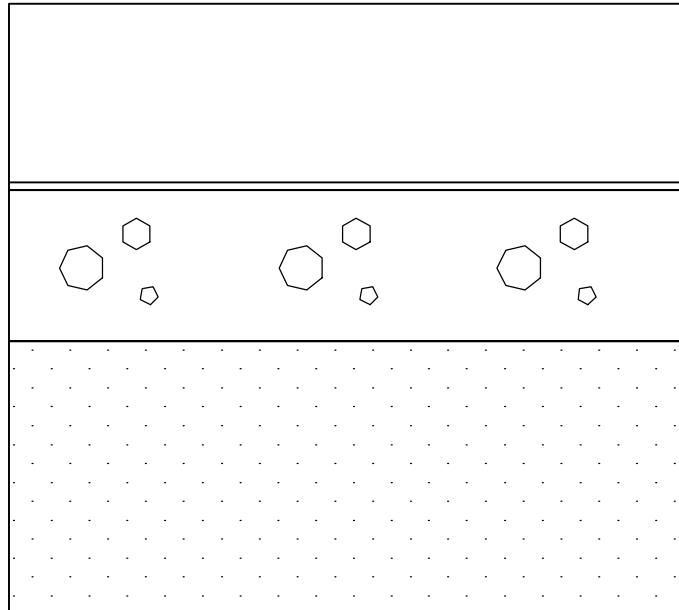
PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS

AP-6

ALAPOHJA LIIKETILAN KOHDALLA KELLARISSA

Mattolaatta

200 mm Betoni

Hiekka

Nylund
FMC GROUP

Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

SUUNNITELLUT
AV

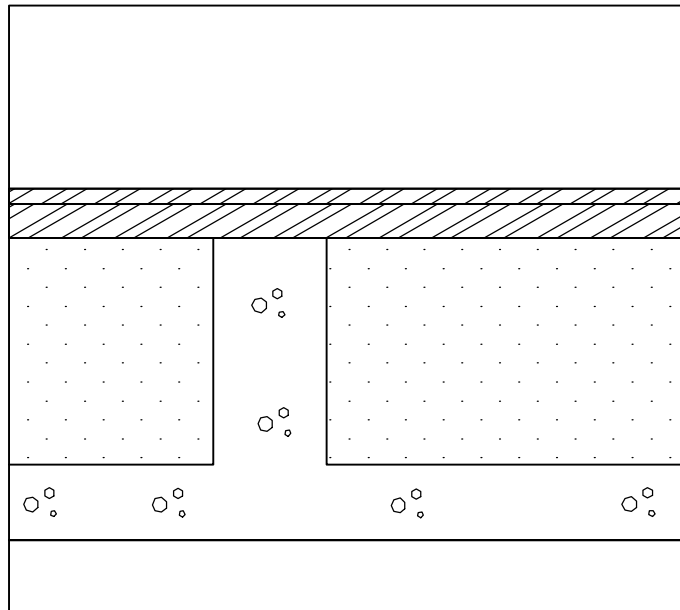
PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS

VP-1

VÄLIPOHJA SALIN KOHDALLA

20 mm Parketti

45 mm Pontattu laudoitus

Purueristys

Teräsbetoninen alalaattapalkisto

Nylund
FMC GROUP
Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

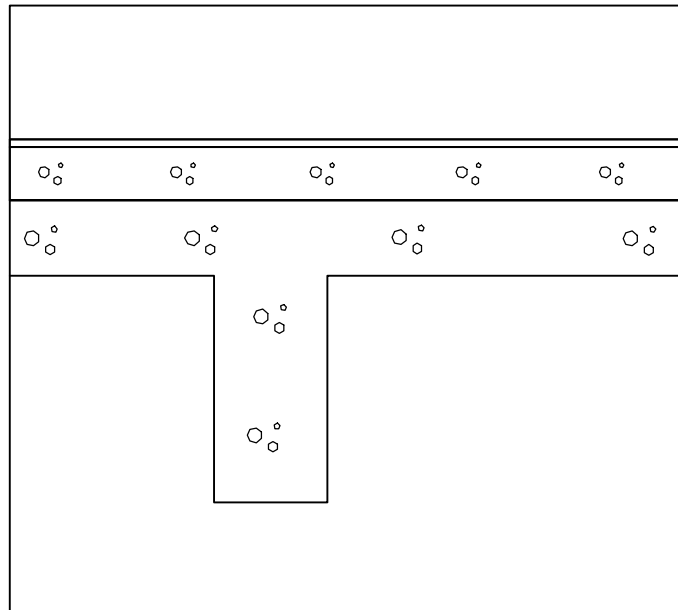
SUUNNITELLUT
AV

PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS
VP-2

VÄLIPOHJA AULATILAN KOHDALLA

Mattolaatta

70 mm Pintabetoni

Teräsbetoninen ylälaattapalkisto

Kellarin katossa on alueita, joissa palkiston alapinnassa on tojalevy, joka on rapattu

Nylund
FMC GROUP
Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

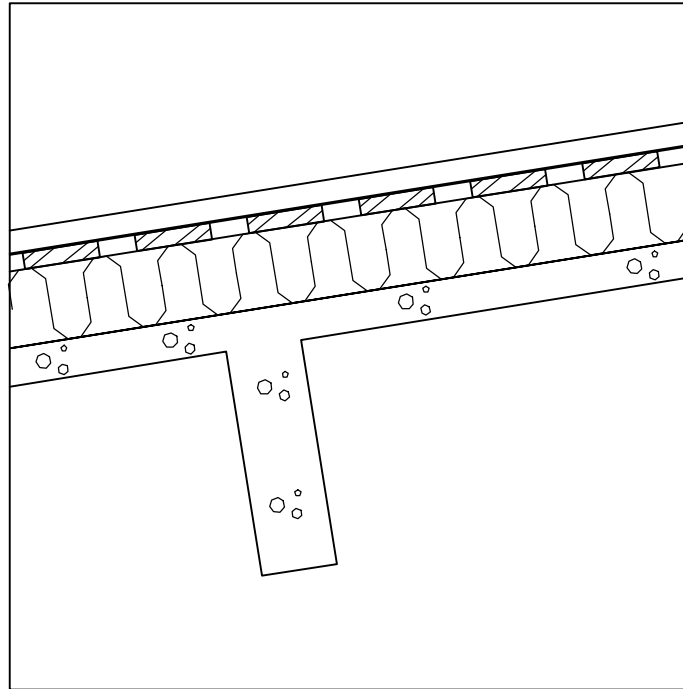
SUUNNITELLUT
AV

PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS
YP-1

YLÄPOHJA NÄYTTÄMÖÖSAN KOHDALLA

Konesaumattu peltikate

22 mm Harvalaudoitus

100 mm Koolaus 50x100 +mineraalivilla, mikrobinäyte 10

Teräsbetoninen ylälaattapalkisto

Nylund
FMC GROUP

Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

SUUNNITELLUT
AV

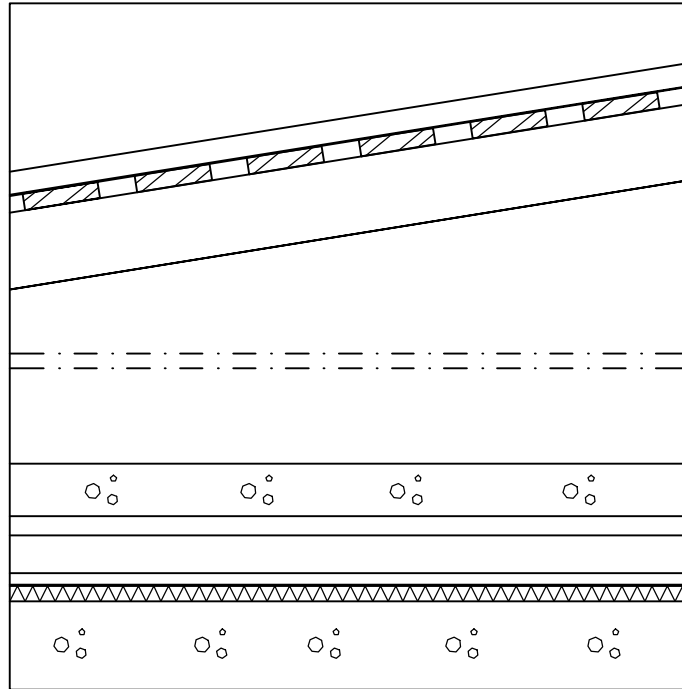
PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS

YP-2

YLÄPOHJA ULLAKKOTILAN KOHDALLA

	Konesaumattu peltikate
22 mm	Harvalauditus
100 mm	Kattokannattajat 50x100
	Ilmatila, korkeus vaihtelee
70 mm	Betonilaatta
25 mm	Lauditus
50 mm	Puukoolaus
15 mm	Puukuitulevy
	Tervapaperi
20 mm	Villa
	Pahvikerros
	Kantava betonilaatta

Nylund
FMC GROUP

Puijonkatu 26 Puh. 0207 497 300
70110 KUOPIO fax. 0207 497 301
etunimi.sukunimi@suunnittelunylund.fi

KOHDE
RUPLA

OSA
RAKENNETYYYPIT

TARKISTANUT

SUUNNITELLUT
AV

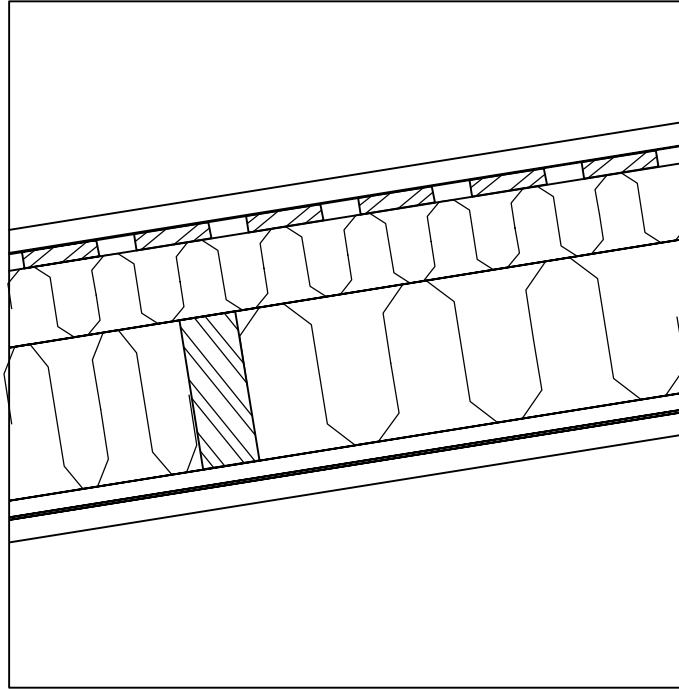
PVM.
23.6.2016

TYÖN NUMERO
22702394

SIVU

TUNNUS

YP-3

YLÄPOHJA SALIN KOHDALLA

- Konesaumattu peltikate
- 22 mm Harvalaudoitus
- 100 mm Palkisto 50x100 +mineraalivilla
- 200 mm Puupalkisto +mineraalivilla, mikrobinäyte 9
- 22 mm Puukoolaus, mikrobinäyte 7
- Pahvi, mikrobinäyte 8
- Villa +teräsverkkoverkko
- Maali

Atte Vepsäläinen
Sweco Rakennetekniikka Oy
Microkatu 1
70210 Kuopio

TULOSRAPORTTI

KOHDE:

Maaherrankatu 25

NÄYTTEET:

Rakennusmateriaalinäytteet on ottanut Atte Vepsäläinen, Sweco Rakennustekniikka Oy, 17.6.2016. Näytteet on vastaanotettu laboratorioon 17.6.2016 ja viljelty 17.6.2016.

ANALYYSIT:

Materiaalinäytteistä määritettiin homeiden ja bakteerien määrä laimennossarjamenetelmällä käyttäen pintaviljelytekniikkaa (viite: Asumisterveysopas 2009). Homeet viljeltiin mallasuute- (M2) ja dikloran-glyseroli-18 (DG18)-alustalle ja bakteerit tryptoni-hiivauute-glukoosi-alustalle (THG). Elatusalustoja pidettiin +25°C 7 vuorokautta mesofiilisten sienien (homeet ja hiivat) ja kokonaisbakteeripitoisuuksien määrittämiseksi ja yhteensä 14 vuorokautta sädesienien määrittämiseksi (viite: Asumisterveysopas 2009). Homeet tunnistettiin mikroskoipoimalla suku- tai lajitasolle. Bakteereista tunnistettiin sädesienet.

TULOKSEN TULKINTA:

Asumisterveysohjeen mukaan sieni-itiöpitoisuus yli 10 000 pesäkkeen muodostavaa yksikköä (pmy)/g viittaa sienikasvuun (homeet ja/tai hiivat) näytteessä. Bakteeripitoisuus yli 100 000 pmy/g ja sädesienipitoisuus yli 3 000 pmy/g viittaavat bakteeri- ja/tai sädesienikasvuun näytteessä. Pitoisuuksien ohella tulkinnassa tarkastellaan myös mikrobilajistoa ja ns. kosteusvaurioindikaattorisukujen tai -lajien esiintymistä erityisesti, kun näytteen homepitoisuus on 5 000 – 10 000 pmy/g.

MÄÄRITYSRAJA:

Menetelmän määritysraja on 45 pmy/g tai 460 pmy/g kevyille materiaaleille. Määritysraja on ilmoitettu jokaisen näytteen kohdalla tulostaulukossa.

MITTAUSEPÄVARMUUS:

Laboration menetelmäkohtainen mittausepävarmuus on homeille 6 % (M2-alusta) ja 7 % (DG18-alusta) sekä THG:llä muille bakteereille 21 % ja sädesienille 24 %. Mittausepävarmuus on testaustulokseen liittyvä arvio, joka ilmoittaa rajat, joiden välissä todellisen arvon voidaan valitulla todennäköisyydellä katsoa olevan. Mittausepävarmuus on huomioitu tulosten tulkinnassa.

YHTEENVETO TULOKSISTA:

Tässä tulosraportissa esitetyt tulokset koskevat vain testattuja näytteitä. Tarkemmat analyysitulokset on esitetty raportin lopussa.

Alla olevassa yhteenvetotaulukossa mikrobikasvun esiintymistä on havainnollistettu värillä/tummennuksella:

ei mikrobikasvua materiaalissa
epäily mikrobikasvusta materiaalissa
selvä mikrobikasvu materiaalissa

	Näyte:	Tulosyhteenveto:	Johtopäätös:
	1, toja, kellarin seinä	pienet home- ja bakteeripitoisuudet. indikaattorimikrobeita vain yksittäiset pesäkkeet	ei mikrobikasvua materiaalissa
	2, toja, kellarin seinä	homepitoisuus alle määritysrajan, pieni bakteeripitoisuus	ei mikrobikasvua materiaalissa
	3, matto, alapohja	pieni homepitoisuus, bakteeripitoisuus alle määritysrajan. indikaattorimikrobeita vain yksittäiset pesäkkeet	ei mikrobikasvua materiaalissa
	4, villa, ulkoseinä	pieni homepitoisuus, bakteeripitoisuus alle määritysrajan. indikaattorimikrobia vain yksittäinen pesäke	ei mikrobikasvua materiaalissa
	5, toja, ulkoseinä	pienet home- ja bakteeripitoisuudet. indikaattorimikrobia vain yksittäinen pesäke	ei mikrobikasvua materiaalissa
	6, toja, ulkoseinä	pieni home-, suuri bakteeripitoisuus	epäily mikrobikasvusta materiaalissa
	7, puu, yläpohja	suuret home- ja bakteeripitoisuudet, myös indikaattorimikrobeita. bakteereissa myös suuri sädesienipitoisuus	selvä mikrobikasvu materiaalissa
	8, pahvi, yläpohja	suuret home- ja bakteeripitoisuudet, myös indikaattorimikrobeita. bakteereissa myös suuri sädesienipitoisuus	selvä mikrobikasvu materiaalissa
	9, villa, yläpohja	suuret home- ja bakteeripitoisuudet, myös indikaattorimikrobeita. bakteereissa myös suuri sädesienipitoisuus	selvä mikrobikasvu materiaalissa
	10, villa, yläpohja	pieni homepitoisuus, bakteeripitoisuus alle määritysrajan	ei mikrobikasvua materiaalissa

Lisätietoja:

Näytteistä 2, 4-5 ja 10 otettiin myös teippinäyte suoraan mikroskooppiseen tarkasteluun. Tarkastelussa ei todettu yhtenäisiä mikrobikasvuun viittaavia rakenteita; rihmastoa tai itiöitä. Yksittäisten itiöiden ja rihmastopätkien

havaitseminen valomikroskooppisesti voi olla vaikeaa.

Suuri bakteeripitoisuus näytteessä 6 voi olla myös tavanomaista taustakontaminaatiota, jota on ajan kuluessa kertynyt materiaaliin ilmavirtausten ja likaantumisen seurauksena tai esimerkiksi mahdollisesta maaperäkontaktista. Korjausjohtopäätösten tekemiseen tarvitaan tiedot myös teknisistä havainnoista.

Kuopiossa, 1.7.2016

Helena Rintala

Mikrobioni Oy

ANALYYSITULOKSET:

Lyhenteiden selitykset:

pmy = pesäkkeen muodostavaa yksikköä

YK = pesäkkeen ylikasvu maljalla, jolloin kysymyksessä on nopeakasvuinen mikrobi, joka leviää maljalla nopeasti peittäen muut mahdolliset pesäkkeet helposti alleen

< mr = alle määritysrajan

* = kosteusvaurioindikaattori

Mikrobikasvuun viittaavat tulokset on esitetty tummennettuna.

Jos tulos on yli tai alle pesäkkeiden luotettavan laskentarajan (lineaarisen mittausalueen ulkopuolella), se on arvio ja asia todetaan alaviitteellä kyseisten tulosten osalta. Tulokset on ilmoitettu kahden merkitsevän numeron tarkkuudella.

Näyte: 1, toja, kellarin seinä (tutkimustunnus: RM162052)

	M2	DG18		THG
HOMEET JA HIIVAT	Pitoisuus	Pitoisuus	BAKTEERIT	Pitoisuus
	(pmy/g)	(pmy/g)		(pmy/g)
Kokonaispitoisuus	360	180	Kokonaispitoisuus	50
*Eurotium sp.		91	muut bakteerit	50
Penicillium sp.	91	91	*sädesienet	<mr
*Paecilomyces sp.	91			
*Aspergillus ustus	91			
steriilit	91			

Menetelmän määritysraja näytteelle on 45 pmy/g

Näyte: 2, toja, kellarin seinä (tutkimustunnus: RM162053)

	M2	DG18		THG
HOMEET JA HIIVAT	Pitoisuus	Pitoisuus	BAKTEERIT	Pitoisuus
	(pmy/g)	(pmy/g)		(pmy/g)
Kokonaispitoisuus	<mr	<mr	Kokonaispitoisuus	140
			muut bakteerit	140
			*sädesienet	<mr

Menetelmän määritysraja näytteelle on 45 pmy/g

Näyte: 3, matto, alapohja (tutkimustunnus: RM162054)

	M2	DG18		THG
HOMEET JA HIIVAT	Pitoisuus	Pitoisuus	BAKTEERIT	Pitoisuus
	(pmy/g)	(pmy/g)		(pmy/g)
Kokonaispitoisuus	270	550	Kokonaispitoisuus	<mr
*Aspergillus sydowii	270	270		
*Aspergillus versicolor		180		
Cladosporium sp.		91		

Menetelmän määritysraja näytteelle on 45 pmy/g

Näyte: 4, villa, ulkoseinä (tutkimustunnus: RM162055)

	M2	DG18		THG
	Pitoisuus	Pitoisuus		Pitoisuus
HOMEET JA HIIVAT	(pmy/g)	(pmy/g)	BAKTEERIT	(pmy/g)
Kokonaispitoisuus	910	<mr	Kokonaispitoisuus	<mr
*Geomyces sp.	910			

Menetelmän määrittäysraja näytteelle on 460 pmy/g

Näyte: 5, toja, ulkoseinä (tutkimustunnus: RM162056)

	M2	DG18		THG
	Pitoisuus	Pitoisuus		Pitoisuus
HOMEET JA HIIVAT	(pmy/g)	(pmy/g)	BAKTEERIT	(pmy/g)
Kokonaispitoisuus	91	270	Kokonaispitoisuus	45
Penicillium sp.	91	270	muut bakteerit	<mr
			*sädesienet	45

Menetelmän määrittäysraja näytteelle on 45 pmy/g

Näyte: 6, toja, ulkoseinä (tutkimustunnus: RM162057)

	M2	DG18		THG
	Pitoisuus	Pitoisuus		Pitoisuus
HOMEET JA HIIVAT	(pmy/g)	(pmy/g)	BAKTEERIT	(pmy/g)
Kokonaispitoisuus	5200	4800	Kokonaispitoisuus	360000
Penicillium sp.	4800	4400	muut bakteerit	360000
steriilit	91	360	*sädesienet	350
Phoma sp.	270			
hiivat	91	91		

Menetelmän määrittäysraja näytteelle on 45 pmy/g

Näyte: 7, puu, yläpohja (tutkimustunnus: RM162058)

	M2	DG18		THG
	Pitoisuus	Pitoisuus		Pitoisuus
HOMEET JA HIIVAT	(pmy/g)	(pmy/g)	BAKTEERIT	(pmy/g)
Kokonaispitoisuus	900000	2200000	Kokonaispitoisuus	2500000
steriilit		1800000	muut bakteerit	2500000
*Trichoderma sp.	800000		*sädesienet	5000
Penicillium sp.	100000	200000		
*Aspergillus versicolor		100000		
*Acremonium sp.		100000		
*Eurotium sp.		+		

Menetelmän määrittäysraja näytteelle on 460 pmy/g

M2-alustalla Trichoderman määrä on arvio.

THG-alustalla muiden bakteerien määrä on yli menetelmän luotettavan laskentarajan ja siksi arvio.

Näyte: 8, pahvi, yläpohja (tutkimustunnus: RM162059)

	M2	DG18		THG
	Pitoisuus	Pitoisuus		Pitoisuus
HOMEET JA HIIVAT	(pmy/g)	(pmy/g)	BAKTEERIT	(pmy/g)
Kokonaispitoisuus	670000	400000	Kokonaispitoisuus	2500000
steriilit	500000	140000	muut bakteerit	2500000
Penicillium sp.	150000	230000	*sädesienet	10000
*Aspergillus versicolor		36000		
*Trichoderma sp.	18000			

Menetelmän määrittäysraja näytteelle on 45 pmy/g

THG-alustalla muiden bakteerien määrä on yli menetelmän luotettavan laskentarajan ja siksi arvio.

Näyte: 9, villa, yläpohja (tutkimustunnus: RM162060)

	M2	DG18		THG
	Pitoisuus	Pitoisuus		Pitoisuus
HOMEET JA HIIVAT	(pmy/g)	(pmy/g)	BAKTEERIT	(pmy/g)
Kokonaispitoisuus	870000	420000	Kokonaispitoisuus	1000000
hiivat	420000		muut bakteerit	460000
*Acremonium sp.	18000	210000	*sädesienet	560000
*Stachybotrys sp.	170000			
*Engyodontium sp.	130000	160000		
tunnistamaton	100000			
Cladosporium sp.		27000		
Penicillium sp.	18000	9100		
*Trichoderma sp.	+	9100		
*Oidiodendron sp.	9100			
steriilit	9100			

Menetelmän määrittäysraja näytteelle on 460 pmy/g

Näyte: 10, villa, yläpohja (tutkimustunnus: RM162061)

	M2	DG18		THG
	Pitoisuus	Pitoisuus		Pitoisuus
HOMEET JA HIIVAT	(pmy/g)	(pmy/g)	BAKTEERIT	(pmy/g)
Kokonaispitoisuus	910	<mr	Kokonaispitoisuus	<mr
*Oidiodendron sp.	910			
steriilit	+			

Menetelmän määrittäysraja näytteelle on 460 pmy/g

VIITTEET:

Asumisterveysasetus 545/2015. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista. Helsingissä 23.4.2015

Asumisterveysasetuksen soveltamisohje, Osa IV Asumisterveysasetus § 20. Valvira ohje 8/2016.

HUTTUNEN-LIPASTI-PAKKANEN ARKKITEHDIT
 UUDENMAANKATU 7 D 5, 00120 HELSINKI
 +358 (0)9 6947724 MAIL(a)H-L-P.FI

Henkeselostus Työnkulman muuttamisesta asuinrakennukseksi.

Yleisesti: Rakennuksen puiset paalutukset tulee vahvistaa teräspaaluilla. Perustuksia on vahvistettava, mm. uuden hissin kohdalla.

Rakennuksen alapohja, katto ja julkisivut pintamateriaalit, lämpöeristeet, ovet ja ikkunat joudutaan poistamaan ja purkamaan kantavaan rakenteeseen asti. Tämä tarkoittaa sitä, että rakennuksesta jää jäljelle vain kantava betoninen runko.

Kevyet väliseinät puretaan, ikkunat ja väliovet poistetaan.

Kantavia rakenteita joudutaan purkamaan ja vahvistamaan, sekä tekemään kokonaan uusia kantavia linjoja. Talotekniikka on purettava ja uusittava, lämmitys lämmönjakohuoneesta lähtien on uusittava sis. putket, patterit tai lattialämmitys, lämmönohjaimet, kaukolämmitykseen liittyvät lämmönsiirrin ja muut siihen liittyvät laitteet

Sähkö on uusittava kokonaisuudessaan, johdot, pistorasiat ja katkasijat, valaisimet sekä automatiikka uutena järjestelmänä.

Ilmanvaiho on uusittava tämän päivän mukaiseksi. Tämä tuottaa suuria haasteita iv- putkien asentamiselle melko matalaan kerroskorkeuteen. Uusien iv- kanavien tekeminen vanhoihin iv- kone huonesiin on haasteellista. Vaihtoehtona on, että koko vesikattoa korotetaan ja muutetaan sellaiseksi, että uusien iv- putkien asentaminen vaakaan on mahdollista.

Rakennuksen lämpöeristys on tehtävä tämän päivän mukaiseksi. Lämmöneristys on uusittava alapohjaan, julkisivuihin, sekä yläpohjaan.

Palotekniset ratkaisut, sis mm. savunpoiston, osastoinnin on päivitettävä ja tehtävä asuntotuotantoon sopivaksi.

Julkisivujen uusiminen vanhankaltaiseksi voi olla haasteellista, koska kyseistä julkisivulevyä (profiilia) on lähes mahdonta saada.

Rakennuksen ulkoarkkitehtuuri tulisi muuttamaan myös uusien parvekkeiden ja ikkuna-aukoituksen muuttamisesta asutuskäyttöön.

Rampit kadun puolella sekä paikoitushallin katto ja sen päälle tuleva asuntojen piha muuttaisi merkittävästi vanhaa rakennusta ja miljööä.

VSS-tilat pitää tehdä olemassa olevien vaatimusten mukaisiksi.

Tilamuutokset suunnitelmassa:

- Kellari kerroksen varastotilat pihan puolella on suunniteltu purettavaksi ja muutettu autotalleiksi sekä jätehuoneeksi, sisäpihalta puretaan erillinen jätesuoja.
- Pihan puolelle on suunniteltu uusi autohalli. Hallin päälle tulee asuntojen piha.
- Vanhat tekniset tilat ja laitteet joudutaan uusimaan ja tiloja muuttamaan.
- Sisäportaat puretaan ja muutetaan tehokkaampaan portaaseen. Taloon tulisi hissi kellarista ullakolle.
- Asuinhuoneistojen irtaimistovarastot sijoitettaisiin kellarin ja ullakolle
- Kellarikerrokseen sijoitettaisiin ulkoiluväline- ja kiinteistöhuollon tiloja
- Juhlatilat sekä muut yleiset tilat muutettaisiin asunnoiksi
- Liiketilajoja joduttaisiin päivittämään ja suurin osa vanhasta pääaulasta muutettaisiin liiketilaksi

Henkeselostus Työnkulman säilyttämisestä vanhassa käytössä

Yleisesti: Rakennuksen puiset paalutukset tulee vahvistaa teräspaaluilla. Perustuksia on vahvistettava mm. uuden hissin kohdalla.

Rakennuksen alapohjan, katon ja julkisivut pintamateriaalit, lämpöeristeet, ovet ja ikkunat joudutaan poistamaan ja purkamaan kantavaan rakenteeseen asti. Tämä tarkoittaa sitä, että rakennuksesta jää jäljelle vain kantava betoninen runko.

Kevyet väliseinät korjataan tai uusitaan. Ne joudutaan tasoittamaan ja maalaamaan yli. Suurin osa sähkövedosita joudutaan uusimaan ja uutta talotekniikkaa joudutaan upottamaan seiniin.

Väliseinien ikkunat ja väliovet uusitaan tai korjataan mahdollisuuksien mukaan

Talotekniikka: Lämmitys lämmönjakohuoneesta lähtien on uusittava sis. putket, patterit, lämmönohjaimet, kaukolämmitykseen liittyvät lämmönsiirrin ja muut siihen liittyvät laitteet.

Märkätilat/ WC-tilat on uusittava. Kosteuseristykset, kaakeloinnit yms. on uusittava.

Sähkö on uusittava kokonaisuudessaan, johdot, pistorasiat ja katkaisijat, valaisimet sekä automatiikka uutena järjestelmänä.

Kaikki sisäkatot mukaanlukien alakatot olisi uusittava.

Rakennukseen olisi asennettava hissi

Ilmanvaihto olisi uusittava tämän päivän mukaiseksi. Tämä tuottaa suuria haasteita iv-putkien asentamiselle melko matalaan kerroskorkeuteen. Uusien iv-kanavien tekeminen vanhoihin iv-kone huonesiin on haasteellista. Vaihtoehtona on, että koko vesikattoa korotetaan ja muutetaan sellaiseksi, että uusien iv-putkien asentaminen vaakaan on mahdollista.

Rakennuksen lämpöeristys olisi tehtävä tämän päivän mukaiseksi. Lämmöneristys on tehtävä alapohjaan, julkisivuihin, sekä yläpohjaan.

Palotekniset uudet ratkaisut, sis. savunpoiston, osastoinnin

Julkisivujen uusiminen vanhankaltaiseksi voi olla haasteellista, koska kyseistä julkisivulevyä (profiilia) on lähes mahdonta saada.

Rakennuksen ulkoarkkitehtuuri tulisi muuttumaan merkittävästi, johtuen rakennepaksuuden kasvamisesta ulkoseinässä ja mahdollisesti uuden julkisivumateriaalin vaihtamisesta.

Rampit tulisi tehdä kadun puolella liiketiloihin.

VSS-tilat pitää tehdä olemassa olevien vaatimusten mukaisiksi.

Helsingissä 2.1. 2017

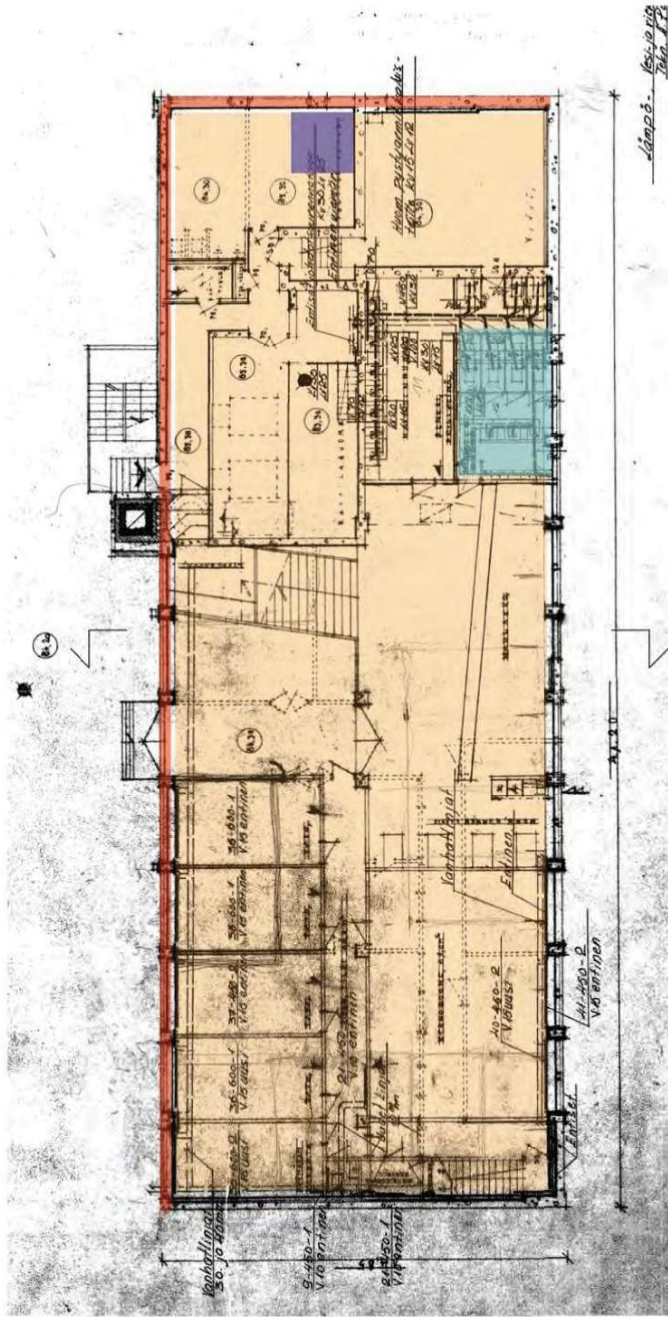
Pääsuunnittelija Risto Huttunen

TYÖNKULMA / RUPLA
Huttunen-Lipasti-Pakkanen Arkkitehdit
2.1.2017

LIITE 16

JULKISIVUMATERIAALIT, IKKUNAT JA LÄMPÖERISTEET UUSITTAVA

LATTIAMATERIAALI JA SEINÄPINNAT UUSITTAVA

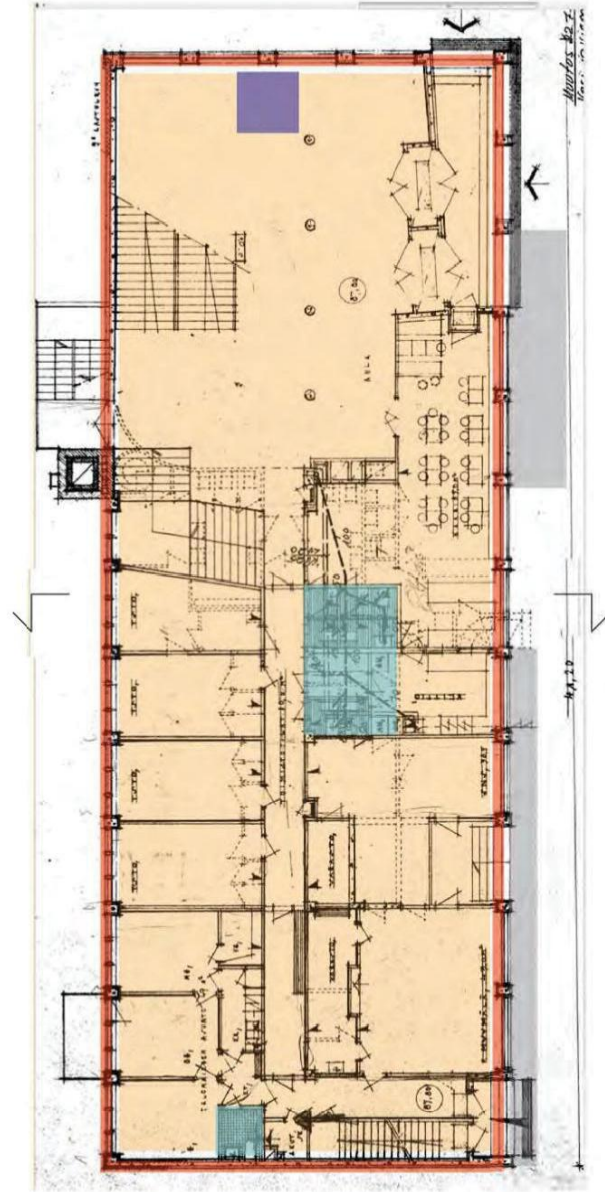
WC-TILAT UUSITTAVA

HISSIVARAUS

TALOTEKNIikka UUSITTAVA KOKO RAKENNUKSESSA (SIS. ILMANVAIHTO, LÄMMITYS, SÄHKÖ)

1 : 200
Kellari
629kem

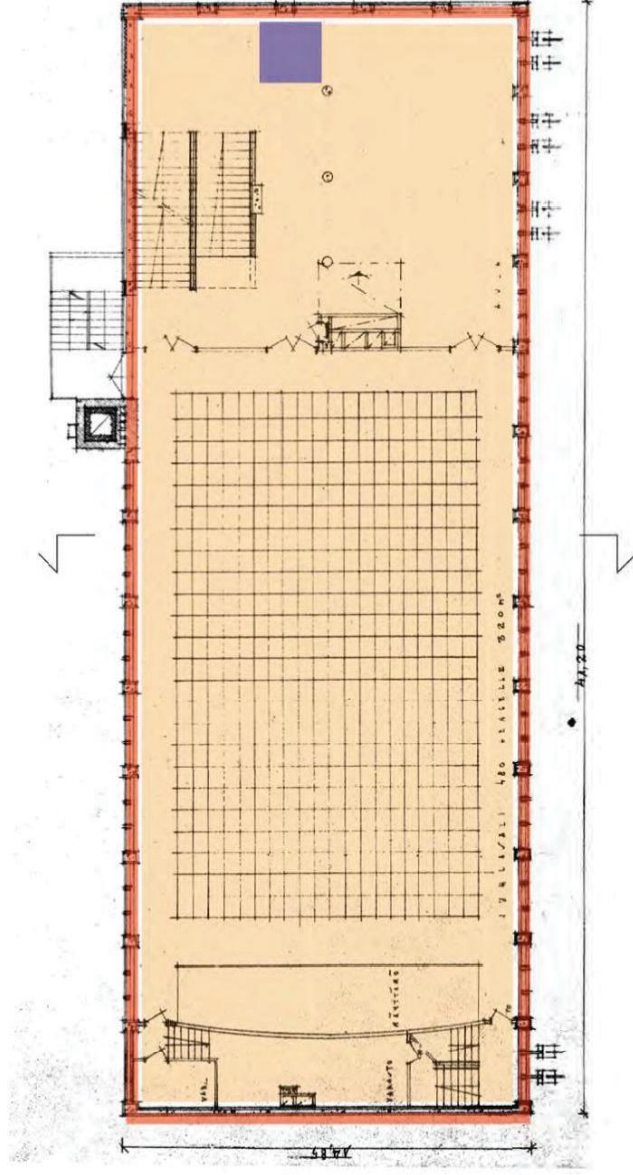

- JULKISIVUMATERIAALIT, IKKUNAT JA LÄMPÖERISTEET UUSITTAVA
- LATTIAMATERIAALI JA SEINÄPINNAT UUSITTAVA
- WC-TILAT UUSITTAVA
- HISSIVARAUS
- ESTEETTÖMÄT LUISKAT RAKENNETTAVA

TALOTEKNIikka UUSITTAVA KOKO RAKENNUKSESSA (SIS. ILMANVAIHTO, LÄMMITYS, SÄHKÖ)

1 : 200
1.krs
592kcm

JULKISIVUMATERIAALIT, IKKUNAT JA LÄMPÖERISTEET UUSITTAVA

LATTIAMATERIAALI JA SEINÄPINNAT UUSITTAVA

WC-TILAT UUSITTAVA

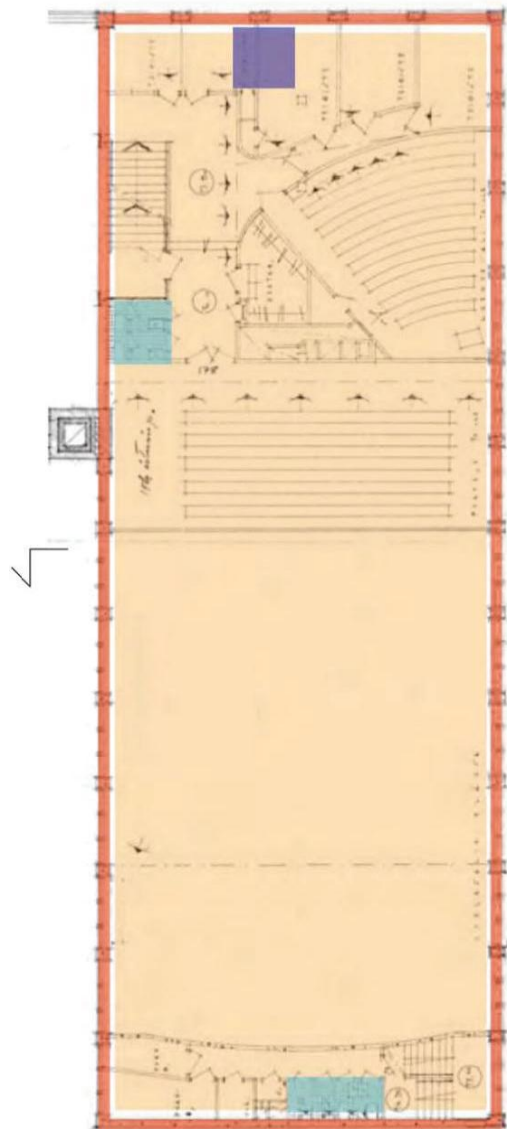
HISSIVARAUS

TALOTEKNIikka UUSITTAVA KOKO RAKENNUKSESSA (SIS. ILMANVAIHTO, LÄMMITYS, SÄHKÖ)

1 : 200

2.krs

633kem

JULKISIVUMATERIAALIT, IKKUNAT JA LÄMPÖERISTEET UUSITTAVA

LATTIAMATERIAALI JA SEINÄPINNAT UUSITTAVA

WC-TILAT UUSITTAVA

HISSIVARAUS

1 : 200
3.krs
338kem

TALOTEKNIikka UUSITTAVA KOKO RAKENNUKSESSA (SIS. ILMANVAIHTO, LÄMMITYS, SÄHKÖ)

TALOTEKNIikka UUSITTAVA KOKO RAKENNUKSESSA (SIS. ILMANVAIHTO, LÄMMITYS, SÄHKÖ)

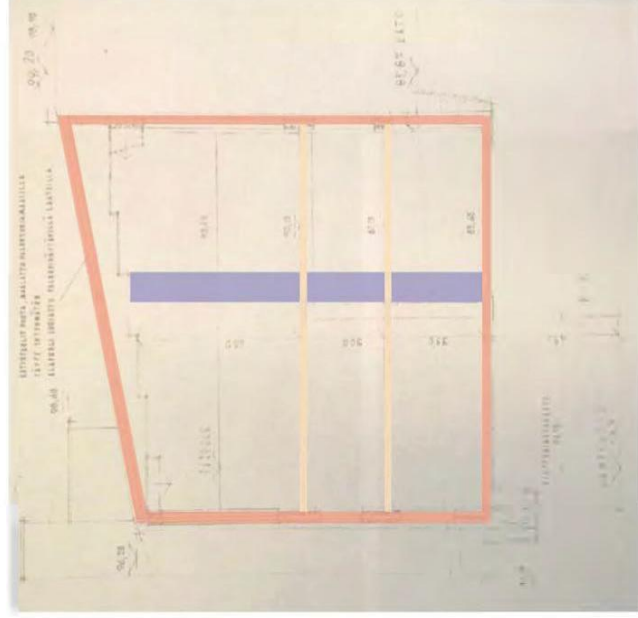

- JULKISIVUMATERIAALIT, IKKUNAT, OVET JA LÄMPÖERISTEET UUSITTAVA
- LATTIAMATERIAALI JA SEINÄPINNAT UUSITTAVA
- WC-TILAT UUSITTAVA
- HISSIVARAUS

TALOTEKNIikka UUSITTAVA KOKO RAKENNUKSESSA (SIS. ILMANVAIHTO, LÄMMITYS, SÄHKÖ)

1 : 200
eteläjulkisivu

- JULKISIVUMATERIAALIT, IKKUNAT, LÄMPÖERISTEET JA KATTO UUSITTAVA
- LATTIAMATERIAALI JA SEINÄPINNAT UUSITTAVA
- WC-TILAT UUSITTAVA
- HISSIVARAUS

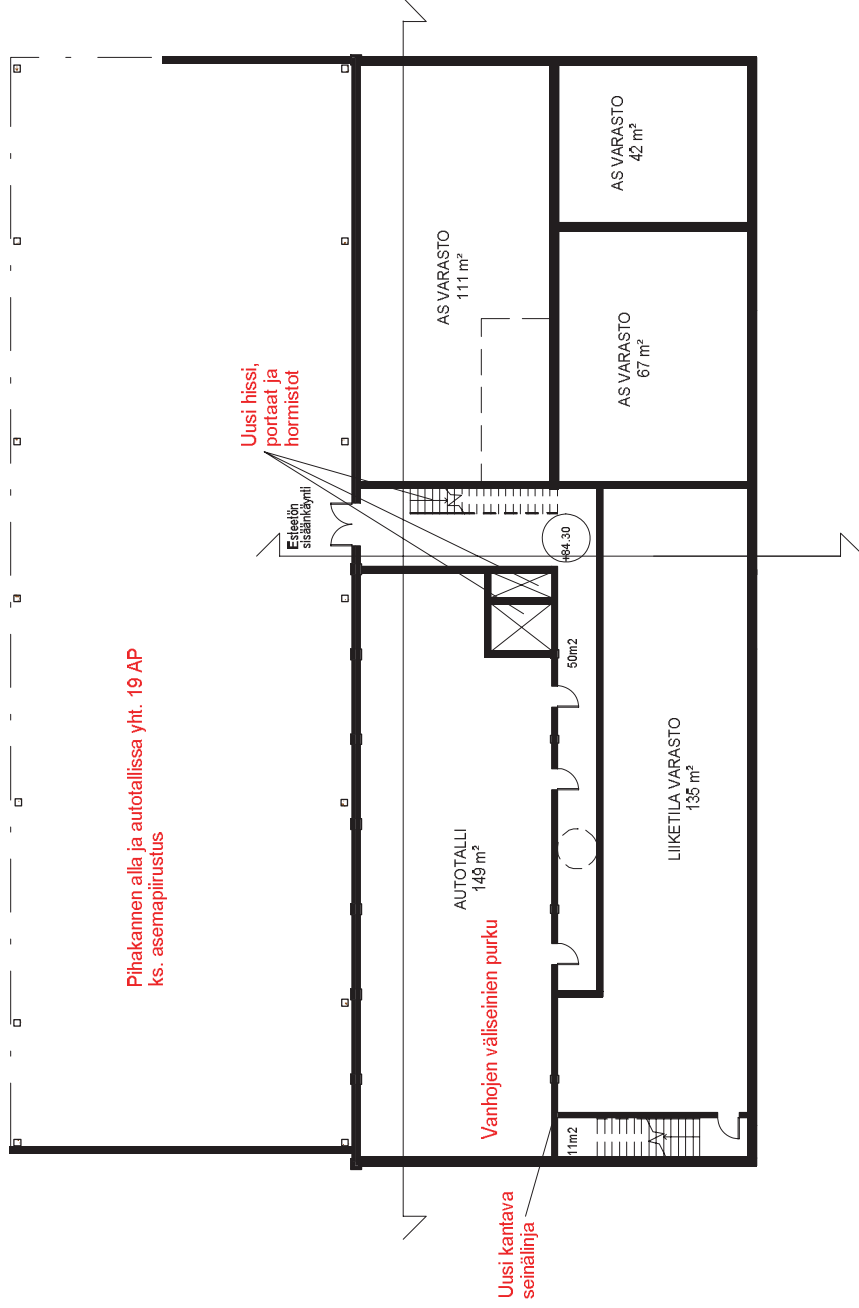
TALOTEKNIikka UUSITTAVA KOKO RAKENNUKSESSA (SIS. ILMANVAIHTO, LÄMMITYS, SÄHKÖ)

1 : 200
Leikkaus

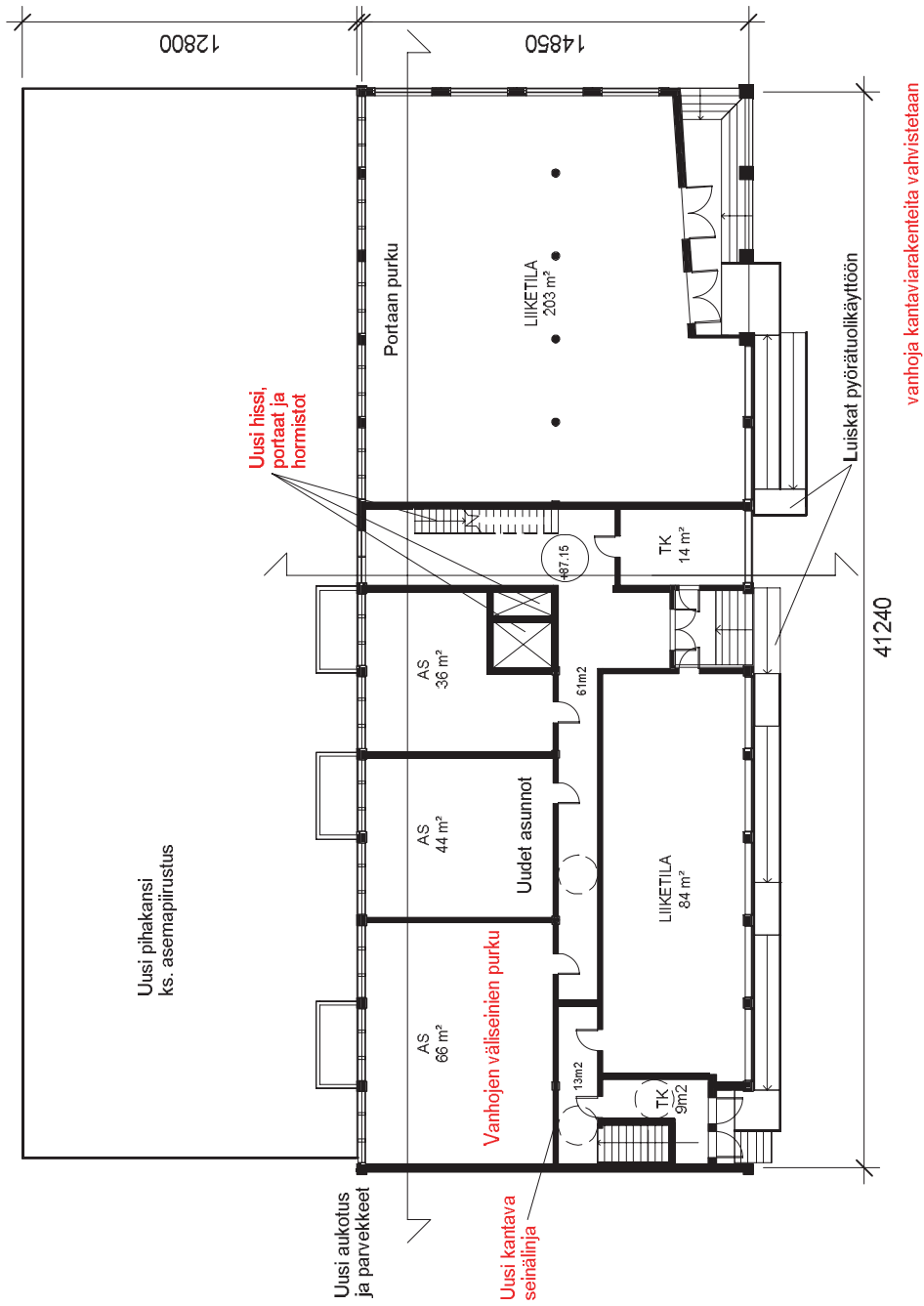
RUPLA
2.1.2017
Oleva leikkaus

HUTTUNEN-LIPASTI-PAKKANEN ARKKITEHDIT
UUDENMAANKATU 7 B 5, 00120 HELSINKI
+358 (0)9 6947724 MAIL@H-L-P.FI

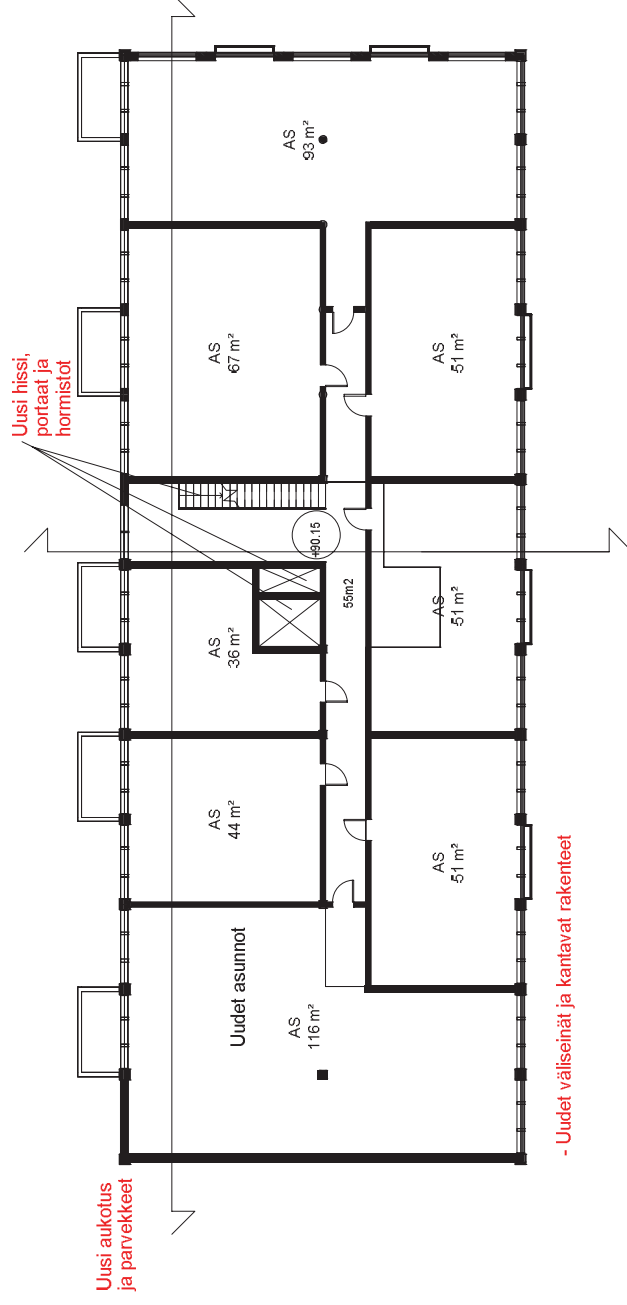

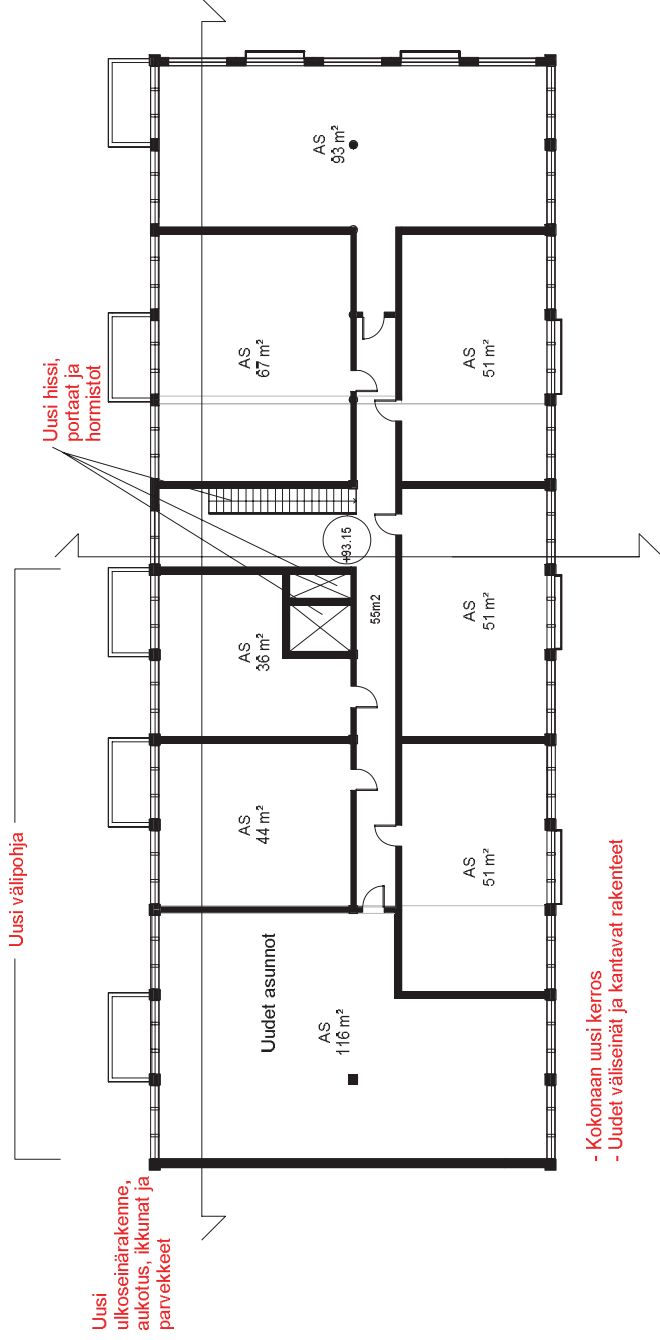
1 : 200
Kellarikerros

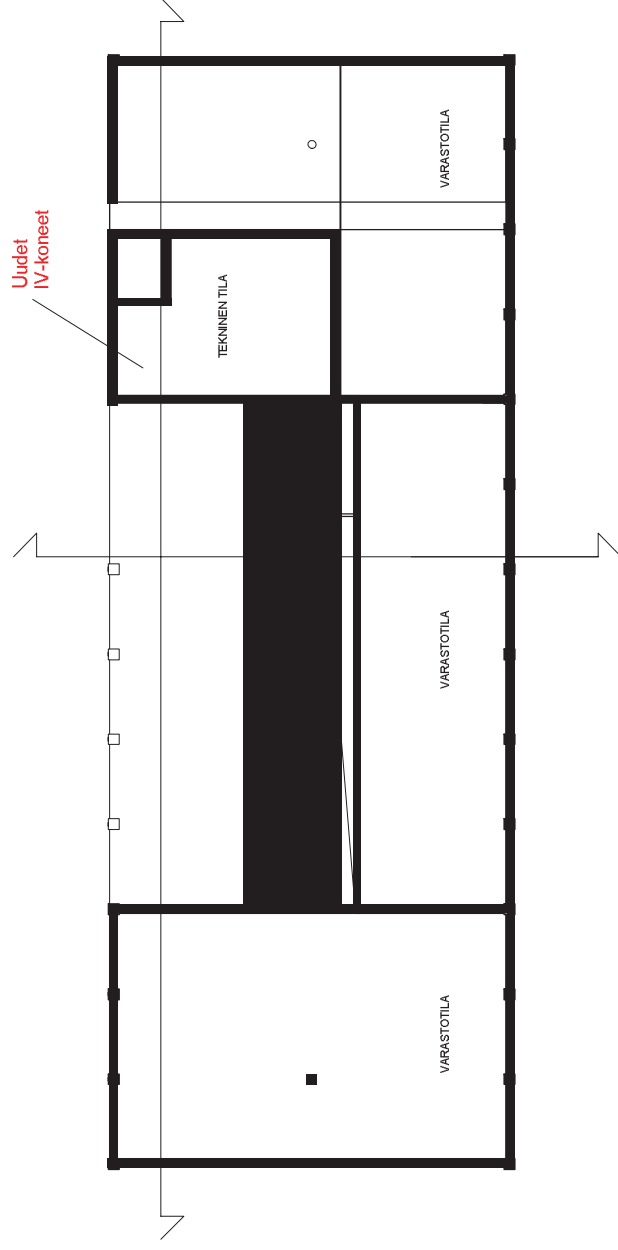
1 : 200
1.krs

1 : 200
2.krs

1 : 200
3.krs

1 : 200
Ullakkerros

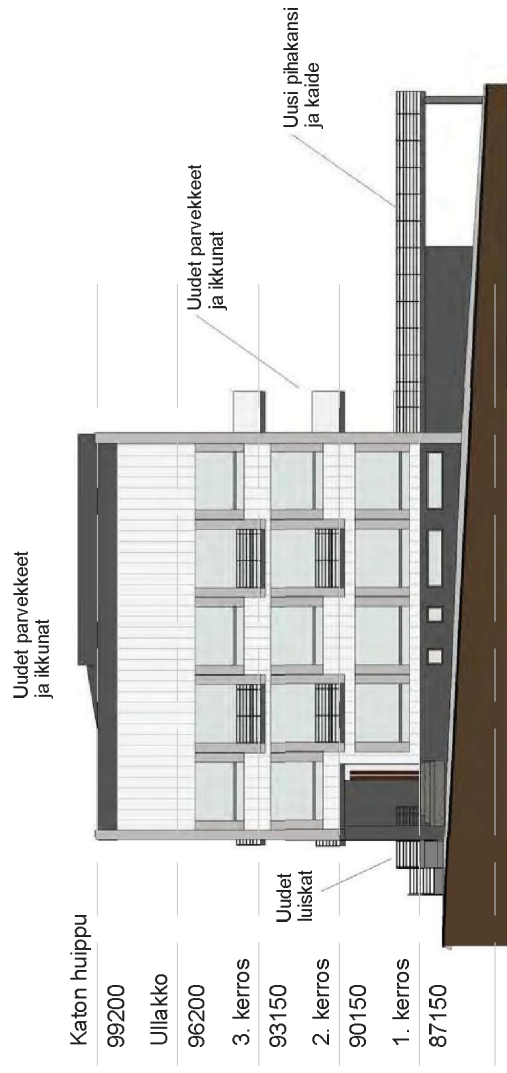

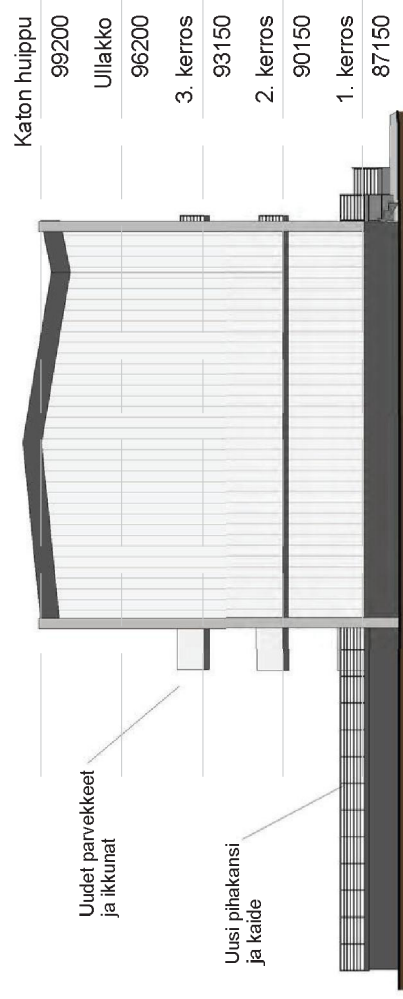
1 : 200
Itäjätkisivu

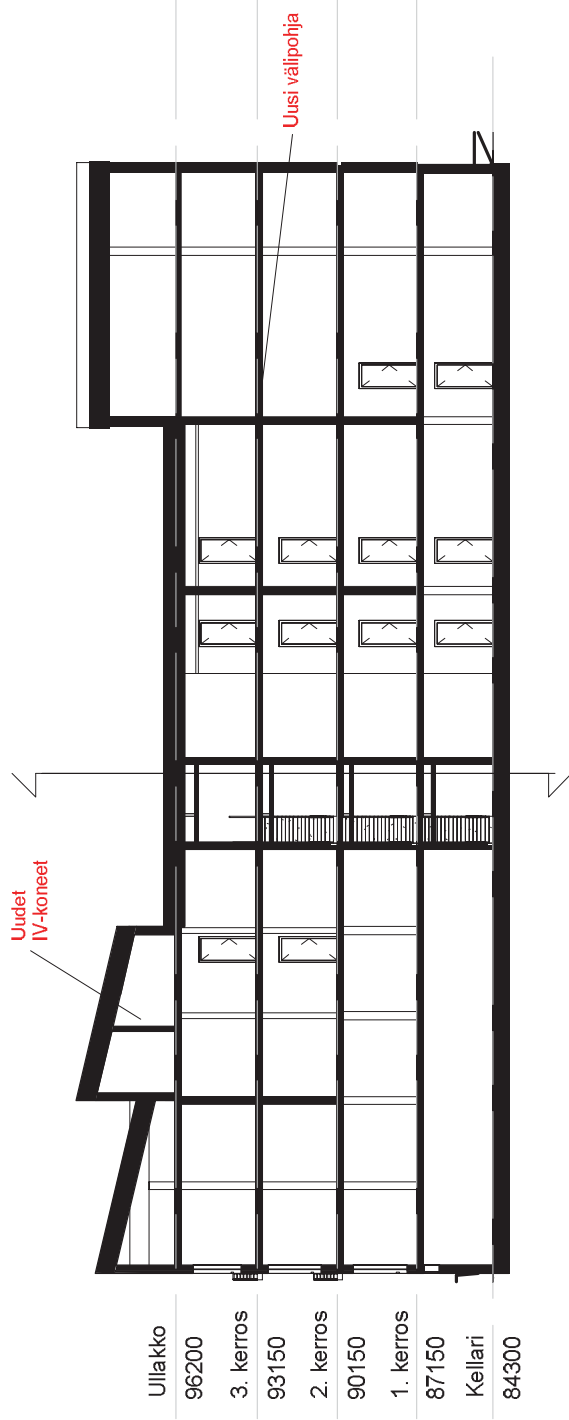
1 : 200
Länsijulkisivu

1 : 200
Eteläjulkisivu

1 : 200
Pohjoisjulkisivu

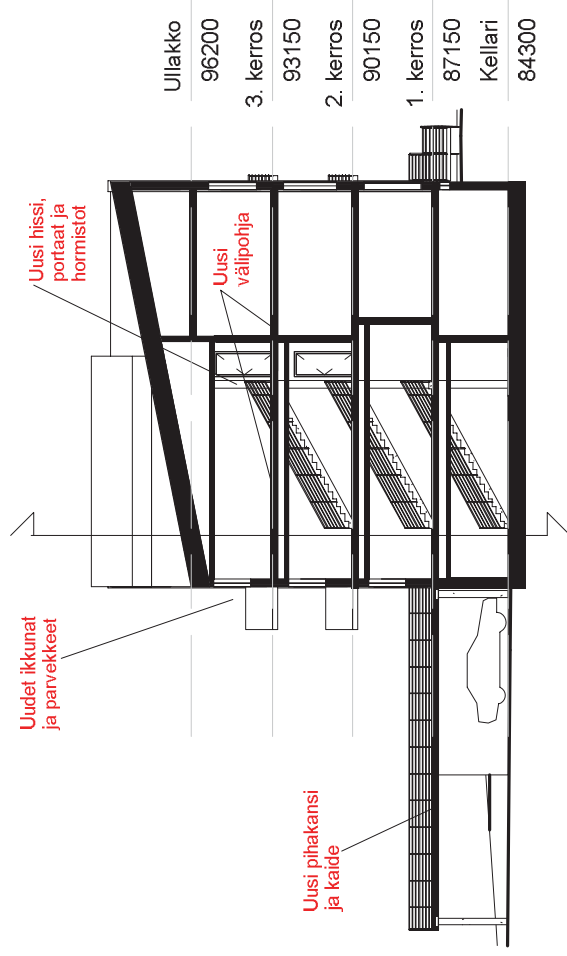

Ullakko
96200
3. kerros
93150
2. kerros
90150
1. kerros
87150
Kellari
84300

1 : 200
Leikkaus A

RUPLA
2.1.2017
Leikkaus A

HUTTUNEN-LIPASTI-PAKKANEN ARKKITEHDIT
UUDENMAANKATU 7 B 5, 00120 HELSINKI
+358 (0)9 6947724 MAIL@H-L-P.FI

1 : 200
Leikkaus B

Maaherrankadulta

Sisäpihalta

PINTA-ALAT

BRUUTOALA

1.KERROS	2220,0
2.KERROS	1298,0
3.KERROS	1391,0
4.KERROS	1391,0
5.KERROS	804,0
YHTEENSÄ	8485 brm²

KERROSALA (250mm)

1.KERROS	1267,0
2.KERROS	1344,0
3.KERROS	1356,0
4.KERROS	1328,0
5.KERROS	780,0
YHTEENSÄ	6073 kem²

HUONEISTOLA

1.KERROS	986,5
2.KERROS	1086,0
3.KERROS	1171,0
4.KERROS	1071,5
5.KERROS	610,0
YHTEENSÄ	4868 huim²

HUONEISTOLKM

seniortasunnut	30 as (1288 huim ²)
muut asumut	62 as
Yhteensä	92 asuintoa

PYSÄKÖINTI

2ap/3 as	= 41 ap
1ap/200 sos.as	= 7 ap
1ap/40 ilke-kem.2	= 8 ap
ap-larve yhti:	= 56 ap

AUTOPAIKAT YHTEENSÄ =55ap

TYÖNKULMA

MAAHERRANKATU 25
70100 KUOPIO

ASEMAPIRUSTUS

Minim
Olli Nieminen, arkkitehti

ON Arkkitehtitoimisto ON Oy

Yrityksen nimi: ON Oy
Käytännön nimi: ON Oy
Puhelin: 020 295 0419

TYÖNKULMA

MAAHERRANKATU 25
70100 KUOPIO

HAVAINNEKUVAT

ON Arkkitehtitoimisto ON Oy
Ikkoniemenkatu 13 A, 70500
KUOPIO
Puhelin 050 595 0419

Olli Nieminen
Olli Nieminen, arkkitehti

6.10.2017

1. ERS

HUONEISTOALA	
SENIORIOSA	
Asumat	66.0
Kokontumistila	140.0
Toimisto	58.0
Kahvila	164.0
PIKKUTALO	
Asumat	194.5
Mut tilat	17.0
TULLIPOSTINKATU	
Asumat	307.0
Mut tilat	50.0
YHTEENSA	996.5 kum2

BRUTTOALA (US 250mm)	
SENIORIOSA	558.0
PIKKUTALO	290.0
TULLIPOSTINKATU	450.0
Brutoala yhteensä	1298.0 brm2

KERROSALA (US 250mm)	
SENIORIOSA	544.5
PIKKUTALO	284.0
TULLIPOSTINKATU	440.5
Kerrosala yhteensä	1267.0 <em2

brutoalatehokkuus	0.76
kerrosalatehokkuus	0.78

TYÖNKULMA

MAAHERRANKATU 25
70100 KUJO

ARKKITEHTITOIMISTO ON OY
Puhelin: 020 295 0419
Faksi: 020 295 0419

POHJAPIIRUSTUS, 1 krs

Minim
Olli Nieminen, arkkitehti

2. KRS

HUONEISTOALA	
SENIORIOSA	308,0
Asunnot	
PIKKUTALO	222,5
Asunnot	
TULLIPORTINKATU	555,5
Asunnot	
YHTEENSÄ	1086,0 huon²
BRUTTOALA (US 350mm)	
SENIORIOSA	388,0
PIKKUTALO	283,0
TULLIPORTINKATU	703,0
Bruttoala yhteensä	1391,0 bim²
KERROSALA (US 250mm)	
SENIORIOSA	383,0
PIKKUTALO	283,0
TULLIPORTINKATU	678,0
Kerrosala yhteensä	1344,0 kem²
bruttoalatehokkuus	0,78
kerrosalatehokkuus	0,81

TYÖNKULMA

MAAHERANKATU 25
70100 KUJORO

POHJAPIIRUSTUS, 2 krs

1/200

AK Arkkitehtitoimisto ON Oy
Puhelin: 020 995 0419
Faksi: 020 995 0419

Min
Olli Nieminen, arkkitehti

6.10.2017

3. KRS

HUONEISTOALA	
SENIORIOSA	308.0
Asumat	
PIKKUTALO	222.5
Asumat	
TULLIPORTINKATU	570.5
Asumat	
YHTEENSÄ	1101.0 huon2
BRUTTOALA (US 350mm)	
SENIORIOSA	388.0
PIKKUTALO	280.0
TULLIPORTINKATU	765.0
Bruttoala yhteensä	1391.0 bm2
KERROSALA (US 250mm)	
SENIORIOSA	382.0
PIKKUTALO	283.0
TULLIPORTINKATU	691.0
Kerrosala yhteensä	1356.0 kem2
bruttoalatehokkuus	0.79
kerrosalatehokkuus	0.81

TYÖNKULMA

MAAHERANKATU 25
70100 KUJO

POHJAPIIRUSTUS, 3 krs

1/200

AKKITEHTITOIMISTO ON OY
Puhelin: 020 295 0419
Faksi: 020 295 0419

Olli Nieminen, arkkitehti

6.10.2017

4. KRS

HUONEISTOALA	
SENIORIOSA	308.0
Asunnot	
PIKKUTALO	196.0
Asunnot	
TULLIPORTINKATU	570.5
Asunnot	
YHTEENSÄ	1074.5 huon2

BRUTTOALA (US 350mm)	
SENIORIOSA	398.0
PIKKUTALO	280.0
TULLIPORTINKATU	703.0
Brukoala yhteensä	1381.0 bmr2

KERROSALA (US 250mm)	
SENIORIOSA	382.0
PIKKUTALO	253.0
TULLIPORTINKATU	691.0
Kerrosala yhteensä	1323.0 km2
bruttoläpöhäkyys	0.79
kerrosaläläpöhäkyys	0.81

TYÖNKULMA

MAATEHERRANKATU 25
70100 KUJOJO
ON OY
Arkkihtitoimisto
Puhelin: 020 295 0419

POHJAPIIRUSTUS, 4krs

1/200

Min
Olli Nieminen, arkkihtli

6.10.2017

5. KRS

HUONEISTOALA	
SENIORIOSA	189,0
Asunnot	0,0
PIKKUTALO	
Asunnot	421,0
TULLIPORTINKATU	
Asunnot	
YHTEENSÄ	610,0 huon2

BRUTTOALA (US 350mm)	
SENIORIOSA	280,0
PIKKUTALO	0,0
TULLIPORTINKATU	544,0
Bruttoala yhteensä	804,0 bmr2

KERROSALA (US 250mm)	
SENIORIOSA	246,0
PIKKUTALO	0,0
TULLIPORTINKATU	534,0
Kerrosala yhteensä	780,0 kem2
Bruttoläpisyys	0,77
Kerrosaläläpisyys	0,79

TYÖNKULMA

MAAHERRANKATU 25
70100 KUJO

ARKKITEHTITOIMISTO ON OY
Puhelin: 020 295 0419
Faksi: 020 295 0419

POHJAPIIRUSTUS, 5.krs

1/200

Arkkinen
Olli Nieminen, arkkitehti

6.10.2017

TYÖNKULMA

MAAHERRANKATU 25
70100 KUOPIO

ON Arkkitehtitoimisto ON Oy
Ikkoniemenkatu 13 A, 70500
KUOPIO
Puhelin 050 595 0419

HAVAINNEKUVAT

Niemi

Olli Nieminen, arkkitehti

6.10.2017

- ▽ Vesikatto
+102,90
- ▽ Kerros 5
+99,90
- ▽ Kerros 4
+96,90
- ▽ Kerros 3
+93,90
- ▽ Kerros 2
+90,90
- ▽ Kerros 1
+87,50
- ▽ Kellari
+83,50

- ▽ Vesikatto
+102,90
- ▽ Kerros 5
+99,90
- ▽ Kerros 4
+96,90
- ▽ Kerros 3
+93,90
- ▽ Kerros 2
+90,90
- ▽ Kerros 1
+87,50
- ▽ Kellari
+83,50

TYÖNKULMA

MAAHERRANKATU 25
70100 KUOPIO

OV Arkkitehtitoimisto ON OY
Ikkonniemenkatu 13 A, 70500
KUOPIO
Puhelin 050 595 0418

JULKISIVU ETELÄÄN JA LÄNTEEN

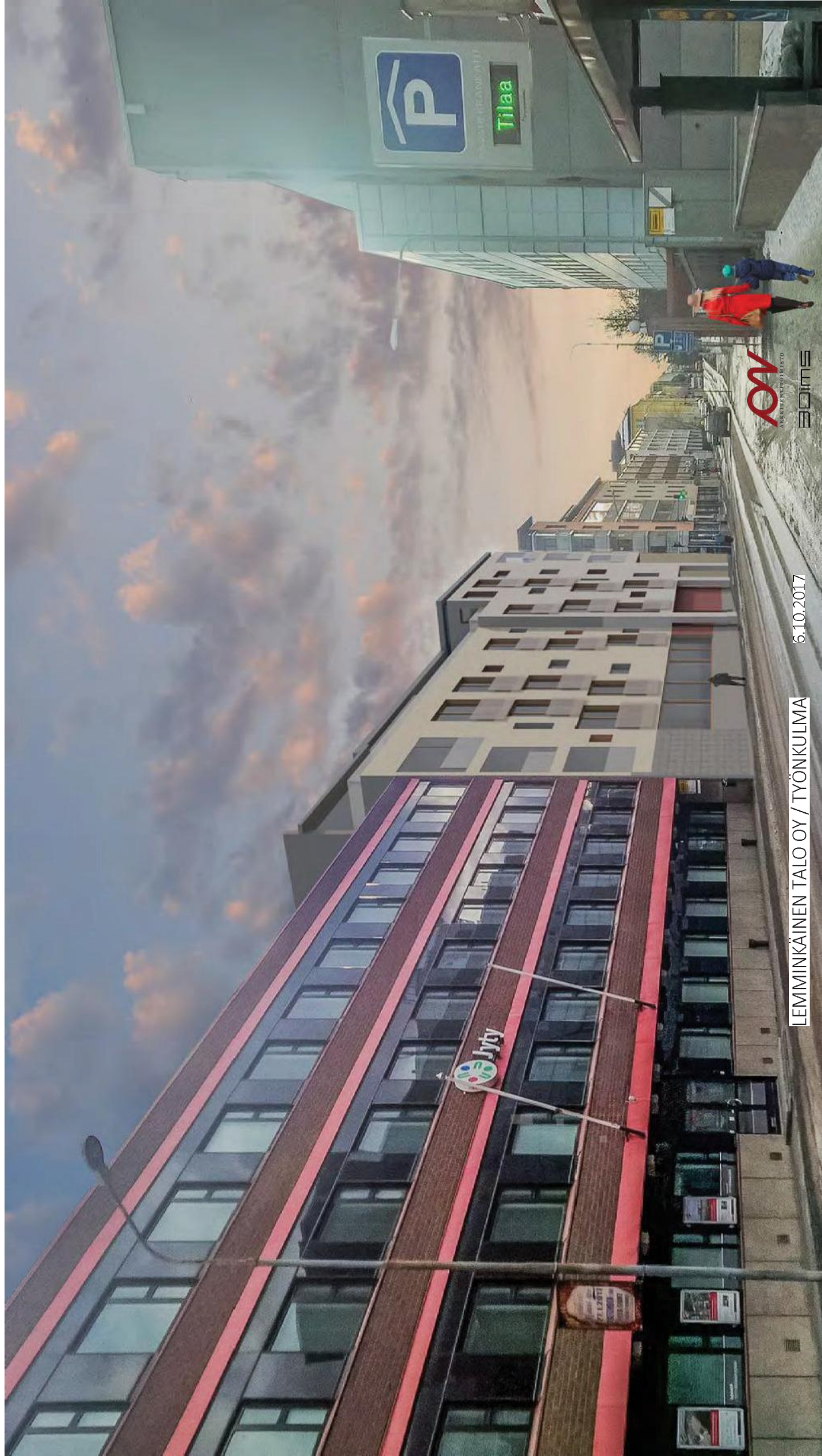
1/200

Niemi

Olli Nieminen, arkkitehti

6.10.2017

ov
ARKITEHTTIOTOIMISTO

EDIMUS

6.10.2017

LEMINKÄINEN TALO OY / TYÖNKULMA

LEMMINKÄINEN TALO OY / TYÖNKULMA

6.10.2017

LEMMINKÄINEN TALO OY / TYÖNKULMA

6.10.2017

LIITE 18

laaja kohderaportti

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo

Kuopion keskustan ja lähiympäristön modernin rakennusperinnön inventointi

KUOPIO

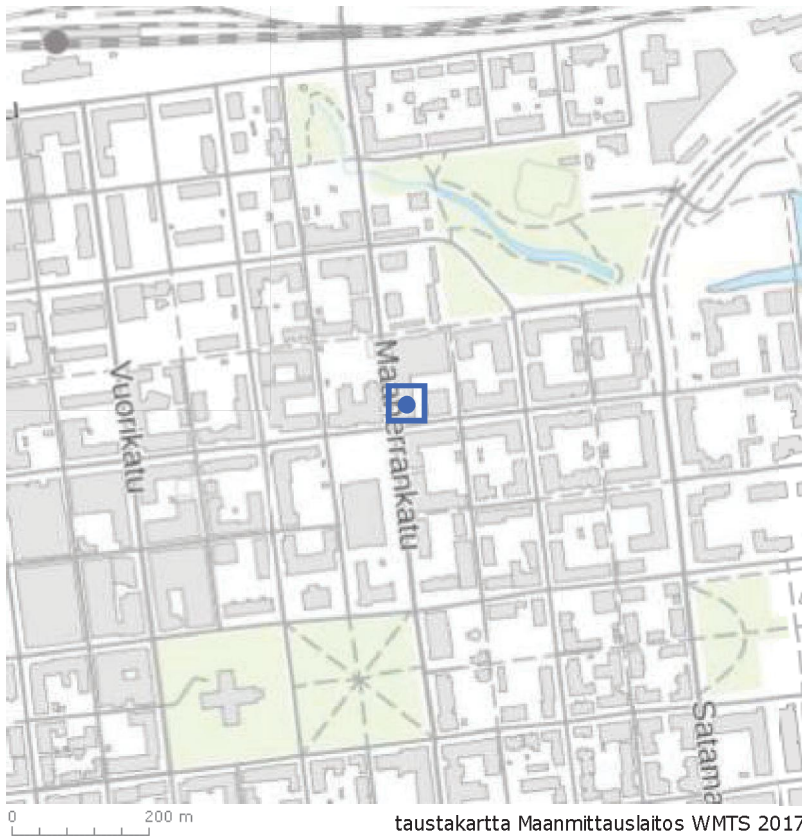
VAHTIVUORI

TYÖNKULMA (KIINTEISTÖ OY MAAHERRANKATU 25)

Työnkulman länsisivu ja eteläpääty Maaherrankadun ja Tulliportinkadun kulmasta kuvattuna.

Pääsisäänkäynti sijoittuu Maaherrankadun ja Tulliportinkadun kulmaan. Se on sijoitettu kolmen pilarin kannattelemaan syvennykseen, jonne nousevat yli kulman ulottuvat graniittiportaatt. Seinät ja pilarit on päällystetty mustalla klinkkerilaatalla.

id: 200002
kunta: Kuopio
kylä: Vahtivuori
kiinteistötunnus: 297-2-6-4

sijainti: Maaherrankatu 25
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1957
luokitus: ei määritelty
arvotus: ei määritelty
inventoija: Aada Mustonen
inventointipvm: 07.05.2015

kuvaus:

Työnkulman työväentalo sijaitsee Kuopion keskustan länsiosassa Vahtivuoren kaupunginosassa, Maaherrankadun ja Tulliportinkadun kulmatontilla. Rinnetontille sijoittuvana kolmikerroksinen rakennus laajenee itäpuolella nelikerroksiseksi. Rakennuksen itäpuolella on asfaltoitu piha-alue ja pohjoispuolelta se on kiinni viereisessä rakennuksessa.

Työnkulma on vuorattu harmaanvihertävällä pystyprofiloidulla Fural-alumiinilevyllä. Maaherrankadun puolelle sijoittuvan läntisen pääjulkisivun yläkerroksissa on korostettu vertikaalilinjoja. Kapeat pystymalliset ikkunat on sommiteltu kolmen ikkunan sarjoihin. Sarjojen väleissä julkisivuja rytmittävät koko rakennuksen korkuiset pilasteri-aiheet. Pilasterit on päällystetty vaaleanharmaalla sileällä fural-levyllä. Kerrosten väleissä harmaanvihreät levypinnat on jaoteltu valkoisilla alumiinilistoilla ikkunajärjestyksen mukaisesti. Julkisivun pohjoispuolella juhlasalin kohdalla ikkunajaotus heijastaa korkeaa sisätilaa eikä kerrosten välissä ole kuuden pilasterinvälin leveydeltä levytystä. Katutasossa on suuret näyteikkunat ja kellarikerroksessa pienet kahteen osaan jaotellut leveät ikkunat.

Julkisivussa on sisäänkäyntejä kolmella kohtaa. Pääsisäänkäynti sijoittuu Maaherrankadun ja Tulliportinkadun kulmaan. Se on sijoitettu kolmen pilarin kannattelemaan syvennykseen, jonne nousevat yli kulman ulottuvat graniittiportaot. Pilarit, syvennyksen seinät sekä pääjulkisivujen sokkelit on päällystetty mustilla kapeilla pystymallisilla klinkkerilaatoilla joiden väleissä on valkoinen saumoitus. Aulatiloihin johtavien ovien lisäksi portaikon vasemmalla puolella on yksi liiketilaan johtava sisäänkäynti. Pääsisäänkäynnin luona on SDP:ssä ja SKP:ssä vaikuttaneen poliitikko Edvard Gyllingin muistomerkki.

Rakennuksen kulmaan länsisivun puolelle on sijoitettu Työnkulma-valomainos, jossa punaiset kirjaimet ovat ylimpien kerrosten korkeudella allekkain. Lisäksi pääsisäänkäynnille johtavan portaikon yllä länsijulkisivussa on kuusi lipputankoa jotka on aseteltu vinosti pareittain kolmeen laatikkomaiseen kannattimeen. Länsijulkisivun pohjoispäässä on toinen syvennetty portaikollinen sisäänkäynti, jonka yläpuolella on niin ikään kaksi lipputankoa kannattimella. Lisäksi julkisivun keskiosassa maan tasolla on yksi pariovellinen sisäänkäynti.

Tulliportinkadun puolelle sijoittuvan eteläpäädyn neliömäisyyttä on korostettu kehystämällä koko pääty voimakkaasti profiloidulla vaaleanharmaalla Fural-levyllä. Suurikokoisten ikkunoiden väleissä on vaaleanharmaata levyä ja kerrosten väleissä harmaanvihreää levyä. Kellarikerroksessa on kaksi neliömallista ja kaksi leveämpää pientä ikkunaa.

Rakennuksen kattomuodot ovat moninaiset, vaikka se pääjulkisivuiltaan näyttäytyy tasakattoisena. Katto koostuu monensuuntaisista ja monenkorkuisista pulpettimallisista osista. Pihan puolella itäisen takajulkisivun keskiosaan sijoittuu keskuslämmityspiippu, joka on alaosa betoni- ja yläosa tiilipäällysteinen. Piippu kohoaa koko rakennusmassan yläpuolelle. Itäsivu on eteläpuolelta umpinainen. Pohjoispuolella on länsijulkisivun mukaisesti pilastereilla jaoteltu ikkunajärjestys. Alimmassa kerroksessa on sisäänkäyntejä.

Sisätilojen hierarkia heijastuu ulkoasuun. Ensimmäisessä kerroksessa on pääsisäänkäynti aulatiloihin sekä liiketiloja. Toisessa kerroksessa on juhlasali lämpiö- ja ravintolatiloihin. Kolmannessa kerroksessa on juhlasalin parvi, pieni luentosali sekä toimistotiloja.

SKP:n toimesta. Yhdistyksen työväentalo Työnkulma valmistui Maaherrankadun ja Tulliportinkadun kulmaan vuonna 1957. Rakennuksen suunnitteli kuopiolainen arkkitehti Kaj Michael (1922-2002), joka oli aikanaan Pohjois-Savon menestyneimpiä arkkitehteja. Nimiehdotuksellaan "Rupla" hän myös voitti rakennuksen käyttönimestä järjestetyn kilpailun ja matkan Neuvostoliittoon. Toinen lähes samanikäinen Kaj Michaelin suunnittelema työväentalo on vuonna 1958 valmistunut Kiuruveden Puistonkulma, joka on sekä kokoluokaltaan että arkkitehtonisesti Työnkulmaa vaatimattomampi.

Paikalla tehty Työnkulma rakennettiin pitkälti talkoovoimin. Rakennukseen suunniteltiin tilat SKDL:n ja SKP:n paikallistoimistoille, Kansan sanan kirjapainolle sekä baarille ja juhlasalille aulatiloineen. Sen lisäksi ammattiliittojen paikallisosastot ja useat muut tahot ovat käyttäneet tiloja tapahtumiensa järjestämiseen, ja vuosina 1973-1978 tiloja vuokrattiin myös Kuopion korkeakoululle. Rakennuksessa kymmeniä vuosia toiminut tanssipaiikka tunnettiin Rupla-nimellä. Lisäksi Kuopion ylioppilasteatteri on toiminut Työnkulmalla vuodesta 1998 lähtien. Vuonna 2006 Kuopion Toimitilayhdistys ry myi kiinteistön Kuopion Rupla ry:lle, joka puolestaan myi sen vuonna 2009 Savocon Oy:lle (Lemminkäinen Talo Oy). Rakennusliike on pyrkinyt asemakaavamuutoksen kautta purkamaan rakennuksen uuden tieltä.

Parhaiten säilyneet sisätilat ovat sisäänäntuloaula, yläaula ja juhlasali. Julkisivut ovat säilyneet hyvin alkuperäisessä asussaan. Länsisivun keskimmäinen sisäänkäynti on laajennettu kaksioviseksi ilmeisesti vuonna 1984. Alun perin kohdalla oli yksi ovi ja sen oikealla puolella kapeampi ikkuna. Myös nykyinen Työnkulma-valomainos on vuodelta 1984. Alkuperäinen valomainos sijaitsi katolla vaakatasossa.

arviointi:

Kuopion Työnkulman työväentalo sijaitsee keskeisellä paikalla kahden pääkadun kulmauksessa. Se on ympäristönsä harvoja 1950-luvun rakennuksia ja erottuu omintakeisella arkkitehtuurillaan ympäröivästä rakennuskannasta. Yhdessä viereisten maakuntakirjaston ja Kuopion museon kanssa se muodostaa alueelle kulttuurirakennusten keskittymän.

Työnkulma edustaa kaupunkirakenteessa harvinaista suurempaa työväentaloa. Se on talkootöillä rakennetuksi rakennukseksi kokoluokaltaan poikkeuksellisen suuri. Liiketiloihin sisältyvässä rakennuksessa on työväentalolle tyypillinen piirre: juhlasalin sijainti on havaittavissa julkisivujen ikkunajaosta. Rakennuksen julkisivut sekä arvokkaimmat pääsisätilat eli aulatilat ja juhlasali ovat säilyneet lähestulkoon alkuperäisessä asussa. Kohde on hyvin säilynyt esimerkki arkkitehti Kaj Michaelin varhaistuotannosta. Rakennuksen ylläpitoa on kuitenkin laiminlyöty ja sen kunto on rapistunut.

Kohde on historiallisesti merkittävä paikallisen puolue-, yhdistys- ja kulttuurielämän tapahtumapaikkana.

lähteet:

Selvitykset:

Arkkitehtitoimisto ark-byroo. Työnkulma. Rakennushistoriallinen tutkimus. 24.10.2016.

Arkkitehtitoimisto Lasse Kosunen Oy. Työnkulma, Kuopio. Rakennushistoriallinen selvitys. Tampere 2011.

Historiapalvelut Pelli. Työnkulma. Kulttuurihistoriallinen selvitys. 20.9.2012.

Muut lähteet:

Kiuruveden vasemmistoliiton kotisivut, Työväentalo Puistonkulma: <http://kiuruveden.vas.fi/tyovaentalo/> (23.2.2015)

Kuopion ylioppilasteatterin kotisivut, historia: <http://www.kuopionylioppilasteatteri.net/index.php?id=2> (23.2.2015)

TYÖNKULMA

Nykyinen Työnkulma-valomainos on vuodelta 1984. Alkuperäinen valomainos sijaitsi katolla vaakatasossa. (Aada Mustonen 13.5.2015)

Vaurioita yhdessä sisäänkäyntisyvennystä kannattelevista pilareista. (Aada Mustonen 9.3.2015)

id: 300005

rakennustunnus: 1027777155

rakennustyyppi: kulttuuritoiminnan rakennukset

alkup. käyttö:	331 seura- ja kerhorakennukset yms.
nyk. käyttö:	331 seura- ja kerhorakennukset yms.
ajoitus:	1957
suunnittelija:	Kaj Michael
kerrosluku:	(1)+3
perustus:	betoni
runko:	betonipilari
vuoraus:	fural-alumiinilevy, klinkkerilaatta
ulkoväri:	harmaanvihreä, vaaleanharmaa, musta, valkoinen
kattomuoto:	monisuuntainen pulpettikatto
kate:	konesaumattu pelti
ikkunat:	useita erilaisia

Keski-Suomen museon Kioski-sovellus www.kulttuuriymparisto.fi -sovellusvuokrauspalvelu

10.4.2019

LIITE 19

ASEMAKAAVAN MUUTOS / KIINTEISTÖ OY KUOPION MAAHERRANKATU 25 / VAHTIVUORI 2-6-3 JA 4 (TYÖNKULMA)

VALMISTELUVAIHEESTA SAADUT MIELIPITEET VASTINEINEEN

Valmisteluvaiheen aineisto annettiin tiedoksi kaupunkirakennelautakunnalle 28.2.2018 ja nähtävänä aineisto on ollut MRL 62 §:n ja MRA 30 §:n mukaisesti 5.3.–6.4.2018. Valmisteluaineistoa esiteltiin yleisötilaisuudessa 22.3.2018. Mielipiteen jättivät Kuopio-Kallavesi Eläkeläiset ry, PAND Taiteilijat rauhan puolesta ry, Pohjois-Savon perinnepoliittinen yhdistys ry ja kaksi yksityishenkilöä.

Mielipiteissä esitettiin yhteneväisiä kannanottoja, joten niihin on laadittu yhteinen vastine. Vastine on tämän liitteen lopussa mielipiteiden jälkeen.

Valmisteluaineistoon sisältyi kolme vaihtoehtoa: rakennuksen peruskorjaaminen aiempaa vastaavaan käyttöön, rakennuksen peruskorjaaminen asuinkäyttöön ja uudisrakentaminen.

RAKENNUKSEN PERUSKORJAAMINEN ASUINKÄYTTÖÖN

UUDISRAKENTAMINEN

SISÄLLYSLUETTELO:

Kuopio-Kallavesi Eläkeläiset ry: mielipide.....	2
PAND Taiteilijat rauhan puolesta ry:n mielipide.....	3
Pohjois-Savon perinnepoliittinen yhdistys ry:n mielipide.....	4
Yksityishenkilön mielipide.....	4
Yksityishenkilön mielipide.....	5
Asemakaavoituksen vastine	10

Kuopio-Kallavesi Eläkeläiset ry:n mielipide 13.3.2018:

Kuopion kaupungin ei tule valmistella sellaista asemakaavaa, joka mahdollistaa Työnkulman purkamisen. Kaupungin tulee toimia niin että, Työnkulma voidaan säilyttää kokonaisuutena niin, että se peruskorjattuna nykyvaatimukset täyttävästi voi toimia monipuolisena kokous- ja kulttuuritalona kaikille järjestöille.

Kuopiossa ei ole nykyisin tiloja, joissa mm. eläkeläisyhdistykset voivat kokoontua ja järjestää juhlia isommallekin joukolle. Tanssi on hyvää liikuntaa ikäihmisillekin, joten tilan tarve on ilmeinen.

Kuopion kaupunki on linjannut v. 2017 strategiansa v. 2030. Visiona siinä on, että Kuopio on siihen mennessä ”Hyvän elämän pääkaupunki”. Hyvään elämään tarvitaan myös paikkoja, joissa voi tavata muita ihmisiä ja siten estää mm. yksinäisyyttä. Työnkulma on tähän tarkoitukseen tilojensa ja sijaintinsa suhteen erinomainen.

PAND Taiteilijat rauhan puolesta ry:n mielipide 4.4.2018:

PAND – Taiteilijat rauhan puolesta pyrkii toimillaan edistämään taiteilijoiden ja kaikkien ihmisten tasa-arvoisuutta ja hyvinvointia joka takaa rauhan ajan jatkumisen Suomessa.

Mielestämme on tärkeää tarjota erilaisille ihmisille tasapuoliset mahdollisuudet kohdata, jakaa kokemuksiaan ja osaamistaan, harrastaa ja nauttia tieteistä, taiteista ja kulttuurista.

Tällaisen tilan ja toiminnan järjestäminen on tärkeää yleisen hyvinvoinnin, yhteistyön, kehityksen sekä rauhan säilymisen kannalta.

PAND – Taiteilijat rauhan puolesta kannattaa Työnkulman säilyttävää 1. vaihtoehtoa.

Mikäli seinien suojelussa ilmenee ongelmia, tulisi ensisijaisesti pyrkiä kehittämään Työnkulman kulttuurihistoriallisesti merkittävää aktiivista toimintaa tuottaa kaupunkilaisille tiloja kohtaamiseen, harrastamiseen, taiteen kokemiseen ja tuottamiseen yli ikä-, varallisuus-, sukupuoli- tai kansalaisuusrajojen.

Pohjois-Savon perinnepoliittinen yhdistys ry:n mielipide 5.4.2018:

Yhdistys pitää ykkösvaihtoehtona nykyisen Työnkulman rakennuksen säilyttämistä.

Maamme johtava seurantalojen asiantuntija Suomen Kotiseutuliiton rakennustutkija, arkkitehti Leni Pakkala on kannanotossaan 10.2.2012 todennut Työnkulmasta:

”Kaupunkirakenteessa sijaitsevia isoja arvokkaita työväentaloja/kulttuuritaloja ei ole ylipäättään montaa maassamme ja sodan jälkeen rakennetuista Työnkulma kuuluu arvioni mukaan kahden arvokkaimman joukkoon.

Rakennus on myös tietyllä tavalla tyypillinen seurantalo, jonka eräs piirre on, että talon päätilan eli juhlasalin sijainnin voi havaita julkisivun korkeista ikkunoista.”

Yhdistys yhtyy myös Leni Pakkala esittämään toivomukseen: ”Vaikka rakennuksen alkuperäisten taustayhteisöjen toiminnalle talolla ei ole enää edellytyksiä, seurantalojen näkökulmasta on toivottavaa, että rakennus säilyisi ja siinä jatkuisi tilojen mahdollistama kulttuuritoiminta”.

Tämä näkemys on myös kaupunkikuvallisesti perusteltu. Työnkulma sijaitsee näkyvällä paikalla kahden vilkasliikenteisen pääkadun kulmassa. Sen erityislaatuinen vertikaalijäsennelty julkisivu on ollut Maaherrankadun katunäkymää jo yli puolivuosisataa. Ratkaisu takaisi myös akustiikaltaankin hyvän salin säilymisen, salin jonka arkkitehtuurin erityisansioita on molemmilta pitkiltä sivuilta sisään lankeava päivänvalo.

Nämä erityispiirteet tulisi ottaa huomioon myös uudisrakennuksessa, jos sellaiseen vaihtoehtoon päädytään. Nämä toivomukset koskevat sekä salia että rakennuksen ulkoasua.

Perinnepoliittinen yhdistys ehdottaa, että uusi sali voitaisiin tehdä mahdollisen uudisrakennuksen katutasoon. Keskustassa on jatkuva tarve monikäyttöiselle, riittävän suurelle salille, joka näyttämöineen ja ravintoloinen voisi toimia erilaisten pienryhmien esityspaikkana ja palvella myös monenlaista harrastustoimintaa. Samalla se olisi julkisena tilana osaltaan täydentämässä naapuruudessa sijaitsevan kirjaston ja museon tarjoamia kokoontumismahdollisuuksia.

Yhdistys pitää tärkeänä myös sitä, että jos rakennus korvataan uudella, niin sen arkkitehtuurissa otettaisiin huomioon nykyisen rakennuksen erityislaatuisuus, että erityisen tilalle rakennetaan uutta arkkitehtuuriltaan erityistä, ei monista muista kaupunkikeskustan ja satama-alueen asuinrakennuksista tuttua tavanomaista ratkaisumallia. Saataisiin tilalle jotakin, joka esim. julkisivujäsenneltyllään muistuttaa paikalla aiemmin olleesta, jossa erityinen korvataan nykyarkkitehtuuria edustavalla uudella erityisellä, kaupunkikuvaa rikastuttavalla ratkaisulla.

Yksityishenkilön mielipide 4.4.2018:

Esitän, että Kuopion kaupunki valitsee Työnkulman rakennuksen osalta vaihtoehdon 1 asemakaavaehdotuksen laadinnan pohjaksi. Toivon, että kaupunkirakennelautakunta esittää Kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuustolle asemakaavassa edettävän 1. vaihtoehdon mukaisesti kunnioittaen mm. Museoviraston lausuntoja asiassa. On tärkeää huomioida, että Korkeimman Hallinto-oikeuden asiassa aiemmin antamassa päätöksessä todetaan, että Työnkulman kiinteistö täyttää laissa säädetyt suojelun edellytykset; harvinaisuus, edustavuus, alkuperäisyys ja historiallinen todistusvoimaisuus. Näkemykseni mukaan uudessa kaavaluonnoksessa ei ole riittävässä määrin tai riittävän vakuuttavasti voitu perustella asian olevan toisin.

Ottaen huomioon laajan joukon kannanottoja ja lausuntoja edelliseltä kaavavalmistelulta vuodelta 2012*, jotka puoltavat Työnkulman rakennuksen säilyttävää kaavavaihtoehtoa, sisältää vaihtoehto 2:n tai 3:n mukainen eteneminen paitsi suuren riskin valituksille kaavaprosessin myöhemmässä vaiheessa, niin myös riskin menettää kaupungista arvokas palanen sen kulttuuri- ja työväenhistoriaa.

Erityisen vahvasti tulisi huomioida Pohjois-Savon ELY-keskuksen ja Kuopion kulttuurihistoriallisen museon kannanotot, joissa molemmissa todetaan, että rakennuksen säilyttämisen mukainen eteneminen on suositeltavin vaihtoehto ottaa asemakaavaehdotuksen laadinnan pohjaksi.

Laaditussa kulttuurihistoriallisessa selvityksessä ei ole paneuduttu juurikaan rakennuksen toiminnalliseen historiaan 1970-1990 -luvulla, jolloin toiminta ei luonteeltaan ollut kovin aatteellisesti painottunutta. Rakennuksen säilyttämistä puoltaa ts. myös muut kuin aatehistorialliset arvot, jotka liittyvät koko Suomen kulttuurihistoriaan. Esimerkkinä mainittakoon useita kertoja Kuopion Musiikkikeskuksessakin esiintyneen Neljä Ruusua yhtyeen osallistuminen Rockin SM-kisoihin Kuopion Työnkulmalla vuonna 1983, kun kokoonpano esiintyi vielä nimellä "Talouskukkaro" ja esiintyjät olivat vasta 13 - 15 -vuotiaita. Myös monia muita merkittäviä artisteja on esiintynyt Työnkulmalla viihdyttäen kuopiolaisia ja muita lähikuntien asukkaita.

Vaikka vuoden 2012 kaavoitusprosessiin jälkeen tehtyjä selvityksiä onkin nyt nähtävillä olevassa asemakaavaehdotuksen luonnoksessa laajennettu, eivät ne edelleenkään ole riittävästi talon toiminnallista historiaa avaavia tai sen kulttuurihistoriallista merkitystä koko Kuopion ja sen lähialueen asukkaille kartoittavia. Painopiste on selvityksissä ollut siinä, kuinka kiinteistöstä saataisiin taloudellisesti tuottava eikä selvityksen siis voi katsoa olleen hyvältä hallinnolta edellytettävällä tavalla puolueeton suhteessa hakijaan (YIT Oyj) ja muihin tahoihin, joilla asiassa saattaisi olla intressejä, kuten paikalliset työväenliikkeeseen kuuluvat puolueet ja yhdistykset tai kulttuurintuottajat.

Sitä paitsi nykyisen omistajan vuonna 2012 (tuolloin Lemminkäinen Oyj, nyttemmin YIT Oyj) laatimat kustannusvertailut osoittavat, ettei peruskorjausvaihtoehto ole *merkittävästi* uudisrakennusta kalliimpi vaihtoehto - joskin tuotto-odotus kohteelle omistajan näkökulmasta heikkenisikin oleellisesti verrattuna rakennuksen säilyttävän vaihtoehdon mukaiseen etenemiseen.

Mitä kauemmin rakennuksen säilyttämistä puoltavia vaihtoehtoja pyritään välttelemään nykyisen tuottoa tavoittelevan asunto-osaakeyhtiön ja Kuopion kaupungin virkamiesten toimesta, sitä kalliimmaksi muodostunevat myös korjauskustannukset, kun talo seisoo käyttämättömänä sään armoilla ilman, että kukaan toteuttaa vaadittavia kunnostustoimia.

Kustannuksia rakennuksen säilyttävän vaihtoehdon tai sen purkamisvaihtoehdon välillä erilaisten lopputulosten vuoksi ei voida suoraan verrata keskenään, sillä Työnkulman säilyttävässä vaihtoehdossa rakennuksen käyttötarkoitus ja yleishyödyllisyys olisi aivan toista luokkaa kuin asuinkerrostalon kohdalla.

Se tosiasia, että Toimitaloyhdistys on luopunut kiinteistön omistuksesta taloudellisen pakon edessä (ei mm. saanut kaupungilta avustusta tarvittaviin tilojen korjaustoimiin, vaikka oli niitä hakenut), ei vielä tarkoita, että koko työväenliike ja sen elinvoimaisuus olisivat hiipuneet tai elinvoimattomia. Koska minulla ei ole pääsyä toimitaloyhdistyksen kirjanpitoon, pohjautuu tämä tieto vain suullisesti kerrottuun oletettuun totuuteen, jonka olen kuullut haastatellen suullisesti useita eri työväenliikkeessä pitkään toimineita henkilöitä. Asia lienee kuitenkin tarkistettavissa kaupungin arkistosta tai haastatellen kiinteistön ensimmäisen omistajavaihdoksen aikana Toimitaloyhdistyksessä toimineita henkilöitä (kevät 2004).

Kiinteistön Toimitaloyhdistystä seuranneet omistajatahot eivät ole aktiivisesti markkinoineet tai tarjonneet tiloja vuokralle tai järjestäneet siellä toimintaa, jota varten kiinteistö on alun alkaen suunniteltu. Tästä ei liene moittiminen työväenliikettä, vaan tilojen sen jälkeisiä omistajia, jolla ei tietääkseni ole mitään kytköksiä työväenliikkeeseen? Pikemminkin on tunnettua, että esimerkiksi Kokoomuksen listoilla valtuustossa edelleen toimiva yrittäjä Allu Koskinen on ollut aktiivitoimija myös Rokkisedät oy:ssä, joka aikoinaan osti Työnkulman kiinteistön Toimitaloyhdistykseltä. Kokoomusta en lukisi osaksi työväenliikettä, vaikka puolue on tämän vuosituhanen alun ajan yrittänytkin itseään sellaiseen asemaan lanseerata.

Rokkisedät Oy luovutti kiinteistön käyttöoikeuden YTJ:lle vuosina 2012 - 2013 (Kauppalehti.fi, haettu 2.4.2018). Rokkisedät osakeyhtiö on toiminut Yritysrekisterin mukaan ajalla 23.3.2004 – 21.4.2014 ja vuoden 2016 liikevaihto sillä oli 456 000 euroa. Allu Koskinen on kommentoinut Rokkisetien nimissä ainakin vuoden 2009 Kuopio Rock Cock –festivaalin palkkarästituhuja (Savon Sanomat 3.9.2009).

Käsitteillä olevassa ja vuoden 2012 kaavavalmistelussa Työnkulman kiinteistöä koskien on useaan otteeseen todettu rakennuksen olleen tyhjillään vuoden 2012 jälkeen. Lukiessa kaava-valmistelutekstiä, on nämä merkittävät omistajavaihdokset jätetty aivan kuin tahallisesti mainitsematta aina todettaessa, että vuoden 2012 jälkeen rakennus on ollut kokonaan tyhjillään. Kysymys kuuluukin – olisiko rakennus ollut tyhjillään vuodesta 2012 lähtien, jos sen omistajana ja ylläpitäjänä olisi ollut vuosituhanen alusta lähtien yksityisen osakeyhtiön tai asuntorakennusyhtiön sijaan Kuopion kaupunki tai muu yleishyödyllinen yhteisö? Yleishyödyllisen yhteisön tai kaupungin toiminnan tarkoituksena kun olisi tuottaa yhteisöllisiä kulttuuripalveluita eikä tahkoa rahaa kiinteistökaupoilla, kuten vaikuttaisi olleen tilanne Rokkisedät Oy:n, Lemminkäinen Oyj:n ja YIT Oyj:n kohdalla? Miksi kaupunki ei lähtenyt tukemaan Toimitilat Oyj:tä taloudellisesti tai lunastanut kiinteistöä tuolloin omakseen kunnostusta varten yhdistyksen aktiivisista yrityksistä huolimatta?

Mikäli kaupunki olisi jo vuosituhanen alussa suostunut lunastamaan kiinteistön ja kunnostamaan sen vaadittavin toimenpitein yhteistyössä silloisen omistajatahon kanssa, ei nyt tarvitsisi neuvotella KHO:ta myöten asiasta ja puntaroida purkamisvaihtoehtoa. Talo olisi todennäköisesti monipuolisesti kaupunkilaisten käytössä, kuten esimerkiksi Helsingin Kulttuuritalo, jonka omistaa tosin valtion liikelaitos Senaatti-kiinteistöt. Helsingin Kulttuuritalonkin rakennuttivat Suomen kansandemokraattiset järjestöt, suurelta osin talkootyönä.

Rokkisedät Oy-nimikin jo viittaa siihen, että työväenliikkeen toimijoiden tavoitteena on ollut vaalia talon käyttötarkoitusta kaupunkilaisten kulttuuriolohuoneena valittaessa kiinteistön uutta omistajaa. Toisin kuitenkin kävi. Rokkisetien tavoitteena olikin kiinteistön ja kulttuuritoiminnan ylläpidon sijaan puhdas voitontavoittelu ja ehkä jopa kiinteistön lunastamisen ja rappeuttamisen kautta työväenliikkeen toiminnan lamaannuttaminen entisestään makuuttamalla taloa sitä kunnostamatta vuosikymmen ajan. Siinä sivussa vaan Kuopion kulttuurielämäkin on joutunut ottamaan kolhuja, kun vastaavanlaisia tiloja on monilla toimijoilla ollut vaikeaa löytää. Taloa on seisotettu ilman, että vaadittavia korjaustoimia olisi tehty ja lopullisena tavoitteena näyttää olleen sen edelleen myyminen asunto-osakeyhtiöille kiinteistön purkamista ja tuottoisaa uudisrakentamista varten.

En halua kiistää vuosituhannen alun työväenliikkeen hiljaiseloa ja sopeutumattomuutta uusliberalistiseen talouspolitiikkaan Kuopiossa, jonka vuoksi Työnkulmankin kohdalla ajaututtiin pakkoratkaisuun, että kiinteistön omistuksesta oli luovuttava. Mainittakoon, etten toisaalta juurikaan asiasta tiedä, sillä vuosina 2002 - 2007 asuin itse ulkomailla eikä minulla ollut minkäänlaisia yhteyksiä suomalaiseen työväenliikkeeseen tuolloin tai ennen sitä. Kuulun yhteen niistä lukuisista uusista työväenliikkeen jäsenistä, jotka ovat saaneet tietää Työnkulmankin vaiheista ja historiasta lähinnä suullisesti liikkeen vanhempaa polvea edustaneiden toimijoiden kertomana. Toki esimerkiksi Kuopion Ylioppilasteatterin esityksiä tuli käytyä katsomassa Ruplalla vielä 2008 - 2010, kunnes ilmeisesti sisäilmaongelmien vuoksi ylioppilasteatterinkin piti hankkiutua muihin tiloihin? Nuoruuteni asuin Lapinlahdella, josta on 60 km Kuopioon. Muistan käyneeni useita kertoja kaveriporukalla junalla katsomassa bändejä Ruplalla. Mieleen on jäänyt ainakin Tik Takin ja Juustopäiden keikat joskus 90-luvun puoliväliltä.

Kannanoton tarkoituksena on paitsi olla vaikuttamassa siihen, että tämä kulttuurihistoriallisesti merkittävä kiinteistö saataisiin takaisin alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa, niin myös vahvasti kyseenalaistaa Kuopion kaupungin kaavaprosessin näennäinen epäpoliittisuus ja rationaalisuus.

Työväenliike ei ole menettänyt elinvoimaansa, mutta tiloja toimia se on menettänyt kiihtyvällä tahdilla johtuen oikeistolaisesta kaavoituspolitiikasta ja rahanahneudesta sitten 1990-luvun.

Vaihtoehtoisesti Kuopio ja sen verovaroin tukemat kulttuurialan toimijat voisivat tarjota edelleen kaupunkilaisille vaihtoehtoisia tapoja viettää vapaa-aikaa, kuin runsaaseen alkoholinkulutukseen pohjautuvissa ravintolatapahtumiin. Esimerkiksi lapset ja nuoret, iso osa eläkeläisistä, pienten lasten vanhemmista jne. saattaisivat mieluummin käydä kulttuuritapahtumissa Työnkulman kaltaisissa tiloissa kuin paikoissa, joissa aikaa viettääkseen on ainakin kova sosiaalinen paine kuluttaa samalla alkoholia. Ravintoloissa tiettyjen ihmisten oleminen osittain tai kokonaan pois rajattua esimerkiksi aukioloaikojen kautta, jotka eivät useinkaan sovellu pienille lapsille, vanhuksille tai perheellisille työssäkäyville.

Nyt nähtävillä olevan asemakaavachdotuksen luonnoksessa sivulla 30 kysytään, mihin toimintaan rakennusta käytettäisiin ja miten käyttökustannukset saataisiin katetuiksi, mikäli päätettäisiin edetä vaihtoehdon 1 eli Työnkulman rakennuksen säilyttävän vaihtoehdon pohjalta. Samassa mainitaan myös Tilakeskuksen todenneen kantanaan, ettei kaupunki voi kustannussyistä lunastaa rakennusta yleishyödylliseen käyttöön eikä kaupunki näe sille tarvettakaan; "muitakaan yhteiskunnallisia tai yksityisiä tahoja ei ole noussut näissä tarkoituksissa esiin". Kysynkin, onko kiinteistön nykyisen omistajan eli kaavamuutosta hakeneen YIT Oyj:n kanssa edes keskusteltu mahdollisesta kiinteistön kauppahinnasta? Onko pohdittu esimerkiksi Jyväskylän Lutakon kaltaista ratkaisua, jossa kaupunki

tarjoaisi YIT:lle jonkin vastaavan keskeisellä asemakaava-alueella sijaitsevan tontin uudisrakentamiseen saaden vaihtokaupaksi Työnkulman kiinteistön jollakin muodollisella kauppahinnalla (Tuomaala, 2010, Schaumaninkatu 3 – Tanssisali Lutakko 1990 – 2010)? Vastineeksi kaupunki saisi kohennettua imagoaan kulttuurikaupunkina ja kasvatettua vetovoimaisuuttaan elinvoimaisena kaupunkiympäristönä, jossa on tarjolla muunkinlaista kuin ravintoloihin sijoittuvaa kulttuuritoimintaa. Käsittäakseni 1. vaihtoehto ei poissulje sitäkään, etteikö kaupunki voisi kunnostettuaan rakennuksen vuokrata osaa tiloista asuinkäyttöön ja osaa esimerkiksi kulttuurialan yhdistyksille, osuuskunnille, yrittäjille ja tapahtumajärjestäjille kattaen siten ainakin osan rakennuksen korjaus- ja ylläpitokustannuksista (vertaa esim. Helsingin Annantalo, Caisa, Kanneltalo, Malmitalo, Stoa jne.).

Vaihtoehto 1:n mukainen eteneminen mahdollistaisi toisaalta myös laajempien selvitysten käynnistämisen siitä, voitaisiinko tontilla sijaitsevat kiinteistöt peruskorjata esimerkiksi ns. elinkaarimallia hyödyntäen yhteistyössä nykyisen kiinteistönomistajan ja kaupungin kanssa sekä hyödyntää yleishyödyllisiin tarkoituksiin rakennuksen kulttuurihistoriaa kunnioittaen? Kiinteistön omistajallekin saattaisi syntyä markkinallista etua, jos se olisi julkisten tahojen kanssa yhdessä toteuttamassa Työnkulman peruskorjausta ja samalla edistämässä sen saattamista takaisin pääasiallisesti järjestö- ja kulttuurikäyttöön.

* Vaihtoehto 1:ta puoltaa mm. seuraavat poiminnat vuonna 2012 osana kaavavalmistelua annetuista lausunnoista:

Pohjois-Savon Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus:

"Kuopion kaupungilta puuttuu uudemman ajan rakennuskannan inventointi ja arvottaminen, joten Työnkulman rakennuksen asema tässä kokonaisuudessa jää avonaiseksi. Tavoitteena tulee olla, että Työnkulman rakennuksesta saataisiin asiantuntijaryhmän yhteinen näkemys rakennuksen arvoista ja niiden säilyttämisestä. Lähtökohtana on maankäyttö- ja rakennuslain velvoite, että rakennettua ympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Myös kulttuuriarvojen vaaliminen on lain keskeinen tavoite. Lisäksi kaava-alue rajautuu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön, rännikatuverkostoon."

"ELY-keskus esittää kaavamuutoksen lähtökohdaksi xxx:n ratkaisua, jossa Työnkulman rakennus säilytetään ja tonttikokonaisuus saa lisärakennusoikeutta voimassa olevaan asemakaavaan verrattuna."

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo:

"Työnkulman rakennuksella on kulttuurihistoriallista arvoa, joka liittyy lähinnä talon paikallishistorialliseen ja rakennushistorialliseen merkitykseen. Talon paikallishistoriallisen arvon voi katsoa liittyvän ensisijaisesti sen käyttöön – ja toissijaisesti rakentamistapaan ja syntyhistoriaan."

"Kulttuurihistorialliset arvot ovat niin selkeitä, että rakennuksen suojele asemakaavassa on perusteltua. Ulkoasun lisäksi on aiheellista suojella juhlasalin ja aulatilojen kiinteä sisustus."

"Museo puoltaa näin jatkosuunnittelun pohjaksi toteutusvaihtoehtoja 1 tai 2 [kiinteistön peruskorjaus]. Vaihtoehto 2 [jossa Työnkulma peruskorjataan] on kulttuurihistorialliselta kannalta hyvin perusteltavissa, koska Työnkulman talo on alun perinkin suunniteltu niin, että siihen kiinnitulevana voidaan Tulliportinkadun puolelle toteuttaa myöhemmin lisäosa tai toinen rakennus."

Pohjois-Savon Perinnepoliittinen yhdistys:

"Vaihtoehto 2:en mukainen [kiinteistön säilyttämistä ja peruskorjausta edellyttävä vaihtoehto] rakennusoikeuden n. 2500 m² lisäys kompensoi hyvin Työnkulman säilyttämisestä aiheutuvat kustannukset eikä ole omistajalle kohtuuton, joten se on hyvin realistinen vaihtoehto. Lisäksi kaavan suojelumerkintä sallii poikkeamisen monista uudisrakentamisen viranomais määräyksistä, myös autopaikkanormeista."

"Rupla pitäisi inventoida pian ja laittaa alkuun kaupungin uudemman rakennusperinnön inventointi aina 1980-luvun loppuun asti."

"Ruplan säilyttämistä puoltavat arvot ovat niin merkittäviä, että rakennus tulee suojella asemakaavalla vaihtoehdon 2 periaatteita noudattaen."

Leni Pakkala, Kotiseutuliitto (30.10.2012 pidetyssä asiantuntijakeskustelussa):

"Rakennus on talkoo- ja kansalaisjärjestötoiminnalla rakennettu harvinaisuus, joita ei ole enää monta jäljellä kaupunkirakenteessa. Se kuuluu sodan jälkeen rakennetun kahden arvokkaimman ison seurantaloukseen (toinen on Helsingin kulttuuritalo). Rakennustapa (talkootyö) on rakennushistoriallisiin arvoihin kuuluva arvo."

Lisäksi liitettäköön asianomaisten suostumuksella tähän kannanottoon seuraavat 1. Vaihtoehtoa puoltavat yksityisten henkilöiden lausumat:

"Muutin 2010 Kuopioon, joten minulla ei ole muuta affektia Ruplaan kuin muutaman KYT:n näytelmä, jonka olen ehtinyt paikan päällä käydä katsomassa. Niinpä suhde siihen on aika yleisellä tasolla, ja vaikea löytää omaa moottoria säilyttämiseksi omasta historiasta. Olen kannattanut säilyttämistä puhtaasti periaatepohjalta. Sitä kannatan Ruplassa, että se on vanhan logiikan mukaan rakennettu kohde, joka painottaa yhteisöllisen tilan tarvetta. Tilaa, joka ei korosta kuluttajuutta, valmista tuottaja-tilaaja -mallia, vaan on yhteisön tarpeisiin ja ehdoilla muuntuva tila. Mahdollistava, innostava. Tämmöistähän Kuopiossa ei ole olemassa tällä hetkellä, paitsi Kulttuuriareena 44, mutta onhan se selkeästi identifioitunut nuorisotilaksi. Toinen, mitä kannattaisi alkaa ajamaan on VR:n varikkoalueen tai Itkonniemen tehtaiden käyttöönottoa ja valtausta kulttuuritoimintaan."

Yksityishenkilön mielipide 5.4.2018:

Ihmettelen, että Kuopiossa, joka niin mielellään ja ylpeästi haluaisi kantaa kulttuurikaupungin tittelään, päättäjiltä ei kuitenkaan tunnu löytyvän hitustakaan mielenkiintoa kulttuurin tukemiseen.

Toivon, että nyt ymmärrettäisiin tehdä tarvittavia muutoksia, jotta Kuopio olisi vireä ja tuottelias, lämmin ja avoin hengeltään. Se, että Kuopiossa järjestetään festivaaleja, kuten Kuopio Tanssii ja Soi, Viinijuhlat ja Kuopio Rock Cock, eivät tee Kuopiosta vielä oikeaa kulttuurikaupunkia. Työnkulma aikoinaan teki, ja sillä maineellahan täällä yhä pitkälti ratsastetaankin, vaikka nyt osa haluaa unohtaa tuohon taloon liittyvän kulttuurillisen merkityksen ja oikeuttaa talon purkamisen asuintaloksi. Työnkulmalla on toiminut aikoinaan mm. Kuopion yliopisto, Kuopion kaupunginteatteri, Kuopion ylioppilasteatteri, Kuopion Eläkeläiset, Kuopion ensimmäinen internetkahvila, ja siellä pidettiin lukuisia tanssi- ja muita kursseja. Ehkä ei ole syytä myöskään unohtaa, että siellä ovat esiintyneet kaikki maamme huiput Juicesta Eppu Normaaliin sekä paikalliset pienet ja suuret tähdet, kuten Tarot ja DJ Nite.

On liian helppoa puhua kulttuurista tärkeänä ja mainostaa itseään kulttuurikaupunkina, joka on ihmisiä varten ja vastaa heidän tarpeisiinsa, mutta tosiasiasa sivuuttaa aihe - usein taloudellisiin syihin vedoten. Kuopiossa kulttuurin ja taiteen tuottaminen on pitkälti yksittäisten puuhanaisten tai miesten varassa. Yksittäisistä tekijöistä toki aina pitkälti isommat jutut rakentuu, mutta tukea tekemiseen ei voi saada liikaa. Tiloja jotka mahdollistaa monimuotoista toimintaa, arvostusta, joka viestittää, että kaupunkilaisten hyvinvointi on oikeasti lähtökohtana ja erityisen tärkeää. Silloin harrastajia ja taiteen ammattilaisia ja jokaista yksilöä osana yhteistä kaupunkia huomioidaan, koska ymmärretään että ihmiset tekevät kaupungin. Jos kaupunkilaiset voivat hyvin, koko ympäristö kukoistaa. Nykyään yhteisten tilojen ja aktiviteettien järjestäminen olisi erityisen tärkeää, sillä ikääntyvät ihmiset erakoituvat ja alkoholisoituvat kovaa vauhtia. Lasten ja nuorten, myös keski-ikäisten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet. Työttömyysluvut eivät niin ikään lupailu hyvää. Teknologian kehittyessä yhä useampi jää kotiin laitteiden ääreen. Tällainen erakoituminen ei ole hyväksi yksilölle, eikä yhteisölle. Olisi tärkeää tunnistaa nämä osatekijät kokonaisuudessa, josta muodostuu hyvä elinympäristö ja tarjota ihmisille mahdollisuus lähteä kohtaamaan toisiaan, myös päihtetöissä ja/ maksuttomissa tiloissa ja tapahtumissa. Ihminen haluaa kuulua johonkin ja kokea olevansa tärkeä osa yhteisöä.

Olen syntynyt Kuopiosta ja asuin täällä yli kuusi vuotta, oltuani 16-vuotta toisaalla, neljä niistä opiskelemaisissa Hollannissa ja 12 pääkaupunkiseudulla. On surullista seurata miten Kuopio köyhtyy henkisesti ja muuttoaalto etelään aktiivisemmän elämän pariin virtaa voimakkaasti. Toimin esittävien taiteiden alalla ja tapaan eri alojen kierteleviä taiteilijoita ja usein kuulen sanottavan, ettei Kuopio osu keikkareiteille, koska ei ole löytynyt sopivaa paikkaa, harvemmin on kutsujakaan tullut. Kuopio on vailla imua.

Jos asia askuruttaa, niin voisi kysyä yksinkertaisen kysymyksen ja vastattuaan rehellisesti, oikea vastaus löytyy heti ja tarvittavat toimenpiteetkin sitten selventyy, kun toimeen tartutaan

Kumpiko ratkaisu hyödyttäisi suurempaa joukkoa ihmisiä, asuinkeuhkasto vai kaikille yhteinen (monitoiminen) Kulttuuritalo?

Kuopiolaiset ansaitsevat Kulttuuritalon joka kokoaa ihmiset toimimaan ja luomaan yhdessä yli ikä-, kansallisuus- tai muiden rajojen.

Keskisuuren salin, joka kunnioittaisi Työnkulman legendaarisen salin mittoja ja akustiikkaa ja tarjoaisi tilan monipuoliselle tekemiselle ja jakamiselle.

Kysyntä olisi valtava, niin järjestöjen kuin muiden järjestäjien (keikkamyyjät, luennoitsijat, kurssit, teatterit jne. jne.) ja kuluttajien puolelta.

Työnkulman tontti on sijainniltaan täydellinen linkki sataman, Minna Canthin talon, keskustan baarien, hotellien ja rautatieaseman välillä, synergiaedut olisivat valtavat.

Keskeinen paikka on oleellinen tällaisessa projektissa, ja näin tämä kiistanalainen tontti saisi oikeudenmukaisen, perinteitä sekä eritoten nykyhetkeä ja tulevaisuutta kunnioittavan päätöksen eli uuden alun!

Nyt on aika!

Kannatan 1. Työnkulman säilyttävää vaihtoehtoa.

Asemakaavoituksen vastine annettuihin mielipiteisiin:

Mielipiteissä on esitetty vastaavia kantoja kuin yleisötilaisuudessa 22.3.2018. Useassa mielipiteessä esitetään, ettei rakennusta purettaisi, vaan se tulisi säilyttää ja peruskorjata nykyvaatimukset täyttäväksi monipuoliseksi kokous-, harrastus- ja kulttuuritaloksi kaikille järjestöille ja kaikille ihmisryhmille. Rakennuksen kunnostaminen monikäyttöiseksi kulttuuritiloiksi tukisi näin Kuopiota kulttuurikaupunkina ja parantaisi kaupunkilaisten hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Mielipiteissä esitetään, että purkamisella menetettäisiin ja että säilyttämisessä rakennuksen käyt-

tötarkoitus ja yleishyödyllisyys olisivat aivan toista luokkaa kuin asuinkerrostalon kohdalla. Useissa mielipiteissä esitetään, että kaupunki osallistuisi joko osittain tai kokonaan rakennuksen peruskorjaukseen. Toisaalta on myös esitetty, että monikäyttöinen kulttuuri- ja harrastustila toteutettaisiin tälle paikalle sellaisen uudisrakennuksen katutasoon, joka korvaisi Työnkulman rakennuksen erityislaatuisuuden nykyarkkitehtuuria uudella erityisellä kaupunkikuvaa rikastuttavalla ratkaisulla. Lisäksi on esitetty, ettei uudessa selvityksessä ole riittävästi avattu talon toiminnallista historiaa eikä sen kulttuurihistoriallista merkitystä, sillä rakennuksella on myös muita kuin aatehistoriallisia arvoja. Myös Kuopion kaupungin kaavaprosessin näennäinen epäpoliittisuus ja rationaalisuus on kyseenalaistettu.

Voimassaolevassa asemakaavassa tontit on kaavoitettu liike- ja toimistorakennusten korttelialueeksi. Keskeisen kaupunkialueen yleiskaava on voimassaolevaa asemakaavaa uudempi. Yleiskaavan tavoitteena on toteuttaa alue kerrostalovaltaisena asuntoalueena ja palvelun ja hallinnon alueena. Alueella olevaa Työnkulman rakennusta ei ole osoitettu säilytettäväksi millään kaavatasolla. Rakennus ei sisälly säilyttämisluetteluihin raporttiin eikä sitä ole myöskään tarkoitus sisällyttää laadittavana olevan keskustan osayleiskaavan suojelukohdeluetteluun.

Kaavaprosessien aikana on neuvoteltu lukuisia kertoja eri tahojen rakennus- ja kulttuurikulman rakennuksen arvoista ja niiden säilyttämisestä. Kaavatyöhön liittyy useita rakennus- ja kulttuurihistoriaan, rakennuksen kuntoon sekä rakennuksen säilyttämiseen ja käyttötarkoituksen muuttamiseen liittyviä selvityksiä, joita on selostettu tarkemmin selostuksen kohdissa ”3.2.1.2 Kiinteistö Oy Kuopion Tulliportti-rakennusta koskevat selvitykset” ja ”3.2.1.3 Työnkulman rakennusta kos-

kevat selvitykset”. Aiemman vuoden 2013 kaavatyön yhteydessä tehdyissä selvityksissä Työnkulman rakennus- ja kulttuurihistoriallisista arvoista päädyttiin eriäviin kantoihin. Varsinkin rakennuksen arkkitehtoniset ja rakennushistorialliset arvot nähtiin ristiriitaisesti hyvin eri tavalla. Sen sijaan moni näki rakennuksella olevan paikallis- ja kulttuurihistoriallisia arvoja, joiden nähtiin kytkeytyvän rakennuksen rakentamistapaan talkootyönä ja siinä harjoitettuun yhteisö- ja kulttuuritoimintaan. Rakennuksen nähtiin jopa kuuluvan kahden arvokkaimman sodan jälkeen rakennetun työväentalon/kulttuuritalon edes verrata tässä mielessä Kulttuuritaloon. Koska rakennus on huonokuntoinen eikä vastaa nykyajan määräyksiä, selvityksissä nousi usein esiin vahva epäily, voivatko ratkaisuissa. Vastaavia rakennuksen arvoihin ja niiden säilymiseen liittyviä kantoja on esitetty myös tämän kaavatyön yhteydessä.

Tämän kaavatyön yhteydessä laadituissa uusissa rakennus- ja kulttuurihistoriaa koskevissa selvityksissä on paneuduttu erityisesti tarkastelemaan Työnkulman rakennuksen kulttuurihistoriallisia arvoja, roolia ja rakennuksen suunnittelijaa suhteessa eräisiin muihin vastaavan kaltaisiin saman suunnittelijan Kuopion kaupunkikeskustan kulttuuri- ja liikerakennuskohteisiin. Valtakunnallisesti on tutkittu muita Työnkulman kanssa samaa kokoluokkaa ja aikakautta edustavaa, kivistä rakennettua kaupunkikeskustassa sijaitseurantaloa. Samalla on selvitetty myös rakennuksen toiminnan kehityskaarta ja merkitystä kulttuurikeskuksena. Paikallisessa arvotuksessa on päädytty siihen, että Työnkulman arkkitehtoniset arvot arvioidaan luokkaan ”ei erityistä merkitystä”, kaupunkikuvalliset arvot luokkaan ”jonkun verran kaupunki- tai kyläkuvallista merkitystä”, historiaa merkitystä” ja ulkoasun säilyneisyys luokkaan ”muutoksia ei ole tehty tai ne on sovitettu luontevasti osaksi olemassa olevaa kokonaisuutta”. Kokoontumisrakennuksena Työnkulmalla on ollut paikallishistoriallista merkitystä, mutta sen alkuperäinen käyttö on päättynyt. Valtakunnallisessa arvotuksessa Työnkulmaa pidetään rakennushistoriallisen ja rakennustaiteellisen arvon osalta ulkoasultaan vaatimattomana suhteessa muihin aikansa julkisiin tai puolijulkisiin rakennuksiin. Työnkulman rakentamista talkootyönä ei sinänsä pidetty erityisen poikkeuksellisenä.

Työnkulman rakennukseen liittämiin, rakennusperinnön suojelusta annetun lain mukaisiin arviointiperusteisiin (harvinaisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen todistusvoimaisuus) liittyvä arviointi. Harvinaisuuden osalta Työnkulmaa ei tässä tarkastelussa pidetä ainutlaatuisena tai edes erityisen harvinaislaatuksena työväentalona ja varsinkaan seurantalona. Arvioijan mukaan ei ole erityistä perustetta väittää, että juuri Työnkulma olisi ollut esikuva, koska kaikki seurantalot ovat yhtä lailla olleet kunnan rakennuttamien monitoimisten kulttuurikeskusten esikuvia. Edustavuuden osalta Työnkulmaa ei pidetä eikä ajan-kohtansa tyypillisenä työväentalona kokonaisratkaisunsa puolesta. Alkuperäisyyden osalta rakennuksen on todettu säilyneen melko hyvin alkuperäisessä asussaan sekä julkisivun että päätilojen osalta. Mikäli rakennus kunnostettaisiin, arkkitehtuurin, tyylin ja rakentamistavan alkuperäisyyden nähdään kärsivän suurella todennäköisyydellä, suojelun perusteeksi nostettujen arvojen katoavan ja korjaustoimenpiteiden olevan mittavia ja Historiallisen todistusvoimauuden osalta todetaan, että Työnkulman rakentaminen on ollut paikallisilta työväenliikkeen läheisiltä yhdistyksiltä suuri ponnistus ja

tämisellä ei kuitenkaan
kyetä säilyttämään talkootyön perinnettä, joka on jo katkennut.

Kaikissa kaavatyön eri vaiheissa tehdyissä rakennuksen peruskorjaukseen tai käyttö-
tarkoituksen muutokseen liittyvissä selvityksissä on käynyt selkeästi ilmi, että Työ-
kulman rakennuksen säilyttäminen vaatisi runsaasti kokonaisvaltaisia korjaus- ja muutos-
maan tämän hetkisiä tai lainsäädännön edellyttämiä ter-
veellisyyteen ja turvallisuuteen liittyviä tarpeita ja määräyksiä. Kaikki talotekniikka, läm-
järjestelmät joudutaan niiden huonokuntoi-
suuden vuoksi uusimaan kokonaisvaltaisesti. Välttämätön rakenteiden ja varusteiden
uusiminen tarkoittaisi sitä, että rakennuksesta jäisi jäljelle vain kantava betoninen runko.
Ulkoarkkitehtuuri muuttuisi muun muassa lämpöerityksen vahvistamisen vuoksi ja mah-
dollisesti myös julkisivulevyn korjauksen/muutoksen myötä. Selvitysten mukaan korjaus-
piteiden ja kunnostuksen yhteydessä arkkitehtuurin, tyylin ja rakentamisen alku-
peräisyys kärsisi suurella todennäköisyydellä, suojelun arvot katoaisivat ja korjaustoi-
menpiteet olisivat mittavia ja kalliita. Lisäksi kaavoituksen aloituskokouksessa pelastus-
viranomaisen on todennut, että peruskorjauksen jälkeen rakennukseen saattaisi jäädä
keskus totesi tällöin, että asun-
noiksi rakennus ei ole hyvä ja samassa käytössä arvoja säilyisi, mutta rakenteellinen
heikkous vie pohjaa säilyttämiseltä.

Työ-
kulman rakennuksen kohdalla ongelmallista on sellaisen pitkäaikaisen käyttötar-
koituksen löytäminen, jonka vuokratuotot kattaisivat korjaus- ja ylläpitokustannukset.
Mahdollisia korjaus- ja säilytysavustushaavoituksia on selvitetty asiantuntijoiden
kesken ja ilmeiseksi on käynyt, ettei esimerkiksi yksityinen taho ole oikeutettu saamaan
riittävän kattavia avustuksia. Tämä on havaittu jo rakennuksen aiemmassakin historias-
sa aiempien omistajien osalla. Mikään yksityinen, yhteisöllinen, yhteiskunnallinen tai
muukaan taho ei ole kaavaprosessien aikana osoittanut halukkuuttaan esimerkiksi lu-
nastaa rakennus ja säilyttää se yleishyödyllisessä käytössä.

tä kaupungilla ei ole tarkoitusta hankkia Työ-
kulman rakennusta omistukseensa eikä toteuttaa sinne matalan kynnyksen kulttuuri- ja
harrastustiloja. Kaupungin hyvinvoinnin edistämisen palvelualue pyrkii vastaamaan kult-
aisesti kehittämällä jo omistamiensa tilojen käyttöä.
Tämä on todettu myös hyvinvoinnin edistämisen lautakunnan 23.1.2019 antamassa
vastauksessa kuntalaisaloitteeseen, joka koski rakennuksen kunnostamista järjestöjen
käyttöön. Sen sijaan kaupungin tavoitteena on mahdollistaa alueelle keskustan palve-
luihin tukeutuvaa ja niitä vahvistavaa eri väestöryhmille tarkoitettua asuntotuotantoa.

kaavatyön yhteydessä on tuotu esille, että
rakennukseen liittyy myös muita kuin aatehistoriallisia arvoja. Selvityksistä käy ilmi, että
rakennus on toiminut vuosien saatossa pääosin erilaisten järjestö-, kurssi-, kulttuuri- ja
viihdetapahtumien pitopaikkana (mm. tanssi-, konsertti- ja erilainen teatteritoiminta) se-
kä muun muassa Kuopion yliopiston toimi- ja opetustiloina. Rakennuksen aiempi moni-
käyttöisyys on tunnistettu ja tuotu esille. Mielipiteessä esitettyä kaavaprosessin näen-
näisen epäpoliittisuuden ja rationaalisuuden kyseenalaistamista ei ole tarkemmin perus-
teltu. Asemakaavoituksessa ei ole kyse aatteeseen tai maailmankatsomukseen liittyvis-
tä tekijöistä, vaan kaavoitukseen liittyvästä kaupungin toimivallasta ja tavoitteista sekä
maankäyttö- ja rakennuslain säännösten noudattamisesta niin asemakaavan sisältöön
ja sen laatimiseen kuin myös rakennuksen ominaisuuksiin ja vaatimuksiin liittyen.

Kaavaratkaisua tehdessä on punnittu tarkasti laadittujen selvitysten ja muiden asiaan liittyvien näkökulmien pohjalta rakennukseen liitettyjä arvoja, sen säilyttämis- ja peruskorjausvaihtoehtoja sekä arvojen säilymistä peruskorjauksen yhteydessä. Kaupunki on hankkinut riittävät, kaavaselostuksessa selostetut selvitykset rakennetun ympäristön arvojen sekä rakennushistoriallisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen kuten myös niiden säilymisen tarkastelua ja arvioimista varten. Vaikka kohteella on historiallista merkitystä ja kulttuurielämän tapahtumapaikkana ja se on vuosien saatossa toiminut pääosin erilaisten järjestö-, kurssi-, kulttuuri- ja viihdetapahtumien pitopaikkana sekä muun muassa Kuopion yliopiston toimi- ja opetustiloina, ei rakennusta voi selvitysten perusteella pitää niin merkittävänä paikallisesti tai valtakunnallisesti, että se tulisi ehdottomasti säilyttää. Lisäksi nykyvaatimusten edellyttämien mahdollisten eruskorjauksen jälkeen rakennukseen liitetyt arvot selvitysten mukaan mitä Kaupunki ei näe mahdollisena hankkia Työnkulman rakennusta omistukseensa eikä toteuttaa sinne matalan kynnyksen kulttuurin Mikään mukaan taho ei ole ilmaissut halukkuuttaan säilyttää rakennusta vastuullaan esimerkiksi yleishyödyllisessä käytössä. Näin ollen kokonaisvaltaisen harkinnan jälkeen kaavatyössä on päädytty uudisrakentamismallin vaihtoehtoon.

Alueen uudisrakentaminen luo edellytyksiä osaltaan ympäristön ja toimintojen kehittä- edellytetään, että uudisrakennukseen tulee ensimmäiseen kerrokseen toteuttaa yhteiskäyttö/kokoontumistiloja sekä lii- ke/kahvilatiloja. Uudisrakentamisen mahdollisimman korkea laatutaso sekä sopeutumi- nen ympäristöön ja ympäristön olevaan rakentamiseen ja asumisviihtyvyyteen pyritään turvaamaan asemakaavamerkintöjen lisäksi kiinnittämällä huomiota alueen rakentami- seen ja sen toteutuksen suunnittelutasoon. Alueen suunnittelua kaavan tarkoittamalla tavalla tullaan ohjaamaan kaupunkikuvatyöryhmän, rakennusvalvonnan ja asemakaa- voituksen yhteistyönä, minkä pohjana on pääkatujulkisivujen, massoittelun ja rakennus- ten korkeuksien osalta alueelle laadittu rakentamistapaohje.